

PRÓFSEFNISLÝSING

skv. 3. gr. reglugerðar nr. 633/2003 um próf í verðbréfavíðskiptum

14. útgáfa
(ágúst 2011)

INNGANGUR	2
PRÓFSEFNISLÝSING	2
UPPBYGGING PRÓFA OG VÆGI HVERS HLUTA	2
MARKMIÐ	2
RÉTTUR TIL ÞÁTTTÖKU Í PRÓFUM – UNÐANÞÁGUR FRÁ TÖKU PRÓFA.....	2
PRÓF	3
EINKUNNIR	4
LEYFILEG HJÁLPARGÖGN Í PRÓFUM.....	4
I HLU TI 30%	5
ÍSLENSK RÉTTARSKIPAN OG EVRÓPURÉTTUR, FRÆDIKERFI LÖGFRÆÐINNAR	6
ÁBYRGÐIR	14
ÁGRIP ÚR RÉTTARFARI	16
VIÐFANGSEFNI ÚR FJÁRMUNARÉTTI.....	19
FÉLAGARÉTTUR	26
VIÐSKIPTABRÉF - HELSTU REGLUR UM VIÐSKIPTABRÉF	31
VEÐRÉTTINDI	38
ÞINGLÝSINGAR	40
II HLU TI 30%	42
GRUNNATRIÐI Í FJÁRMÁLAFRÆÐUM	43
ÞJÓÐHAGFRÆÐI.....	45
GREINING ÁRSREIKNINGA.....	47
III HLU TI 40%	53
LÖG OG REGLUR UM FJÁRMAGNSMARKAÐINN	54
MARKAÐSVIÐSKIPTI OG VIÐSKIPTAHÆTTIR	65
HELSTU TEGUNDIR VERÐBRÉFA	68
<i>HLUTABRÉF</i>	68
<i>SKULDABRÉF</i>	70
<i>AFLEIÐUR</i>	72
<i>GJALDEYRIR</i>	75
FJÁRFESTINGARFERLI	75

INNGANGUR

Prófnefnd verðbréfavíðskipta stendur reglulega fyrir prófum í verðbréfavíðskiptum í samræmi við 53. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og reglugerð nr. 633/2003 um próf í verðbréfavíðskiptum, með áorðnum breytingum. Starfsmenn fjármálafyrirtækja sem hafa umsjón með daglegri starfsemi í tengslum við víðskipti með fjármálagerninga skulu hafa staðist verðbréfavíðskiptapróf. Próf í verðbréfavíðskiptum nýtist öllum þeim sem starfa á fjármagnsmarkaði.

Prófsefnislýsing

Prófnefnd verðbréfavíðskipta tekur ákvörðun um efni sem prófað er úr á verðbréfavíðskiptaprófi og semur prófsefnislýsingu, sbr. 3. gr. reglugerðar nr. 633/2003. Gildandi prófsefnislýsingu á hverjum tíma er að finna á vefsvæði prófnefndar á heimasíðu efnahags- og víðskiptaráðuneytis (sjá nú <http://www.efnahagsraduneyti.is/profnefndir/nr/2844>). Prófsefnislýsingu er ætlað að auðvelda próftökum að undirbúa sig fyrir próf, hvort sem þeir hafa setið námskeið til undirbúnings töku slíkra prófa eða ekki.

Í prófsefnislýsingunni er að finna lýsingu á þeim atriðum sem próftakar þurfa að kunna skil á. Próftaki á að geta útskýrt atriði sem vísað er til, fléttað þau inn í umfjöllun sem beðið er um og þannig sýnt fram á skilning og kunnáttu eftir því sem við á.

Í prófsefnislýsingunni er vísað til lesefnis sem hefur að geyma umfjöllun um flest þau efnisatriði sem tilgreind eru. Lög, reglugerðir og reglur, auk greinargerða með lagafrumvörpum eru meðal grundvallar lesefnis. Þá er einnig bent á ítarefni sem próftakar geta haft til hliðsjónar.

Löggjöf má m.a. nálgast á heimasíðu Alþingis (www.althingi.is), reglugerðir og reglur á vefsíðunni Réttarheimild.is (www.rettarheimild.is). Sjá jafnframt heimasíður Fjármálaeftirlitsins og NASDAQ OMX Iceland hf. (Kauphöllin, Kauphöll Íslands hf.), þ.e. www.fme.is og www.nasdaqomx.com

Uppbygging prófa og vægi hvers hluta

Verðbréfavíðskiptaprófið skiptist í þrjú hluta:

- I. Lögfræði: 30% vægi, alls þrjú próf.
- II. Víðskiptafræði: 30% vægi, alls þrjú próf.
- III. Fjármagnsmarkaður: 40% vægi, alls fjögur próf.

Markmið

Markmið með I. hluta er að próftaki tileinki sér viss grundvallaratriði lögfræðinnar sem eru m.a. nauðsynleg til skilnings á sérgreindum réttarreglum um fjármagnsmarkaðinn.

Markmið með II. hluta er að próftaki tileinki sér grundvallarþætti fjármálafræðinnar, hafi vald á útreikningum s.s. vaxtaútreikningi, tímavirði fjármagns, fjármagnskostnaði fyrirtækja og aðferðum við mat á fjárfestingum, grundvallaratriði þjóðhagfræðinnar og lestur og greiningu á ársreikningum.

Markmið með III. hluta er að próftaki tileinki sér m.a. lög og reglur á fjármagnsmarkaði, markaðsvíðskipti og víðskiptahætti, helstu gerðir verðbréfa, gjaldeyrisvíðskipti, samval verðbréfa, sjóðastýringu, ráðgjöf og skattamál tengd verðbréfavíðskiptum.

Réttur til þátttöku í prófum – Undanþágur frá töku prófa

Öllum er heimilt að skrá sig til prófs í verðbréfavíðskiptum. Þeir sem lokið hafa prófi í lögfræði sem metið er fullnægjandi að lögum til að öðlast héraðsdómslögmannsréttindi, sbr. nú 4. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga um lögmann nr. 77/1998, eru undanþegnir töku prófa í I. hluta skv. 2. mgr. 4. gr. reglugerðar nr.

633/2003 Þeir sem hafa rétt að lögum til að kalla sig viðskiptafræðinga eða hagfræðinga eru undanþegnir töku prófa í II. hluta skv. 2. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar. Sýna þarf fram á að próftaki uppfylli skilyrði til undanþágu frá I. eða II. hluta verðbréfavíðskiptaprófs á þessum grundvelli með framvísun staðfestinga þar um fyrir útskrift (staðfestingar afhendist framkvæmdaraðila verðbréfavíðskiptaprófs fyrir útskrift).

Prófnefnd getur veitt próftaka, sem um það sækir, undanþágu frá því að þreyta próf í einstökum greinum í I. og II. hluta prófs í verðbréfavíðskiptum, sbr. 3. mgr. 4. gr. reglugerðar nr. 633/2003. Skilyrði þess að slíka undanþágu megi veita er að próftaki sýni fram á það með fullnægjandi hætti, með vottorði frá viðkomandi menntastofnun og öðrum þeim gögnum sem prófnefnd kann að óska eftir, að hann hafi staðist sambærileg próf á háskólastigi að mati prófnefndar. Prófnefnd er heimilt að vísa umsókn frá berist hún síðar en einum mánuði fyrir próf sem óskað er undanþágu frá. Ekki eru veittar undanþágur frá prófum í III. hluta prófs í verðbréfavíðskiptum.

Samkvæmt 4. mgr. 4. gr. reglugerðarinnar þurfa þeir sem lokið hafa prófi á Evrópska efnahagssvæðinu sem krafist er í viðkomandi ríki til að vera heimilt að hafa umsjón með daglegri starfsemi í tengslum við viðskipti með fjármálagerninga einungis að taka próf í lögum og reglum á fjármagnsmarkaði í III. hluta til þess að fá útgefið skírteini um próf í verðbréfavíðskiptum, sbr. tilskipun ráðsins 92/51/EBE frá 18. júní 1992 um annað almennt kerfi til viðurkenningar á starfsmenntun og starfsþjálfun til viðbótar tilskipun 89/48/EBE og 2. gr. laga um viðurkenningu á menntun og prófskírteinum nr. 83/1993.

Umsóknir um undanþágur skal senda til prófnefndar á eftirfarandi heimilisfang:

Prófnefnd verðbréfavíðskipta
c/o Efnahags- og viðskiptaráðuneyti
Skuggasundi 3150 Reykjavík

Netfang prófnefndar verðbréfavíðskipta er profnefnd@evr.is

Þriggja ára reglan

Ekki eru veittar undantekningar frá hinni svokölluðu þriggja ára reglu, sbr. 4. mgr. 5. gr. reglugerðar nr. 633/2003 um próf í verðbréfavíðskiptum. Öll próf skulu vera dagsett innan 3ja ára frá dagsetningu elsta prófsins. Jafnræðis er gætt í hvívetna gagnvart öllum próftökum að þessu leyti.

Þá er rétt að geta þess að nýtt próf fellir niður eldra próf (próf endurupptekið), þ.e. bæði að því er einkunn og dagsetningu varðar.

Próf

Próf úr I. hluta eru þrjú og skiptast þannig:

1. Íslensk réttarskipun og Evrópuréttur, fræðikerfi lögfræðinnar (50%), Ábyrgðir (25%), Ágrip úr réttarfari (25%).
2. Viðfangsefni úr fjármunarétti (70%), Félagaréttur (30%).
3. Viðskiptabréfareglur (60%), Veðréttindi (25%), Þinglýsingar (15%).

Próf úr II. hluta eru þrjú og skiptast þannig:

1. Grunnatriði í fjármálafræðum (100%).
2. Þjóðhagfræði (100%).
3. Greining ársreikninga (100%).

Próf úr III. hluta eru fjögur og skiptast þannig:

1. Lög og reglur á fjármagnsmarkaði (100%).
2. Markaðsviðskipti og viðskiptahættir (100%).
3. Helstu tegundir verðbréfa og gjaldeyrir: Hlutabréf (40%), Skuldabréf (40%), Afleiður og gjaldeyrir (20%).
4. Fjárfestingarferli: Samval verðbréfa og sjóðastýring (50%), Ráðgjöf og skattamál (50%).

Einkunnir

Einkunnir í einstökum prófum eru gefnar í heilum og hálfum tölum frá 0 til 10. Próftaki telst ekki hafa staðist einstök próf hljóti hann lægri einkunn en 5,0.

Til þess að standast verðbréfiðskiptapróf þarf próftaki að hljóta a.m.k. 7,0 í meðaleinkunn úr þeim prófum sem hann hefur þreytt. Meðaleinkunn (lokaeinkunn) er gefin með tveimur aukastöfum.

Leyfileg hjálpargögn í prófum

Sjá neðangreinda töflu yfir leyfileg hjálpargögn. Gögn þurfa að vera á pappírformi, hvorki er leyfilegt að koma með gögn á USB lykli í prófið né eigin fartölvu. Í öllum prófum er heimilt að notast við venjulega reiknivél, þ.e. reiknivél sem ekki hefur textaminni eða hægt er að forrita. **Verði próftaki uppvís af því að nota óleyfileg gögn, mun honum umsvifalaust verða vikið úr prófi og missir hann rétt til próftöku.**

Hluti	Próf	Leyfileg hjálpargögn	Athugasemdir
I.	Íslensk réttarskipun, evrópuréttur, fræðikerfi lögfræðinnar, ábyrgðir og ágríp úr réttarfari	Eingöngu leyfilegt að hafa lög og reglugerðir.	
I.	Viðfangsefni úr fjármuna- og félagarétti	Eingöngu leyfilegt að hafa lög og reglugerðir.	
I.	Viðskiptabréfareglur, veðréttindi og þinglýsingar	Eingöngu leyfilegt að hafa lög og reglugerðir.	
II.	Grunnatriði úr fjármálafræðum	Öll gögn leyfileg.	Prófið miðast við útreikninga í Excel.
II.	Þjóðhagfræði	Engin hjálpargögn leyfileg.	
II.	Greining ársreikninga	Engin hjálpargögn leyfileg.	Próftakar fá afhentar kennitölu-formúlu á prófstað.
III.	Lög og reglur um fjármagnsmarkaðinn	Eingöngu leyfilegt að hafa lög, reglugerðir, reglur Fjármálaeftirlitsins og NASDAQ OMX Iceland hf. (Kauphöllin, Kauphöll Íslands hf.).	
III.	Markaðsviðskipti og viðskiptahættir	Öll gögn leyfileg. Notkun reiknivéla sem hafa textaminni og/eða hægt er að forrita er heimil.	Notkun fartölva er óheimil
III.	Helstu gerðir verðbréfa og gjaldeyrir (hlutabréf,	Öll gögn leyfileg. Notkun reiknivéla sem hafa	Notkun fartölva er óheimil.

	skuldabréf, afleiður og gjaldeyrir)	textaminni og/eða hægt er að forrita er heimil.	
III.	Fjárfestingarferlið (samval verðbréfa, sjóðastýring, ráðgjöf og skattamál)	Öll gögn leyfileg. Notkun reiknivéla sem hafa textaminni og/eða hægt er að forrita er heimil.	Notkun fartölva er óheimil.

- Öll hjálpargögn þurfa að öðru leyti að vera útprentuð.

I. HLUTI 30%

Markmið með I. hluta er að próftaki tileinki sér viss grundvallaratriði lögfræðinnar sem eru m.a. nauðsynleg til skilnings á sérgreindum réttarreglum um fjármagnsmarkaðinn

I. hluti skiptist í 8 námsgreinar:

- 1) Íslensk réttarskipun og evrópuréttur, fræðikerfi lögfræðinnar (50%)
- 2) Ábyrgðir (25%)
- 3) Ágrip úr réttarfari (25%)
- 4) Viðfangsefni úr fjármunarétti (70%)
- 5) Félagaréttur (30%)
- 6) Viðskiptabréfareglur (60%)
- 7) Veðréttindi (25%)
- 8) Þinglýsingar (15%)

ÍSLENSK RÉTTARSKIPAN OG EVRÓPURÉTTUR, FRÆÐIKERFI LÖGFRÆÐINNAR

MARKMIÐ

Í þessum hluta er fjallað um nokkur grundvallaratriði lögfræðinnar. Gerð er grein fyrir grundvelli íslenskrar stjórnskipunar og meginéinkenum stjórnsýslulaga og -reglna. Þá er gerð grein fyrir réttarheimildum og aðferðum við skýringar settra lagaákvæða, auk þess sem stutt innsýn er veitt inn í reglur þjóðar-, Evrópu- og EES-réttar.

Markmið þessa hluta er að próftakar:

- þekki meginéinkenni íslenskrar stjórnskipunar
- þekki meginéinkenni stjórnsýslulaga og -reglna
- þekki hvað átt er við með hugtakinu réttarheimild
- þekki helstu réttarheimildir íslensks réttar, þ.á m. vægi þeirra og samspil við úrlausn raunhæfra verkefna
- þekki eðli og tilgang lögskýringar, þ.á m. samspil lögskýringarsjónarmiða og lögskýringarleiða
- þekki helstu einkenni þjóðarréttar og Evrópuréttar
- þekki eðli og tilgang EES-samningsins, þ.á m. tengsl Evrópuréttar og íslensks réttar í gegnum EES-samninginn

LESEFNI

Andri Árnason: Stutt kynning á helstu réttarheimildum íslensks réttar, vægi þeirra og samspili – handrit til kennslu á verðbréfavíðskiptanámskeiði. Reykjavík 2006 (5 bls.), *aðgengilegt á vefsíðu prófnefndar, nánar tiltekið á eftirfarandi slóð:*

http://www.efnahagsraduneyti.is/media/frettir/Kynning_a_helstu_rettarheimildum_isl_rettar_-_Andri_Arnason.pdf

Davíð Þór Björgvinsson: Lögskýringar. Reykjavík 2008, bls. 13-37, 38-48, 49-82, 83-101, 102-158, 159-187, 188-222, og 223-233.

Gunnar G. Schram: Stjórnskipunarréttur. Reykjavík 1999, bls. 23-30.

Páll Hreinsson: Stjórnsýslulögin. Skýringarrit. Reykjavík 1994, bls. 31-40.

Sigurður Líndal: Inngangur að lögfræði III -bráðabirgðaútgáfa til kennslu. Reykjavík 2004, bls. 7-28, 40-45, 46-48, 53-57, 62-6-63, 65-70, 84-87, 91-93, 96-97, 97-100, 105-109 og 129-177.(Þessi útgáfa eða nýrri).

Sigurður Líndal: Um lög og lögfræði. Reykjavík 2003, bls. 75-145.

ÍTAREFNI

Ármann Snævarr: Almenn lögfræði. Reykjavík 1989.

Davíð Þór Björgvinsson: Lögskýringar. Reykjavík 2008, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni.

Davíð Þór Björgvinsson: Tengsl EES-réttar og landsréttar. Úlfhljótur, 2. tbl. 1995.

Jón Steinar Gunnlaugsson: Um fordæmi og valdmörk dómstóla. Reykjavík 2003.

Róbert R. Spanó (ritstj.): Um lög og rétt - helstu greinar íslenskrar lögfræði, Reykjavík 2006, bls. 17-21 Nokkur orð um lög og rétt í íslensku réttarkerfi; bls. 21-98, Stjórnskipunarréttur og bls. 99-149, Stjórnsýsluréttur.

Sigurður Líndal: Inngangur að lögfræði III - bráðabirgðaútgáfa til kennslu. Reykjavík 2003, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni. (Þessi útgáfa eða nýrri).

Sigurður Líndal: Um lög og lögfræði. Reykjavík 2003, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni.

Stefán Már Stefánsson: Evrópusambandið og Evrópska efnahagssvæðið. Reykjavík 2000.

EFNISÞÆTTIR

1.0 Megineinkenni íslenskrar stjórnskipunar

Lesefni:

Gunnar G. Schram: Stjórnskipunarréttur. Reykjavík 1999, bls. 23-30.

- 1.0 Sérstök stjórnarskrá
- 2.0 Lýðveldisstjórnarform
- 3.0 Þrískipting ríkisvalds
- 4.0 Þingræði
- 5.0 Lýðræði
- 6.0 Sjálfstjórnarréttur þjóðarinnar

2.0 Megineinkenni stjórnsýslulaga og –reglna

Lesefni:

Páll Hreinsson: Stjórnsýslulögin. Skýringarit. Reykjavík 1994, bls. 31-40.

- 1.0 Aðdragandinn að setningu stjórnsýslulaga
- 2.0 Eldri frumvörp
- 3.0 Yfirlit yfir helstu ákvæði laganna
- 4.0 Lögskýringarsjónarmið

3.0 Réttarheimildir

Lesefni:

Andri Árnason: Stutt kynning á helstu réttarheimildum íslensks réttar, vægi þeirra og samspili – handrit til kennslu á verðbréfavíðskiptanámskeiði. Reykjavík 2005 (7 bls.).

Davíð Þór Björgvinsson: Lögskýringar. Reykjavík 2008, bls. 223-233.

Sigurður Líndal: Um lög og lögfræði. Reykjavík 2003, bls. 75-145.

Hliðsjónarefni:

Ármann Snævarr: Almenn lögfræði. Reykjavík 1989.

Jón Steinar Gunnlaugsson: Um fordæmi og valdmörk dómstóla. Reykjavík 2003.

Sigurður Líndal: Um lög og lögfræði. Reykjavík 2003, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni.

1.0 Kynning á réttarheimildum

- 1.1 Inngangur – skilgreining á réttarheimild
- 1.2 Settur réttur
- 1.3 Aðrar réttarheimildir
- 1.4 Nánar um beitingu réttarheimilda – rétthæð réttarheimilda
  - 1.4.1 Sett lög
  - 1.4.2 Réttarvenja
  - 1.4.3 Fordæmi
  - 1.4.4 Lögjöfnun
  - 1.4.5 Meginreglur laga
  - 1.4.6 Eðli máls

2.0 Settur réttur

- 2.1 Almennar athugasemdir
  - 2.1.1 Lög – lýðræði – réttarríki
  - 2.1.2 Tveir meginflokkar settra laga
- 2.2 Sett lög í þengri merkingu
  - 2.2.1 Nauðsyn settra laga
  - 2.2.2 Grundvallarlög
    - 2.2.2.1 Mannréttindasáttmáli Evrópu
    - 2.2.2.2 Staða grundvallarlaga gagnvart öðrum flokkum settra laga
    - 2.2.2.3 Lög andstæð grundvallarlögum ekki felld úr gildi
  - 2.2.3 Almenn lög
  - 2.2.4 Bráðabirgðalög
  - 2.2.5 Fjárlög og fjárukalög
  - 2.2.6 Lög sem leggja ber undir þjóðaratkvæði
  - 2.2.7 Sérstakar þjóðaratkvæðagreiðslur um löggjöf
  - 2.2.8 Lög eldri en frá 1874
- 2.3 Sett lög í rýmri merkingu – stjórnslufyrirmæli
  - 2.3.1 Almennar athugasemdir
  - 2.3.2 Stjórnslufyrirmæli forseta Íslands
    - 2.3.2.1 Forsetaúrskurðir – forsetabréf
    - 2.3.2.2 Tilskipun
    - 2.3.2.3 Reglugerðir
  - 2.3.3 Stjórnslufyrirmæli Alþingis – þingsályktun
  - 2.3.4 Stjórnslufyrirmæli framkvæmdavalds
    - 2.3.4.1 Reglugerð
    - 2.3.4.2 Tilskipun
    - 2.3.4.3 Reglur
    - 2.3.4.4 Gjaldskrá
    - 2.3.4.5 Auglýsing
    - 2.3.4.6 Erindisbréf
    - 2.3.4.7 Ráðuneytisbréf
- 2.4 Framsal lagasetningarvalds
  - 2.4.1 Heimilt að vissu marki
  - 2.4.2 Hversu langt má ganga?
  - 2.4.3 Stjórnslufyrirmæli skortir lagastoð
  - 2.4.4 Stjórnslufyrirmæli ganga í berhögg við reglu í settum lögum
  - 2.4.5 Afdrif stjórnslufyrirmæla við breytingu á lögum eða afnám laga
  - 2.4.6 Sjónvald fer út fyrir valdsvið sitt- valdþurrð
  - 2.4.7 Annars konar annmarkar á setningu stjórnslufyrirmæla
  - 2.4.8 Stjórnslufyrirmæli sveitarstjórna – samþykktir
  - 2.4.9 Stjórnslufyrirmæli stofnana og samtaka utan stjórnkerfis
- 2.5 Lagaákvæði rekast á
  - 2.5.1 Almennt
  - 2.5.2 Lex superior (æðri reglur ganga fyrir lægra settum)
  - 2.5.3 Lex specialis (sérreglur ganga framar almennum reglum)
  - 2.5.4 Lex posterior (yngri lög ganga framar eldri lögum)
  - 2.5.5 Athugasemdir um beitingu forgangsreglna í hæstaréttardómum
  - 2.5.6 Lögfestar sérreglur um árekstur lagaákvæða
  - 2.5.7 Sérstakarmið um mannréttindasáttmála Evrópu

4.0 Lögskýringar

Leseefni:

Davíð Þór Björgvinsson: Lögskýringar. Reykjavík 2008, bls. 13-37, 38-48, 49-82, 83-101, 102-158, 159-187, 188-222, og 223-233.

Hliðsjónarefni:

Árman Snævarr: Almenn lögfræði. Reykjavík 1989.

Davíð Þór Björgvinsson: Lögskýringar. Reykjavík 2008, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni.

Davíð Þór Björgvinsson: Tengsl EES-réttar og landsréttar. Úlfjótur, 2. tbl. 1995.

Jón Steinar Gunnlaugsson: Um fordæmi og valdmörk dómstóla. Reykjavík 2003.

1.0 Inngangur (til hliðsjónar)

- 1.1 Hvað er lögskýring?
- 1.2 Nokkur hugtök við lögskýringu
- 1.3 Helstu ástæður skýringarvandræða:
  - 1.3.1 Málarslegar ástæður
  - 1.3.2 Staða lagaákvæðis gagnvart reglum sem hvíla á öðrum réttarheimildum
  - 1.3.3 Hugmyndir um réttlæti og sanngirni
  - 1.3.4 Almennar athugasemdir
- 1.4 Heimildir dómara til að skýra lög – söguleg atriði
- 1.5 Rökfræði og lögskýringar
- 1.6 Grunnforsendur við lögskýringar

2.0 Textaskýring

- 2.1 Hvað er textaskýring?
- 2.2 Nokkur tilbrigði við textaskýringu
  - 2.2.1 Almennur skilningur í mæltu máli
  - 2.2.2 Ákvarðandi skýring
  - 2.2.3 Mismunandi merking orða eftir lagabálkum
  - 2.2.4 Álitsgerðir um merkingu orða
  - 2.2.5 Setningafræðileg atriði
  - 2.2.6 Sérfræðihugtök – önnur en lögfræðileg
  - 2.2.7 Lögfræðihugtök
  - 2.2.8 Almenn málvenja og lagamálvenja rekast á
  - 2.2.9 Lögskýrgreiningar

3.0 Lögskýringargögn

- 3.1 Hvað eru lögskýringargögn?
- 3.2 Gögn sem óhjákvæmilegt er að taka mið af
- 3.3 Gögn sem eðlilegt og æskilegt er að taka mið af
  - 3.3.1 Fordæmi
  - 3.3.2 Undirbúningsgögn
  - 3.3.3 Þjóðréttarsamningar
- 3.4 Önnur gögn sem heimilt er að taka mið af
  - 3.4.1 Erlend lög, undirbúningsgögn og dómaframkvæmd
  - 3.4.2 Fræðirit – handbækur
  - 3.4.3 Úrlausnir umboðsmanns Alþingis
  - 3.4.4 Stjórnarsýsluákvæðanir
- 3.5 Lögskýringargögn sem leiða af ákvæði 6. gr. EES-samningsins
- 3.6 Dómar Mannréttindadómstóls Evrópu
- 3.7 Gögn sem óheimilt er að taka mið af

4.0 Lögskýringarkenningar

- 4.1 Hvað eru lögskýringarkenningar?
- 4.2 Lögskýringarkenningar
  - 4.2.1 Hugarænar og hlutrænar lögskýringarkenningar
  - 4.2.2 Lögjafarviljinn – tilgangur lögjafans
  - 4.2.3 Merking orða lagaákvæðis á að ráða
  - 4.2.4 Eðlileg, sanngjörn og hallkvæm regla
  - 4.2.5 Aðrar réttarheimspekilegar kenningar
  - 4.2.6 Afstaðan til lögskýringarkenninga í íslenskum rétti

5.0 Lögskýringarsjónarmið?

- 5.1 Hvað eru lögskýringarsjónarmið

-
- 5.2 Flokkun á sjónarmiðum við lögskýringu
    - 5.2.1 Skýring með vísan til orð- og textafræðilegra atriða
    - 5.2.2 Skýring með vísan til atvika sem varða tilurð lagasetningar og sögulegan bakgrunn
    - 5.2.3 Samræmisskýringar
      - 5.2.3.1 Lagasamræmi – samræmisályktanir
      - 5.2.3.2 Skýring í samræmi við meginreglur
      - 5.2.3.3 Skýring í samræmi við eðli máls
      - 5.2.3.4 Skýring í samræmi við réttarvenju
      - 5.2.3.5 Skýring í samræmi við fordæmi
      - 5.2.3.6 Skýring í samræmi við ákvæði þjóðréttarsamnings
    - 5.2.4 Markmiðsskýringar
      - 5.2.4.1 Vilji löggjafans sem lögskýringarsjónarmið
      - 5.2.4.2 Tilgangur laga sem lögskýringarsjónarmið
    - 5.2.5 Samanburðarskýring
    - 5.2.6 Skýring með vísan til matskenndra sjónarmiða
    - 5.2.7 Önnur sjónarmið
      - 5.2.7.1 Mannréttindavernd sem lögskýringarsjónarmið
      - 5.2.7.2 Sérstök sjónarmið varðandi skýringu lagaákvæða á sviði stjórnsýsluréttar

6.0 Lögskýringarleiðir

- 6.1 Hvað eru lögskýringarleiðir?
- 6.2 Almenn lögskýring
  - 6.2.1 Hvað er almenn lögskýring?
  - 6.2.2 Hvenær á að beita almennri lögskýringu?
- 6.3 Þrengjandi lögskýring
  - 6.3.1 Hvað er þrengjandi lögskýring?
  - 6.3.2 Hvenær á að beita þrengjandi lögskýringu?
- 6.4 Rýmkandi lögskýring
  - 6.4.1 Hvað er rýmkandi lögskýring?
  - 6.4.2 Hvenær á að beita rýmkandi lögskýringu?

7.0 Lögjöfnun og gagnályktun

- 7.1 Lögjöfnun
  - 7.1.1 Hvað er lögjöfnun?
  - 7.1.2 Lögjöfnun og rýmkandi lögskýring
  - 7.1.3 Er lögjöfnun lögskýringarleið eða réttarheimild?
  - 7.1.4 Frjáls lögjöfnun og fullkomin lögjöfnun
  - 7.1.5 Lagaheimildir til beitingar lögjöfnunar
  - 7.1.6 Almennt um skilyrði lögjöfnunar
  - 7.1.7 Ýmis dæmi um lögjöfnun
  - 7.1.8 Ýmsir dómar um lögjöfnun
  - 7.1.9 Réttaráhrif lögjöfnunar
- 7.2 Gagnályktun
  - 7.2.1 Hvað er gagnályktun?
  - 7.2.2 Tengsl gagnályktunar og almennrar lögskýringar
  - 7.2.3 Hvenær er gagnályktun tæk?
  - 7.2.4 Gagnályktun í refsirétti (concurus necessarius)

8.0 Lagaákvæði rekast á (sjá kafla 2.5 undir réttarheimildum)

5.0 Reglur þjóðar-, Evrópu- og EES-réttar

Leseefni:

Sigurður Líndal: Inngangur að lögfræði III - bráðabirgðautgáfa til kennslu. Reykjavík 2002, bls. 7-28, 41-47, 48-50, 54-59, 64-65, 67-71, 86-89, 92-94, 98, 99-101, 107-111 og 129-177. (Þessi útgáfa eða nýrri).

Hliðsjónarefni:

Sigurður Líndal: Inngangur að lögfræði III - bráðabirgðautgáfa til kennslu. Reykjavík 2002, bls. sem ekki er vísað til sem lesefni. (Þessi útgáfa eða nýrri).

1.0 Þjóðréttarreglur I

- 1.1 Heimildir þjóðaréttar
- 1.2 Þjóðaréttur gildir í samskiptum ríkja
- 1.3 Þjóðarréttur sem réttarheimild samkvæmt innanríkisrétti
- 1.4 Tengsl þjóðarréttar og landsréttar
- 1.5 Túlka ber innanlandsrétt í samræmi við þjóðarétt
- 1.6 Þjóðréttarreglur formlega felldar inn í innanlandsrétt
  - 1.6.1 Almennar reglur þjóðaréttarins
  - 1.6.2 Lög vísa til almennra þjóðréttarreglna
  - 1.6.3 Skírskotað til þjóðréttarreglna í dómum
- 1.7 Þjóðréttarsamningar
  - 1.7.1 Þjóðréttarsamningar verða ekki sjálfkrafa lög á Íslandi
  - 1.7.2 Lögð færð til samræmis við þjóðréttarsamninga
  - 1.7.3 Þjóðréttarsamningar lögfestir
- 1.8 Heimild til fullgildingar
  - 1.8.1 Hversu fullgilding fer fram

2.0 Þjóðréttarreglur II – Löggjöf Evrópusambandsins

- 2.1 Evrópubandalagið – Evrópusambandið (til hliðsjónar)
- 2.2 Uppbygging Evrópusambandsins
  - 2.2.1 Evrópusambandið – Samnefni samvinnu aðildarríkjanna
    - 2.2.1.1 Evrópska ráðið
  - 2.2.2 Þrjár stoðir ESB
    - 2.2.2.1 Yfirþjóðleg samvinna – Evrópubandalagið
    - 2.2.2.2 Hefðbundin þjóðréttarleg samvinna
      - 2.2.2.2.1 Sameiginleg stefna í utanríkis- og öryggismálum
      - 2.2.2.2.2 Samstarf í lögreglu- og dómsmálum
      - 2.2.2.2.3 Samstarf um önnur málefni
- 2.3 Réttarheimildir
  - 2.3.1 Evrópubandalagið mikilvægasta stoð ESB
  - 2.3.2 Stofnsáttmálarnir
    - 2.3.2.1 Rómarsáttmálinn og KBE
    - 2.3.2.2 Breytingar á stofnsáttmálunum (til hliðsjónar)
    - 2.3.2.3 Samningar um aðild nýrra ríkja (til hliðsjónar)
    - 2.3.2.4 Innbyrðis samband stofnsáttmála (til hliðsjónar)
  - 2.3.3 Afleiddur réttur
    - 2.3.3.1 Heimildir stofnana EB til réttargerða
    - 2.3.3.2 Tilskipanir (reglugerðir)
    - 2.3.3.3 Forsagnir (tilskipanir)
      - 2.3.3.3.1 Bein réttarverkan forsagna
    - 2.3.3.4 Ákvaðir eða ákvarðanir (til hliðsjónar)
    - 2.3.3.5 Tilmæli og álit (til hliðsjónar)
    - 2.3.3.6 Aðrar gerðir (til hliðsjónar)
  - 2.3.4 Þjóðréttarsamningar (til hliðsjónar)
  - 2.3.5 Réttarvenja (til hliðsjónar)
  - 2.3.6 Dómafordæmi
  - 2.3.7 Fræðiskrif (til hliðsjónar)
  - 2.3.8 Meginreglur laga (til hliðsjónar)
  - 2.3.9 Afstaða evrópuréttar til laga aðildarríkjanna
    - 2.3.9.1 Reglan um beina réttarverkan

-
- 2.3.9.2 Forgangsáhrif löggjafar Evrópubandalagsins
    - 2.3.9.2.1 Evrópulöggjöfin og stjórnskipunarlæg aðildarríkjanna
  - 2.4 Grunnreglur Evrópubandalagsins (til hliðsjónar)
  - 2.5 Stofnanir og ákvarðanatöku
    - 2.5.1 Ráðherraráðið
      - 2.5.1.1 Verkefni Ráðherraráðsins
      - 2.5.1.2 Nánar um töku ákvarðana (til hliðsjónar)
      - 2.5.1.3 Fastanefndir Ráðherraráðsins (til hliðsjónar)
    - 2.5.2 Framkvæmdastjórnin
      - 2.5.2.1 Skipan
      - 2.5.2.2 Verkefni
      - 2.5.2.3 Hlutdeild í setningu afleiddra laga (til hliðsjónar)
      - 2.5.2.4 Eftirlit (til hliðsjónar)
      - 2.5.2.5 Önnur störf (til hliðsjónar)
      - 2.5.2.6 Hlutverk Framkvæmdastjórnar – yfirlit
    - 2.5.3 Evrópuþingið
      - 2.5.3.1 Skipan
      - 2.5.3.2 Verkefni
        - 2.5.3.2.1 Samráð (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.2 Samvinna (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.3 Samákvörðun (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.4 Eftirlit (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.5 Umboðsmaður Evrópuþingsins (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.6 Afgreiðsla fjárlaga (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.7 Frumkvæðisréttur (til hliðsjónar)
        - 2.5.3.2.8 Setning þingskapa (til hliðsjónar)
    - 2.5.4 Dómstóllinn
      - 2.5.4.1 Tilgangurinn með stofnun dómstólsins
      - 2.5.4.2 Staða dómstólsins
      - 2.5.4.3 Dómendur
      - 2.5.4.4 Undirrétturinn
      - 2.5.4.5 Hvers konar mál má bera undir dómstólinn?
      - 2.5.4.6 Túlkunaraðferðir (til hliðsjónar)
      - 2.5.4.7 Fjórir málaflokkar (til hliðsjónar)
  - 3.0 Þjóðréttarreglur III – Löggjöf evrópska efnahagssvæðisins
    - 3.1 Evrópska efnahagssvæðið
      - 3.1.1 Inngangur
      - 3.1.2 Tilgangur Óportósáttmálans
    - 3.2 Snið Óportósáttmálans
      - 3.2.1 Meginmál Óportósáttmálans
      - 3.2.2 Bókanir
      - 3.2.3 Viðaukar
      - 3.2.4 Sáttmáli á 13 tungumálum
      - 3.2.5 Samantekt um snið Óportósáttmálans
    - 3.3 Réttarheimildir Evrópska efnahagssvæðisins
      - 3.3.1 Óportósáttmálinn
        - 3.3.1.1 Gerðir stofnana bandalaganna sem vísað er til
      - 3.3.2 Yfirlýsingar
      - 3.3.3 Inngangsorð
      - 3.3.4 Fordæmi
        - 3.3.4.1 Fordæmi stofnana Evrópska efnahagssvæðisins
        - 3.3.4.2 Fordæmi frá stofnunum EFTA
        - 3.3.4.3 Fordæmi Evrópudómstólsins
          - 3.3.4.3.1 Úrskurðir sem máli skipta
          - 3.3.4.3.2 Ákvæði efnislega samhljóða
          - 3.3.4.3.3 Fordæmi Evrópudómstólsins eftir 2. maí 1992
          - 3.3.4.3.4 Lögskýring eða réttarheimild

-
- 3.3.4.4 Fordæmi Framkvæmdastjórnar Evrópubandalagsins
  - 3.3.5 Eðli máls – meginreglur laga
  - 3.3.6 Kenningar fræðimanna
  - 3.3.7 Þjóðarréttur
  - 3.3.8 Venjuréttur
  - 3.3.9 Réttthæð réttarheimilda Evrópska efnahagssvæðisins
  - 3.4 Skýring Óportósáttmálans
    - 3.4.1 Einsleitni
    - 3.4.2 Sérstaða Óportósáttmálans
    - 3.4.3 Túlkun og tungumál
    - 3.4.4 Sáttmálinn túlkaður á eigin forsendum
  - 3.5 Afstaða EES-réttar gagnvart íslenskum rétti
    - 3.5.1 Bókun 35
    - 3.5.2 Lögfesting Óportósáttmálans á Íslandi
    - 3.5.3 Óbein réttarverkan Óportósáttmálans
    - 3.5.4 Hversu íslenskum réttarheimildum verður beitt á Evrópska efnahagssvæðinu
      - 3.5.4.1 Tillit til löggjafans
      - 3.5.4.2 Einsleitni
      - 3.5.4.3 Sérstaða Óportósáttmálans
      - 3.5.4.4 Tillit til forsagnargildis réttarins
  - 3.6 Stofnanir Evrópska efnahagssvæðisins
    - 3.6.1 Aðdragandi
    - 3.6.2 EES-ráðið
    - 3.6.3 Sameiginlega EES-nefndin
    - 3.6.4 Sameiginleg þingmannanefnd EES
    - 3.6.5 Ráðgjafarnefnd Evrópska efnahagssvæðisins
    - 3.6.6 Gerðardómur Evrópska efnahagssvæðisins
  - 3.7 Stofnanir EFTA
    - 3.7.1 Eftirlitsstofnun EFTA
    - 3.7.2 EFTA-dómstóllinn
      - 3.7.2.1 Hlutverk – lögsaga
      - 3.7.2.2 Einsleitni túlkun
      - 3.7.2.3 Ráðgefandi álit EFTA-dómstólsins
    - 3.7.3 Fastanefndir EFTA
    - 3.7.4 Þingmannanefnd EFTA
    - 3.7.5 Ráðgjafarnefnd EFTA
  - 3.8 Ákvarðanaferli innan Evrópska efnahagssvæðisins
    - 3.8.1 Flókið ferli
    - 3.8.2 Laganýmæli innan Evrópska efnahagssvæðisins
    - 3.8.3 Áhrif EFTA-ríkja á gerð nýmæla í lögum
    - 3.8.4 Ný synjar EFTA-ríki nýmælum
    - 3.8.5 Nokkrar lokaathugasemdir um einsleitni

ÁBYRGÐIR

MARKMIÐ

Markmið þessa hlutar er að próftaki kunnir skil á helstu tegundum kröfuábyrgða og réttarreglum sem um þær gilda.

LESEFNI

Benedikt Bogason: Um kröfuábyrgð, stofnun og ógildi. Tímarit lögfræðinga 1. hefti mars 1997.

Benedikt Bogason: Skuldbinding ábyrgðarmanns samkvæmt kröfuábyrgð. Tímarit lögfræðinga 1. hefti apríl 2000.

Benedikt Bogason: Lok kröfuábyrgðar. Tímarit lögfræðinga 3. hefti október 2006.

Lög og greinargerðir er fjalla um ábyrgðir t.d. víxillög nr. 93/1933, lög um tékka nr. 94/1933, lög um ríkisábyrgðir nr. 121/1997, lög um sammingsveð nr. 75/1997, lög um neytendakaup nr. 48/2003, þjónustukaup nr. 42/2000, lög um Lánasjóð sveitarfélaga nr. 136/2004.

Hæstaréttardómar er fjalla um ábyrgðir. Listi yfir dóma verður birtur á heimasíðu prófnefndar.

ÍTAREFNI

Hans Viggo Godsk Pedersen: Bankgarantier, 2. udg. 2003 ISBN 87-574-0961-7, DJÖF

Hans Viggo Godsk Pedersen: Kaution, 7. udg. 2005 ISBN 87-574-1229-4, DJÖF

Nina Dietz Legind: Privat kaution, 1. udg. 2002 ISBN 87-574-0863-7, DJÖF

Samkomulag samtaka banka- og verðbréfafyrirtækja, sparisjóða, neytendasamtakanna og stjórnvalda um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga

Anders L.L. og Legind N. D.: Bank- og sparekasselovens regulering af privat kaution for baklan, Litterær afdeling Ufr bls. 347.

Samantekt úrskurða Úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki, sjá: <http://www.fme.is/?PageID=585>

EFNISÞÆTTIR

1. Inngangur
  - 1.1 Almennt
  - 1.2 Hugtakið ábyrgð
Hugtakið ábyrgð hefur verið skilgreint sem loforð, þar sem maður skuldbindur sig persónulega gagnvart öðrum manni til tryggingar á aðstæðum þriðja manns, athöfnum eða athafnaleysi.
  - 1.3 Hugtakið kröfuábyrgð

-
- Með kröfuábyrgð er átt við loforð, þar sem ábyrgðarmaður skuldbindur sig persónulega til tryggingar á efndum kröfu á hendur aðalskuldara.
- 1.4 Fjárhagsleg þýðing kröfuábyrgðar
  - 1.5 Lagalegur grundvöllur kröfuábyrgðar
- 2.0 Loforð um kröfuábyrgð
- 2.1 Um stofnun kröfuábyrgðar
    - 2.1.1 Almenn
    - 2.1.2 Form kröfuábyrgðar
    - 2.1.3 Kröfuábyrgð og yfirlýsingar án skuldbindinga
      - 2.1.3.1 Meðmæli
      - 2.1.3.2 Mat á gjaldfærni
      - 2.1.3.3 Yfirlýsingar fyrir hönd annarra
  - 2.2 Um ógildi kröfuábyrgðar
    - 2.2.1 Almenn
    - 2.2.2 Upplýsingaskylda kröfuhafa
    - 2.2.3 Forsendur ábyrgðarmanns
      - 2.2.3.1 Almenn
      - 2.2.3.2 Gildi aðalkröfunnar
      - 2.2.3.3 Efni aðalkröfu
      - 2.2.3.4 Aðalskuldari
      - 2.2.3.5 Frekari trygging
      - 2.2.3.6 Aðrar forsendur
- 3.0 Efni kröfuábyrgðar
- 3.1 Skilmálar og túlkun kröfuábyrgðar
    - 3.1.1 Almenn
    - 3.1.2 Skilmálar kröfuábyrgðar
    - 3.1.3 Túlkun kröfuábyrgðar
  - 3.2 Tegund kröfuábyrgðar
    - 3.2.1 Almenn
    - 3.2.2 Sjálfskuldarábyrgð
    - 3.2.3 Einföld ábyrgð
- 4.0 Lok kröfuábyrgðar
- 4.1 Lok vegna lausnar aðalskuldara
    - 4.1.1 Efndir
    - 4.1.2 Fyrning
    - 4.1.3 Eftirgjöf, nauðasamningaur ofl.
  - 4.2 Sjálfstæð lok kröfuábyrgðar
    - 4.2.1 Efndir
    - 4.2.2 Fyrning
    - 4.2.3 Eftirgjöf og nauðasamningur
    - 4.2.4 Áhætta ábyrgðarmanns
      - 4.2.4.1 Greiðslufrestur og vanefndir
      - 4.2.4.2 Önnur tryggingaréttindi

ÁGRIP ÚR RÉTTARFARI

MARKMIÐ

Í þessum hluta er fjallað um nokkur grundvallaratriði réttarfars. Fjallað verður um dómstólaskipanina og meðferð einkamála, auk þess sem fullnustugerðum, nauðungarsölu og reglum skuldaskilaréttar verða gerð stutt skil.

Markmið þessa hluta er að próftakar:

- þekki uppbyggingu íslenskrar dómstólaskipunar
- þekki helstu reglur íslensks réttar um meðferð einkamála, þ.á m. dæmigerðan feril einkamáls
- þekki hvað átt er við með fullnustugerðum, nauðungarsölu, greiðslustöðvun, nauðasamningum og gjaldþrotaskiptum

LESEFNI

Andri Árnason: Réttarfar í hnotskurn - handrit til kennslu. Reykjavík 2003, bls. 7-13, 14-31, 47-48, 58, 72, 75, 76, 82 og 83-87.

Ítarefni:

Eiríkur Tómasson: Réttarfar, bls. 149-217 í ritinu Róbert R. Spanó (ritstj.): Um lög og rétt - helstu greinar íslenskrar lögfræði, Reykjavík 2006.

EFNISÞÆTTIR

1.0 Dómstólaskipanin

1.1 Almenn um skipan dómssvalds

- 1.1.1 Ákvæði stjórnarskrár og sjálfstæði dómstólanna
- 1.1.2 Tvö dómstig
  - 1.1.2.1 Meginreglan
  - 1.1.2.2 Undantekningar
- 1.1.3 Staðarmörk dómstóla
- 1.1.4 Þinghár

1.2 Héraðsdómstólar

- 1.2.1 Skipan héraðsdóma
- 1.2.2 Úrlausnarefni héraðsdóma
- 1.2.3 Skipun héraðsdómara og lausn frá störfum
- 1.2.4 Nánar um sjálfstæði dómara
- 1.2.5 Um fjölda dómara og meðdómendur
- 1.2.6 Um dómstólaráð, dómstjóra o.fl.
- 1.2.7 Um setudómara

-
- 1.3 Hæstiréttur Íslands
  - 1.4 Sérdomstólar
    - 1.4.1 Landsdómur
    - 1.4.2 Félagsdómur
    - 1.4.3 Aflagðir sérdomstólar
  - 1.5 Gerðardómar og Kjaradómur
    - 1.5.1 Gerðardómar
    - 1.5.2 Kjaradómur
  - 1.6 Stjórnisýsluumdæmi
- 2.0 Meðferð einkamála
- 2.1 Almenn um einkamál
  - 2.2 Um aðild að einkamálum
  - 2.3 Málflutningshæfi, leiðbeiningarskylda dómara o.fl.
  - 2.4 Sakarefnið
  - 2.5 Dómstólaskipanin í einkamálum
  - 2.6 Gangur dæmigerðs einkamáls
    - 2.6.1 Lögsaga dómstóls til að leysa úr máli (varnarþingsreglur)
      - 2.6.1.1 Um lögsögu dómstóls til að leysa úr máli
      - 2.6.1.2 Varnarþingsreglur
        - 2.6.1.2.1 Almenn
        - 2.6.1.2.2 Þinghár
        - 2.6.1.2.3 Varnarþing manna
        - 2.6.1.2.4 Varnarþing lögpersóna og íslenska ríkisins
    - 2.6.2 Stefnur
      - 2.6.2.1 Almenn
      - 2.6.2.2 Efni stefnu
      - 2.6.2.3 Birting stefnu
        - 2.6.2.3.1 Almenn
        - 2.6.2.3.2 Nánar um birtingu stefnu með atbeina stefnuvotta, lögbókanda og póstmanna
        - 2.6.2.3.3 Nánar um birtingu stefnu í Lögbirtingablaði
        - 2.6.2.3.4 Nánar um áritun stefnda sjálfs eða lögmans hans
        - 2.6.2.3.5 Þegar stefndi hefur þekkt heimilisfang erlendis o.fl.
        - 2.6.2.3.6 Hverjum er óheimilt að birta stefnu?
        - 2.6.2.3.7 Stefnufrestur
    - 2.6.3 Þingfesting máls og málsmeðferð fyrir dómi
      - 2.6.3.1 Almenn
      - 2.6.3.2 Þingfesting máls
      - 2.6.3.3 Greinargerð stefnda
      - 2.6.3.4 Frávísun máls
      - 2.6.3.5 Sáttaumleitanir
      - 2.6.3.6 Aðalmeðferð
      - 2.6.3.7 Útivist
        - 2.6.3.7.1 Útivist stefnanda
        - 2.6.3.7.2 Útivist stefnda
    - 2.6.4 Dómsúrlausnir héraðsdóms
  - 2.7 Um sönnun í einkamálum
    - 2.7.1 Almennar sönnunarreglur
    - 2.7.2 Um sönnunargögn í einkamálum
      - 2.7.2.1 Almenn
      - 2.7.2.2 Skjöl og önnur sýnileg sönnunargögn
      - 2.7.2.3 Vitnaskýrslur
      - 2.7.2.4 Matsgerðir
  - 2.8 Afbrigðileg meðferð einkamála
    - 2.8.1 Almenn
    - 2.8.2 Víxil-, tékka- og skuldabréfamál
    - 2.8.3 Ógildingar- og eignardómsmál

-
- 2.8.4 Flýtimeðferð einkamála
  - 2.9 Málskot til Hæstaréttar
    - 2.9.1 Um kærur
    - 2.9.2 Um áfrýjun
  - 3.0 Fullnustugerðir
    - 3.1 Hugtakið aðför og markmið aðfarar
  - 4.0 Nauðungarsala
    - 4.1 Hugtakið nauðungarsala og markmið nauðungarsölu
  - 5.0 Skuldaskilaréttur
    - 5.1 Greiðslustöðvun
      - 5.1.1 Hugtakið greiðslustöðvun og markmið greiðslustöðvunar
      - 5.1.2 Réttaráhrif greiðslustöðvunar
    - 5.2 Nauðasamningar
      - 5.2.1 Hugtakið nauðasamningur og markmið nauðasamninga
      - 5.2.2 Réttaráhrif nauðasamnings
    - 5.3 Gjaldþrotaskipti
      - 5.3.1 Almennt
      - 5.3.2 Krafa um gjaldþrotaskipti
        - 5.3.2.1 Almennt
        - 5.3.2.2 Gjaldþrotaskipti að kröfu skuldara
        - 5.3.2.3 Gjaldþrotaskipti að kröfu lánardrottins
        - 5.3.2.4 Neikvæð skilyrði gjaldþrotaskipta
      - 5.3.3 Meðferð kröfu fyrir dómi
      - 5.3.4 Úrskurður um gjaldþrotaskipti og réttaráhrif hans
      - 5.3.5 Skipun og störf skiptastjóra
      - 5.3.6 Innköllun til kröfuhafa og kröfulýsing
      - 5.3.7 Meðferð kröfulýsinga
      - 5.3.8 Rétt hæð krafna
      - 5.3.9 Lok gjaldþrotaskipta

VIÐFANGSEFNI ÚR FJÁRMUNARÉTTI

MARKMIÐ

Markmið þessa kafla er að próftaki kunni skil á megniatriðum kröfuréttar og samningaréttar. Hér er m.a. fjallað um stofnun og gildi samninga, kröfurétt og kröfuréttindi, hugtakið kröfu, efni kröfuréttinda og flokkun þeirra, aðila kröfusambands, skaðabótaskyldu skuldara, efndabætur og vangildisbætur.

LESEFNI

Kaflar úr kröfurétti Ólafs Lárussonar. Andri Árnason annaðist útgáfuna. Lagadeild Háskóla Íslands 2003.

Lög nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga

ÍTAREFNI

Páll Hreinsson: Viðskiptabréf, bókaútgáfan Codex 2004.

Páll Sigurðsson: Samningaréttur. Reykjavík 1987, einkum bls. 65-75.

Páll Sigurðsson: Kröfuréttur. Reykjavík 1992.

EFNISÞÆTTIR

- 1.0 Kröfuréttur og kröfuréttindi (kafla 1)
  - 1.1 Hugtakið réttur
    - 1.1.1 Réttarreglurnar (objektívur réttur)
    - 1.1.2 Réttindi, þ.e. aðild að réttarsamböndum
    - 1.1.3 Fræðigreinar
  - 1.2 Hugtakið “krafa”
    - 1.2.1 Krafa (kröfuréttur, kröfuréttindi) er lögvarin heimild manns (kröfuhafans) til þess að krefjast þess af öðrum aðila að hann geri eitthvað eða láti eitthvað ógert

- 2. Efni kröfuréttinda (kafla 2)
  - 2.1 Inntak kröfuréttinda
    - 2.1.1 Láta í té eignaréttindi, - önnur réttindi
    - 2.1.2 Láta í té – vinnu
    - 2.1.3 Láta eitthvað ógert
    - 2.1.4 Binding aflahæfis
  - 2.2 Nánar um flokkun kröfuréttinda
    - 2.2.1 Kaup
    - 2.2.2 Gjafir,

-
- 2.2.3 Skipti
  - 2.2.4 Leiga
  - 2.2.5 Ábyrgð, váttryggingar
  - 2.2.6 Lán til afnota
  - 2.2.7 Geymslusamningar
  - 2.2.8 Verksamningar, vinnusamningar
  - 2.3 Krafa – nægilega ákveðin
  - 2.3 Ómöguleiki – almennur – varðar skuldarann
  - 2.4 Krafan andstæð lögum og velsæmi
  - 2.5 Einhliða kröfuréttarsamband
  - 2.6 Tvíhliða kröfuréttarsamband
  - 2.7 Einstaklega ákveðin greiðsla
  - 2.8 Tegundarákveðin greiðsla
  - 2.9 Greiðslan er skiptileg
  - 2.10 Greiðslan er óskiptileg
  - 3.0 Aðilar kröfuréttarsambands (kafla 3)
    - 3.1 Inngangur
    - 3.2 Kröfuhafi og skuldari
    - 3.3 Um aðild að kröfuréttarsamböndum
      - 3.3.1 Fleiri en tveir
      - 3.3.2 Rétti og skyldu skipt að hluta (pro rata)
      - 3.3.3 Sameiginleg ábyrgð (in solidum)
      - 3.3.4 Aðgangskrafa (regres)
  - 4.0 Upphaf kröfuréttinda (kafla 4)
    - 4.1 Stofnunarhættir kröfu
      - 4.1.1 Loforð
      - 4.1.2 Skaðaverk (vegna skaðabótaskyldu)
    - 4.2 Stofnun kröfu við skaðaverk
      - 4.2.1 Réttur til bóta
      - 4.2.2 Skaðabætur vegna vanefnda samninga
      - 4.2.3 Bætur á grundvelli váttryggingasamninga
      - 4.2.4 Skaðabætur utan samninga (Skaðabótarétturinn)
    - 4.3 Almenna skaðabótarreglan:
      - 4.3.1 Sá maður sem bakað hefur öðrum manni tjón með saknæmri og ólögmati athöfn sinni eða athafnaleysi skal bæta hinum það tjón sem telja má sennilega afleiðingu af þessari athöfn hans eða athafnaleysi
        - 4.3.1.1 Saknæmi – ásetningur, gáleysi
        - 4.3.1.2 Ólögmett – farið út fyrir takmörk réttarreglna
    - 4.4 Ábyrgð “án sakar”:
      - 4.4.1 Siglingalög
      - 4.4.2 Neyðarréttur
      - 4.4.3 Umferðarlög, loftferðalög, lög um meðferð opinberra mála
      - 4.4.4 Hagnýting eigna annarra
  - 5.0 Loforð (kafla 5)
    - 5.1 Um löggæringa- Skilgreining
      - 5.1.1 Hvers konar viljayfirlýsingar sem ætlað er að stofna rétt, breyta rétti eða fella rétt niður
    - 5.2 Loforð- Skilgreining
      - 5.2.1 Viljayfirlýsing manns (loforðsgjafa) sem felur í sér skuldbindingu af hans hálfu er beint til annars manns, eins eða fleiri, komin til vitundar hans fyrir tilstilli loforðsgjafans.
        - 5.2.1.1 Munnleg eða skrifleg –
        - 5.2.1.2 athafnir eða athafnaleysi
        - 5.2.1.3 Viljayfirlýsing
        - 5.2.1.4 Skuldbinding fyrir loforðsgjafa

-
- 5.2.1.5 Beint til annars manns
  - 5.2.1.6 Til vitundar viðtakanda
  - 5.2.1.7 Fyrir tilstilli loforðsgjafans
  - 5.3 Viljakenning/traustkenning
  - 6.0 Samþykki loforðs (kafli 6)
    - 6.1 Um gildi loforða
    - 6.2 Afdrif loforðsyfirlýsingar
      - 6.2.1 Hafnað
      - 6.2.2 Samþykkt – tilboð – samningur
      - 6.2.3 Ákvöð
    - 6.3 Um samþykki loforða
      - 6.3.1 Hvenær er þörf á samþykki?
        - 6.3.1.1 Áskilið í loforðinu sjálfu – tilboð
        - 6.3.1.2 Hagsmunir krefjast þess
      - 6.3.2 Aðalreglurnar um samþykki
        - 6.3.2.1 Munnlega
        - 6.3.2.2 Bréf eða símskeyti
        - 6.3.2.3 Liður í gagnkvæmum samningi
        - 6.3.2.4 Leggur eitthvað af mörkum
        - 6.3.2.5 Gjafaloforð
      - 6.3.3 Þögn sama og samþykki ?
        - 6.3.3.1 8 gr. smnl. (þ.e. lög nr. 7/1936)
      - 6.3.4 Svar við tilboði
        - 6.3.4.1 Þarf ekki að samþykkja
    - 6.4 Samþykkisfrestur
      - 6.4.1 Svars krafist innan frests
        - 6.4.1.1 Áður sá frestur sé liðinn, 1. mgr. 2. gr. smnl.
        - 6.4.1.2 Frestviðmiðun
      - 6.4.2 Frestur ekki tilgreindur
        - 6.4.2.1 Munnlega – þegar í stað, 2. mgr. 3. gr. smnl.
        - 6.4.2.2 Bréf eða símskeyti – innan eðlilegs frests, 1. mgr. 3. gr. smnl.
      - 6.4.3 Samþykki berst of seint
        - 6.4.3.1 Samþykkið of seint – tilboð fallið niður
        - 6.4.3.2 Undantekning á 2. mgr. 4. gr. smnl.
    - 6.5 Efni samþykkis
      - 6.5.1 Í samræmi við tilboðið
    - 6.6 Áskorun um að gera tilboð
      - 6.6.1 9. gr. smnl.
  - 7.0 Ógild loforð (kafli 7)
    - 7.1 Skilgreining
    - 7.2 Form loforða
      - 7.2.1 Vísill. Nr. 93/1993
      - 7.2.2 Í ábúðarlög l. 64/1976
      - 7.2.3 l. 20/1954 um váttryggingasamninga
    - 7.3 Lögræðisskortur
      - 7.3.1 Sjálfræði
      - 7.3.2 Fjárræði
    - 7.4 Nauðung
      - 7.4.1 Meiriháttar nauðung
      - 7.4.2 Annars konar (minniháttar) nauðung
    - 7.5 Misneyting
      - 7.5.1 31. gr. smnl.
    - 7.6 Svik
      - 7.6.1 30. gr. smnl.
    - 7.7 Viljaskortur
      - 7.7.1 32. gr. smnl.

-
- 7.8 Forsendur
    - 7.8.1 Loforð bundin skilyrðum
      - 7.8.1.1 Frestskilyrði
      - 7.8.1.2 Lausnarskilyrði
    - 7.8.2 Ástæður, hvatir fyrir loforðsgjöf
    - 7.8.3 Ástæður fyrir loforði ekki gerðar að skilyrði
      - 7.8.3.1 Forsendur
    - 7.8.4 Áhrif forsendna á gildi loforða
      - 7.8.4.1 Ákvörðunarástæða
      - 7.8.4.2 Vitneskja loforðsmóttakanda
    - 7.8.5 Ákvörðunarástæður, Verulegar forsendur
    - 7.8.6 Forsendur breyta að hluta til
      - 7.8.6.1 Afsláttur
  - 7.9 36. gr. smnl., almenn ógildingarregla
    - 7.9.1 Ákvæði 36. gr. a) - d)
  - 7.10 Óheiðarleiki
    - 7.10.1 33. gr. smnl.
- 8.0 Vanefndir og afleiðingar þeirra (kafla 8)
- 8.1 Inngangur
    - 8.1.1 Réttar efndir kröfu
      - 8.1.1.1 Á réttum stað og réttum tíma
      - 8.1.1.2 Ella vanefndir
    - 8.1.2 Flokkun vanefnda
      - 8.1.2.1 Greiðsludráttur
      - 8.1.2.2 Gallar
      - 8.1.2.3 Ómöguleiki
      - 8.1.2.4 Vanheimild
  - 8.2 Efndir samkvæmt orðanna hljóðan
    - 8.2.1 In natura
    - 8.2.2 Undantekningar
    - 8.2.3 Vinnugreiðslur
    - 8.2.4 Ómöguleiki
    - 8.2.5 Dómi fullnægt eftir aðalefni
    - 8.2.6 Ella, meta efndir til peninga
  - 8.3 Réttur til riftunar samnings
    - 8.3.1 Forsendur varðandi efndir hvors aðila
      - 8.3.1.1 Að vanefnd verði ekki af hálfu gagnaðila
    - 8.3.2 Riftun samnings að fullu-Riftun samnings að fullu er fólgin í því
      - 8.3.2.1 að sá aðilanna sem riftir lýsir því yfir að hann inni ekki sína greiðslu af hendi, leysir gagnaðilann undan skyldu - skilaskylda
    - 8.3.3 Riftun að hluta
      - 8.3.3.1 Afsláttur
    - 8.3.4 Áhrif svika á vanefndaafleiðingar
      - 8.3.4.1 Vanefnd, sem ella yrði ekki talin veruleg, skal metin veruleg
    - 8.3.5 Riftun, breytt efni samnings
      - 8.3.5.1 Hafnar efndum in natura, heimtar í þess stað jafngildi í peningum gegn því að inna gagngreiðslu sína af hendi
      - 8.3.5.2 Riftun með breyttu efni
        - 8.3.5.2.1 Skilyrði:
          - 8.3.5.2.1.1 Að vanefndin sé veruleg
          - 8.3.5.2.1.2 Að skuldarinn sé skaðabótaskyldur
    - 8.3.6 Samanburður á
      - 8.3.6.1 Riftun að fullu
      - 8.3.6.2 Riftun með breyttu efni
      - 8.3.6.3 Raunverð – kaupverð
  - 8.4 Skaðabótaskylda skuldarans
    - 8.4.1 Almenn sönnunarregla í kröfurétti

-
- 8.4.1.1 Sanna einhver atvik sem afsaka hann
  - 8.4.2 Almenna skaðabótareglan (sakarreglan)
  - 8.4.3 Ýmsar strangar bótareglur í kröfurétti
    - 8.4.3.1 Almennar afsökunarástæður
      - 8.4.3.1.1 Peningaleysi
      - 8.4.3.1.2 Vanþekking
      - 8.4.3.1.3 Ábyrgð á aðstoðarmanni
    - 8.4.3.2 Vanheimild og skyld sjónarmið
      - 8.4.3.2.1 Lög um lausafjárkaup nr. 39/1922, 59. gr.
      - 8.4.3.2.2 Lofar að svara bótum
      - 8.4.3.2.3 Ábyrgð á að hann eigi hlutinn
      - 8.4.3.2.4 Fullur grunur um vanheimild
      - 8.4.3.2.5 Undanþágur frá ábyrgð
    - 8.4.3.3 Sérreglur um tegundarþauk
      - 8.4.3.3.1 24. gr. kaupalaga, ströng ábyrgð
      - 8.4.3.3.2 Til hliðsjónar, einstakl. ákv. kaup
    - 8.4.3.4 Casus mixtus
      - 8.4.3.4.1 Fer öðruvísi með en hann mátti
      - 8.4.3.4.2 Síðari ómöguleiki
    - 8.4.3.5 Neyðarréttarsjónarmið
      - 8.4.3.5.1 Lögmætt að skuldarinn vanefni
      - 8.4.3.5.2 Sérregla um áb. í neyðarréttartilvikum
    - 8.4.3.6 Sérreglur um lán til afnota og um gjafaloforð
      - 8.4.3.6.1 Í Jónsbók, Þjófabálkur, kap. 16
      - 8.4.3.6.2 Ströng ábyrgð
      - 8.4.3.6.3 Gjafaloforð, vægari ábyrgð
    - 8.4.3.7 Greiðsludráttur peningagreiðslu
      - 8.4.3.7.1 Dráttarvextir % af höfuðstólnum ár hvert
      - 8.4.3.7.2 Frá gjalddaga kröfunnar
      - 8.4.3.7.3 III. kafli. 1. 25/1987 um vexti
    - 8.4.3.8 Um skaðlega eiginleika greiðslu
      - 8.4.3.8.1 Sakarreglan – sök á tjóni
      - 8.4.3.8.2 Sérstök ábyrgð
      - 8.4.3.8.3 Sérregla – Lög um skaðsemisábyrgð nr. 25/1991
      - 8.4.3.8.4 Framleiðendur, dreifingaraðilar
      - 8.4.3.8.5 Vara framleidd eða dreift í atvinnuskyni
  - 8.5 Efnabætur
    - 8.5.1 Fullar bætur
      - 8.5.1.1 Fullnægja eða efnabætur
    - 8.5.2 Orsakasamband og sennileg afleiðing
      - 8.5.2.1 Orsakasamband
      - 8.5.2.2 Sennileg afleiðing
    - 8.5.3 Eingöngu fjártjón bætt, Eigin sök tjónþola
      - 8.5.3.1 Fjártjón
      - 8.5.3.2 Eigin sök
    - 8.5.4 Sönnun um fjártjón
      - 8.5.4.1 Almennar sönnunarreglur
      - 8.5.4.2 Upphæð bótanna fyrirfram ákveðin
    - 8.5.5 Efnabætur í stað réttra efnda eða til viðbótar við réttar efndir
      - 8.5.5.1 Viðbót við hina umsömdu greiðslu
      - 8.5.5.2 Uppbót fyrir umsamda greiðslu
      - 8.5.5.3 Viðbót:
        - 8.5.5.3.1 Efndir eftir aðalefni + peningagreiðsla
      - 8.5.5.4 Uppbót:
        - 8.5.5.4.1 Hafnar efndum in natura,
        - 8.5.5.4.2 krefst jafngildis í peningum
        - 8.5.5.4.3 Peningagreiðslu til bóta á öðru tjóni
- Skilyrði – til skaðabóta + til riftunar (veruleg vanefnd)

-
- 8.6 Vangildisbætur
    - 8.6.1 Efnabætur –
      - 8.6.1.1 Gildur samningur, kröfuhafi eins settur – réttar efndir
      - 8.6.1.2 Vangildisbætur – ógildur samningur – kostnaður vegna samningsgerðar
  - 8.7 Reglur um ábyrgð á eignum annarra:
    - 8.7.1 Jónsbók; þb. 16; ábyrgð á lánsfé (lán til afnota, án endurgjalds)
Ströng ábyrgð (nema lántakandi farist með láninu.....)
    - 8.7.2 Jónsbók; þb. 15; ábyrgð á geymslufé (varðveisla, geymsla, viðgerð, gegn gjaldi) Sakarreglan (fari með sitt eigið fé....)
    - 8.7.3 “Casus mixtus” cum culpa
Ströng ábyrgð (fer öðruvísi með en mátti)
  - 9.0 Aðilaskipti að kröfuréttindum (kafla 9)
    - 9.1 Inngangur – Nýr skuldari – nýr kröfuhafi
    - 9.2 Nýr skuldari – skuldskeyting
      - 9.2.1 Ekki heimil samþykkis kröfuhafa
      - 9.2.2 Ef kröfuhafinn samþykkir það - skuldskeyting
    - 9.3 Kröfuhafaskipti
      - 9.3.1 Kröfuhafaskipti geta orðið án samþykkis skuldara
      - 9.3.2 Framsal kröfu
    - 9.4 Takmarkanir
      - 9.4.1 Skiptir máli hver kröfuhafinn er ?
        - 9.4.1.1 Vinnusamningar og afnotasamningar
      - 9.4.2 Samningsákvæði um bann við framsali
        - 9.4.2.1 Kröfuhafi má ekki framselja rétt sinn
      - 9.4.3 Framsal réttar samkvæmt gagnkvæmum samningi
        - 9.4.3.1 Leysir kröfuhafa ekki undan skyldum
      - 9.4.4. Sérákvæði um takmörkun framsals
        - 9.4.4.1. Skaðabótalög nr. 25/1993, skaðabótakröfu vegna líkamstjóns
        - 9.4.4.2. Lög um almannatryggingar, nr. 117/1993
    - 9.5 Réttaráhrif framsals
      - 9.5.1 Hvað felst í framsali?
        - 9.5.1.1 Framsalshafi öðlast allan rétt fyrri kröfuhafa
        - 9.5.1.2 Mótbárur haldast
        - 9.5.1.3 Undantekning – víðskiptabréf
        - 9.5.1.4 Smnl., 34. gr. - málamyndagerningur
      - 9.5.2 Sönnun um framsal
        - 9.5.2.1 Skuldari þarf vitneskju um framsalið, ella greiðsla til fyrri kröfuhafa
      - 9.5.3 Réttur til að framselja kröfu
        - 9.5.3.1
      - 9.5.4 Önnur réttindi sem fylgja við framsal
        - 9.5.4.1 Tryggingarréttindi, veð eða ábyrgð
        - 9.5.4.2 Vextir
      - 9.5.5 Ábyrgð á framsali
        - 9.5.5.1 Ábyrgist að krafan sé til,
        - 9.5.5.2 ekki að krafan verði greidd nema – skaðlaust framsal
        - 9.5.5.3 Gagnkvæmum samningi - forsendur
  - 10.0 Lok kröfuréttinda (kafla 16)
    - 10.1 Endalok kröfu
    - 10.2 Venjuleg lok kröfu
      - 10.2.1 Kröfu lýkur við greiðslu
        - 10.2.1.1 Greiðsla eða borgun
      - 10.2.2 Kröfu lýkur án sérstakrar greiðslu til kröfuhafa
        - 10.2.2.1 Skuldajöfnuður
        - 10.2.2.2 Viðtökudráttur

-
- 10.3 Önnur tilvik sem leiða til loka kröfu
    - 10.3.1 Kröfu lýkur við uppgjöf
  - 10.4 Krafa upphaflega skilyrt eða bundin takmörkunum
    - 10.4.1 Lausnarskilyrði
    - 10.4.2 Tímabundin
    - 10.4.3 Uppsögn
    - 10.4.4 Dauði
  - 10.5 Lok kröfu vegna samruna réttar og skyldu eða vegna ómöguleika
  - 10.6 Fyrning kröfu, vanlýsing
    - 10.6.1 Fyrning kröfu
    - 10.6.2 Opinber innköllun, réttaráhrif vanlýsingar
  - 10.7 Ógild krafa greidd
    - 10.7.1 Endurgreiðsla (condictio indebiti)
  - 11.0 Réttarvernd kröfuréttinda (kafla 17)
    - 11.1 Inngangur
      - 11.1.1 Vernd réttarins - réttarvarsla
    - 11.2 Þvingunaraðgerðir kröfuhafa, tryggingarréttindi
      - 11.2.1 Aðstoð dómstóla
      - 11.2.2 Eignir skuldarans standa til fullnustu fjárskuldbindingum hans
      - 11.2.3 Forgangsréttur
      - 11.2.4 Tryggingarréttindi í eigninni (veðréttindi)
      - 11.2.5 Ábyrgð þriðja manns
      - 11.2.6 Réttindaröð krafna við gjaldþrot
    - 11.3 Skaðabótavernd kröfuréttinda
    - 11.4 Refsivernd kröfuréttinda
    - 11.5 Vernd kröfuréttinda gagnvart þriðja manni

FÉLAGARÉTTUR

MARKMIÐ

Markmið þessa hluta er að próftaki kunni skil á meginatriðum félagaréttar þ.m.t. áhrif evrópskra tilskipana á íslenskan félagarétt. Gerð er m.a. grein fyrir hugtakinu félag, helstu flokkum félaga, stofnun þeirra, og hvaða atriði ber að hafa í huga við val á félagsformi sem ætlað er að vera í rekstri. Meginmarkmið þessa námskeiðs er þó að veita innsýn í helstu réttarreglur um hlutafélög, stofnun, samruna og slit þeirra, hluti, hlutabréf og viðskiptahömlur með þau, hlutafjárhækkun, stjórnun hlutafélaga og stjórnkerfi þeirra. Sérstaklega verður fjallað um ábyrgð stjórnar og stjórnenda í hlutafélagi og rætt um réttarstöðu félagsmanna sjálfra, ekki síst minnihluta. Sjá nánar um efnisþætti námskeiðsins

LESEFNI

Stefán Már Stefánsson: Hlutafélög, einkahlutafélög og fjármálamarkaðir, Hið íslenska bókmenntafélag, 2006

Áslaug Björgvinsdóttir: Félagaréttur, Reykjavík 1999.

Hlutafélagalög nr. 2/1995, lög um einkahlutfélög nr. 138/1994.

Lög um verzlunarskrár, firmu og prókúruumboð nr. 42/1903.

Lög um sameignarfélög nr. 50/2007.

Lög um sjálfseignarstofnanir sem stunda atvinnurekstur nr. 33/1999.

Hæstaréttardómar á sviði félagaréttar Listi yfir dóma verður birtur á heimasíðu prófnefndar.

ÍTAREFNI

Noe Munch og Lars Hadegaard Kristensen: Selskabsformene 4. udg. 2002.

Lög um samvinnufélög nr. 22/1991.

Lög um sjóði og stofnanir sem starfa samkvæmt staðfestri skipulagsskrá nr. 19/1988.

EFNISÞÆTTIR

1.0 Hugtakið félag

- 1.1 Skipulagsbundin heild
- 1.2 Markmið
- 1.3 Tímalengd starfsemi.
- 1.4 Fjöldi félagsmanna

2.0 Önnur hugtök

- 2.1 Fyrirtæki
- 2.2 Lögðili
- 2.3 Firma

3.0 Stjórnarskrárákvæði og félagaréttur

- 3.1 Frelsi til stofnunar félags - Löglegur tilgangur
- 3.2 Heimildir til að stöðva starfsemi félaga.
- 3.3 Félagsskylda - neikvætt félagafrelsi

-
- 4.0 Helstu flokkar félaga.**
- 4.1 Almenn félög.
  - 4.2 Sjóðir og sjálfseignarstofnanir.
  - 4.3 Sameignarfélög.
  - 4.4 Samlagsfélög.
  - 4.5 Samvinnufélög.
  - 4.6 Hlutfélög.
  - 4.7 Einkahlutfélög
  - 4.8 Opinber hlutfélög
- 5.0 Val á félagsformi.**
- 5.1 Markmið félags
  - 5.2 Stærð fyrirtækis
  - 5.3 Skattalegar ástæður
  - 5.4 Fjöldi félagsmanna
  - 5.5 Hugsjónir
  - 5.6 Skylda til ákveðins félagsforms
  - 5.7 Aðrar ástæður
- 6.0 Stofnun hlutfélaga**
- 6.1 Tilgangur lagareglna um stofnun
  - 6.2 Stofnunarferli
  - 6.3 Stofnendur hlutfélags
  - 6.4 Ábyrgð stofnenda og annarra trúnaðarmanna
  - 6.5 Stofnsamningar
    - 6.5.1 Almenn atriði
    - 6.5.2 Lágmarkskröfur og viðbótarupplýsingar skv. 4-6. gr.
  - 6.6 Sérfræðiskýrsla
  - 6.7 Samþykktir
    - 6.7.1 Hlutverk samþykta
    - 6.7.2 Skylduákvæði og frjáls ákvæði
  - 6.8. Áskrift að hlutum
    - 6.8.1 Afleiðingar brota á áskriftarreglum
    - 6.8.2 Skilyrtar áskriftir
  - 6.9 Skráning hlutfélags
- 7.0 Hluthafasamkomulag**
- 7.1 Hugtakið
  - 7.2 Efni hluthafasamkomulags
  - 7.3 Aðilar samkomulags og skuldbindingargildi
- 8.0 Hlutir**
- 8.1 Almennt um hluti
  - 8.2 Hlutflokkar
    - 8.2.1 Atkvæðaréttur, 2. mgr. 20. gr.
    - 8.2.2 Arðsréttur, 2. mgr. 20. gr. og 12. tl. 2. mgr. 9. gr.
    - 8.2.3 Réttur til úthlutunar við slit, 3. mgr. 114 gr. i.f.
    - 8.2.4 Mismunandi viðskiptahömlur, sbr. 22 og 23 gr.
    - 8.2.5 Innlausnarréttur 10. tl. 2. mgr. 9. gr.
    - 8.2.6 Réttur til áskriftar að nýju hlutfé sbr. 45. og 46. gr.
  - 8.3 Ástæður fyrir flokkun hluta
- 9.0 Viðskiptahömlur á hlutabréf**
- 9.1 Meginregla
  - 9.2 Forkaupsréttur
  - 9.3 Samþykki félags fyrir sölu, veðsetningu eða öðru framsali.
  - 9.4 Innlausnarréttur

10.0 Hlutabréf

- 10.1 Hugtakið hlutabréf
- 10.2 Tilgangur með útgáfu hlutabréfa
- 10.3 Efni hlutabréfa
- 10.4 Rafræn bréf

11.0 Hlutfjárhækkun

- 11.1 Undirbúningur
  - 11.1.1 Ákvörðun um hækkun og efni hennar.
  - 11.1.2 Öflun gagna, 2. mgr. 33. gr. a-c
  - 11.1.2 Orðalag tillögu um hækkun/breyting á samþykktum, 36. gr.
  - 11.1.3 Boðun hluthafafundar, 1. mgr. 88. gr. og 3. mgr. 33. gr.
  - 11.1.5 Framlagning tillagna og skýrslna, 4. mgr. 88. gr.
- 11.2 Hluthafafundur
  - 11.2.1 Gögn og tillögur, 2. mgr. 33. gr.
  - 11.2.2 Atkvæðamagn
- 11.3 Áskrift - áskriftartímabil.
  - 11.2.1 Forgangsréttur, 34. gr.
  - 11.2.2 Áskrift á hluthafafundi, 3. mgr. 38. gr.
  - 11.2.3 Áskriftarskrá, 38. gr.
  - 11.2.4 Áskriftartími, 4 t.l. 1. mgr. 36. gr.
  - 11.2.5 Afleiðing þess að áskrift fæst ekki fyrir hækkun á réttum tíma 1. mgr. 40. gr.
  - 11.2.6 Brot á reglum um áskrift/fyrirvari 39. gr. sbr. 10. gr.
  - 11.2.7 Samþykki stjórnar sbr. 2. mgr. 40. gr.
- 11.3 Greiðsla hlutfjárloforða.
  - 11.4.1 Ákvörðun hluthafafundar 5. t.l. 1. mgr. 36. gr.
  - 11.4.2 Gengi hluta 6. t.l. 1. mgr. 36. gr.
  - 11.4.3 Greitt með öðru en reiðufé/skuldajöfnuður 37. gr.
  - 11.4.4 Greiðslufrestur, 2. mgr. 40. gr. og 19. gr.
- 11.5 Tilkynning um hlutfjárhækkun.
- 11.6. Heimild stjórnar til hækkunar.
  - 11.6.1 Ákv. hluthafafundar/breytingar á samþykktum 1. mgr. 41. gr.
  - 11.6.2 Efni ákvörðunar 2. mgr. 41. gr.
  - 11.6.3 Framkvæmd svipuð og þegar hluthafafundur ákveður 42. gr.

12.0 Lækkun hlutfjár

- 12.1 Tilgangur lækkunar, 51. gr.
  - 12.1.1 Til jöfnunar taps sem ekki verður jafnað á annan hátt.
  - 12.1.2 Til greiðslu til hluthafa.
  - 12.1.3 Til afskriftar á greiðsluskyldu hluthafa.
  - 12.1.4 Til að leggja í sérstakan sjóð sem aðeins má nota samkvæmt ákvörðun hluthafafundar.
- 12.2 Skilyrði, lágmarkshlutafé o.fl. 54. gr.
- 12.3 Framkvæmd, innköllun til lánardrottna, 51. -53. gr.

13.0 Eigin hlutir

- 13.1 Tilgangur kaupa á eigin hlutum
  - 13.1.1 Lækkun hlutfjár, 57. gr.
  - 13.1.2 Lagaskylda
  - 13.1.3 Innlausnarskylda
  - 13.1.4 Kaup á uppboði og í almennum viðskiptum (fjármálafyrirtæki)
- 13.2 Framkvæmd og takmarkanir
  - 13.2.1 Hámarksheimild, 1. mgr. 55. gr.
  - 13.2.2 Heimild hluthafafundar, gildistími, 2. mgr. 55. gr.
  - 13.2.3 Frestir til að selja umframhluti, 60. gr.
  - 13.2.4 Undanþágur frá skilyrðum, 56. gr.

-
- 13.3 Ástæður fyrir takmörkuðum heimildum
    - 13.3.1 Eigin hlutir án atkvæðis
    - 13.3.2 Hætta á misnotkun af hálfu stjórnar, mismunun hluthafa
    - 13.3.3 Áhrif á efnahag

  - 14.0 Lántaka með sérstökum skilyrðum og áskriftaréttindi**
    - 14.1 Breytanleg skuldabréf
      - 14.1.1 Efni ákvörðunar.
      - 14.1.2 Heimild stjórnar til þess að hækka hlutfé sbr. 3. mgr. 47. gr.
      - 14.1.3 Efni samþykpta
      - 14.1.4 Heimild til handa félagsstjórn sbr. 48. gr.
      - 14.1.5 Tilkynning til hlutafélagaskrár
    - 14.2 Arðgefandi skuldabréf
    - 14.3 Áskriftaréttindi
      - 14.3.1 Efni ákvörðunar.
      - 14.3.2 Framkvæmd við sölu á réttindum og áskrift.
      - 14.3.3 Heimild stjórnar sbr. 1. mgr. 46. gr.
      - 14.3.4 Ákvæði samþykpta sbr. 3. mgr. 45. gr. og 2. mgr. 46. gr.

  - 15.0 Samruni hlutafélaga**
    - 15.1 Undirbúningur samruna.
      - 15.1.1 Samningar um samruna
      - 15.1.2 Samrunaáætlun, 120. gr.
      - 15.1.3 Greinargerð um samrunaáætlun, 121. gr.
      - 15.1.4 Skýrsla matsmanna, 122. gr.
    - 15.2 Upplýsingar um samruna
      - 15.2.1 Tilkynning til Hlutafélagaskrár, 1. mgr. 123. gr.
      - 15.2.2 Birting tilkynningar í Lögbirtingarblaði, 2. mgr. 123. gr.
      - 15.2.3 Kynning gagna, 5. mgr. 124. gr.
    - 15.3 Ákvörðun um samruna, 1. - 4. mgr. 124 gr.
      - 15.3.1 Yfirtökufélag
      - 15.3.2 Yfirtekna félagið
    - 15.4 Innköllun krafna 126. gr.
    - 15.5 Lok samruna
      - 15.5.1 Slit yfirtekens félags og lok samruna 127. gr.
      - 15.5.2 Tilkynning um lok samruna, 128. gr.
    - 15.6 Minnihlutavernd

  - 16.0 Stjórnun hlutafélaga og umboðsreglur**
    - 16.1 Stjórnskipulag íslenskra hlutafélaga.
    - 16.2 Valdsvið einstakra stjórnarstofnana félagsins.
      - 16.2.1 Hluthafafundur
        - 16.2.1.1 Æðsta vald í málefnum félags, sbr. 80. gr. hl.
        - 16.2.1.2 Boðvald gagnvart stjórn félags
        - 16.2.1.3 14.2.1.3. Skylda til að taka ákvarðanir um tiltekin mál
      - 16.2.2 Stjórn félagsins.
        - 14.2.2.2. Stjórnar félagi sbr. 1. mgr. 68. gr. hl.
        - 16.2.2.1 Ákvarðanir um öll málefni á milli hluthafafunda
        - 16.2.2.2 Hlutverk stjórnar
          - 16.2.2.2.1 Stefnumótun sbr. 1. og 2. mgr. 68. gr. hl.
          - 16.2.2.2.2 Eftirlitshlutverk sbr. 1. og 3. mgr. 68. gr.
          - 16.2.2.2.3 Ákvarðanir um meiriháttar og óvenjulegar ráðstafanir sbr. 2. mgr. 68. gr.
          - 16.2.2.2.4 Skipan framkvæmdastjóra, 65.gr.
          - 16.2.2.2.5 Aðrar ákvarðanir.
      - 16.2.3 Framkvæmdastjóri/stjórn
        - 16.2.3.1 Skilin milli daglegs rekstrar og meiriháttar og óvenjulegra ráðstafana sbr. 2. mgr. 68. gr. :

-
- 16.2.3.1.1 Eðli starfseminnar.
  - 16.2.3.1.2 Umfang og stærð fyrirtækis.
  - 16.2.3.1.3 Venjur á tilteknu atvinnuviði.
  - 14.3 Umboðsreglur.
    - 14.3.2 Réttur til að rita firma félagsins sbr. 1. mgr. 74. gr. hl.
    - 14.3.3 Prókúruumboð samkvæmt 25. - 32. gr. firmalaga.
    - 14.3.4 Umboð samkvæmt reglum samningalaga.
      - 14.3.4.1 Stöðuumboð, sbr. 75. gr.
      - 14.3.4.2 Skrifleg umboð.
    - 14.3.5 Réttarstaða viðsemjanda.
      - 14.3.5.1 Meginregla um skuldbindingargildi ef farið út fyrir heimild
      - 14.3.5.2 Meginregla um skuldbindingargildi ef farið út fyrir umboð.
      - 14.3.5.3 Tilkynning í Lögbirtingarblaði sbr. 78. gr.
      - 14.3.5.4 Undantekningaregla 77. gr.
  - 17.0 Ráðstöfun sjóða hlutafélaga. Lánveitingar og ábyrgðir til tengdra aðila.**
    - 17.1 Meginreglur, 98. gr. Óháður ráðstöfunarréttur.
    - 17.2 Fjármunir sem heimilt er að greiða úr sjóðum félags.
      - 17.2.1 Arður
        - 17.2.1.1 Ákvörðun um arðsúthlutun, 101. gr.
          - 17.2.1.1.1 Tillaga stjórnar til hluthafafundar
          - 17.2.1.1.2 Réttur minnihluta.
        - 17.2.1.2 Sameiginleg skilyrði arðsúthlutunar 99. gr.
        - 17.2.1.3 Hagnaður.
        - 17.2.1.4 Yfirfærður hagnaður.
        - 17.2.1.5 Frjálsir sjóðir og bundnir.
      - 17.2.2 Lækkun hlutafjár, 53. gr.
        - 17.2.2.1 Innköllun til skuldheimtumanna.
      - 17.2.3 Varasjóður.
        - 17.2.3.1 Hlutverk.
        - 17.2.3.2 Notkun.
      - 17.2.4 Gjafir, 103. gr.
        - 17.2.4.1 Tilefni, markaðsstarf.
        - 17.2.4.2 Endurgjald.
        - 17.2.4.3 Verðmæti.
        - 17.2.4.4 Til þriðja manns
    - 17.3 Lán og tryggingar, 104. gr.
      - 17.3.1 Almennt bann við lánum og veitingu trygginga til tengdra aðila.
        - 17.3.1.1 Tegund gernings.
          - 17.3.1.1.1 Veð og ábyrgðir.
          - 17.3.1.1.2 Lán, ígildi lána.
          - 17.3.1.1.3 Lán eða tryggingar til kaupa á hlutum í félaginu.
          - 17.3.1.1.4 Viðskiptalán.
        - 17.3.1.2 Aðilar.
          - 17.3.1.2.1 Hluthafar, stjórnarmenn, framkv. stjórar.
          - 17.3.1.2.2 Makar, sambýlisfólk, tengdir lögaðilar.
          - 17.3.1.2.3 Innbyrðis viðskipti móður- og dótturfélags.
          - 17.3.1.2.4 Algilt bann ef kaupa á hlut í félaginu.
      - 17.3.2 Endurgreiðsla, 102. gr.
        - 17.3.2.1 Eftirlitshlutverk stjórnar.
        - 17.3.2.2 Arður, grandsemi.
        - 17.3.2.3 Staða við gjaldþrot.
  - 18.0 Félagsslit**
    - 18.1 Meginreglur XIII. kafla
      - 18.1.1 Slit við samruna, 127. gr.
      - 18.1.2 Slit við gjaldþrot, 105. gr.
      - 18.1.3 Krafa hluthafa, 106. og 107. gr.

- 18.1.4 Krafa hlutafélagaskrár, 107. gr.
18.1.5 Meðferð eigna, innköllun, skilaneindir o.fl. 111. gr.

VIÐSKIPTABRÉF - HELSTU REGLUR UM VIÐSKIPTABRÉF

MARKMIÐ

Í þessum hluta verður lögð megináhersla á sérreglur sem gilda um viðskiptabréf. Gerð verður grein fyrir því hvaða bréf teljast viðskiptabréf og reglum um réttindamissi þriðja manns og mótbárutapi skuldara viðskiptabréfskrafna. Þá verður farið yfir hvaða skilyrðum verður að fullnægja til þess að sérreglur um mótbárutap skuldara og réttindamissi þriðja manns eigi við. Einnig verður fjallað um skilríkisregluna og innlausnarrétt skuldara auk þess sem sérstaklega verður fjallað um reglur er gilda um ógildingu viðskiptabréfa. Við framangreinda umfjöllun verður fyrst og fremst tekið mið af skuldabréfum en einnig verður gerð grein fyrir nokkrum sérreglum er gilda um víxla og tékka. Þá verður sérstaklega farið yfir reglur er gilda um rafbréf.

LESEFNI

Páll Hreinsson: Viðskiptabréf, Bókaútgáfan Codex 2004.
Páll Hreinsson: Yfirlit yfir helstu viðskiptabréfsreglur sem gilda um skuldabréf. Bókaútgáfan Codex 2006.
Tryggvi Axelsson: Um réttaráhrif eignarskráningar rafbréfa, Úlfjótur 2000, 3. tbl. 53. árg. bls. 400-414.
Tilskipun frá 9. febrúar 1798 um áritun afborgana á skuldabréf
Víxillög nr. 93/1933
Lög nr. 94/1933 um tékka
Lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa
Reglugerð nr. 397/2000 um rafræna eignarskráningu verðbréfa í verðbréfamiðstöð

ÍTAREFNI

Páll Hreinsson: Dómar í víxilmálum, Reykjavík 1991.
Páll Hreinsson: Getur greiðslubanki verið tékkahafi?, Tímarit lögfræðinga 1990, 2. hefti bls. 97-108.
Páll Hreinsson: Tilkynningaskylda víxilhafa við greiðslufall víxils, Tímarit lögfræðinga 1991, 4. hefti bls. 245-258.

EFNISÞÆTTIR

- 1.0 Inngangur
  - 1.1 Meginreglur um framsal almennra krafna
  - 1.2 Meginreglur um framsal viðskiptabréfskrafna
    - 1.2.1 Framsalshafi öðlast þann rétt sem viðskiptabréf ber með sér
    - 1.2.2 Lögskipti að baki viðskiptabréfi koma ekki til athugunar
    - 1.2.3 Mótbárutap skuldara
    - 1.2.4 Réttindamissi þriðja manns
    - 1.2.5 Skilríkisreglan
    - 1.2.6 Reglan um innlausnarrétt skuldara

-
- 1.2.7 Ógildingarástæður
  - 1.2.8 Skuldajöfnuður
  - 1.3 Rök fyrir sérreglum um víðskiptabréf
  - 1.4 Réttarfarsreglur XXVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála (117. – 119. gr.)
  - 2.0 Tilskipun frá 9. febrúar 1798 um áritun afborgana á skuldabréf
  - 3.0 Hvaða bréf teljast víðskiptabréf?
    - 3.1 Hugtakið víðskiptabréf
      - 3.1.1 Skilyrði þess að bréf teljist víðskiptabréf
        - 3.1.1.1 Samkvæmt lögum
        - 3.1.1.2 Skjal uppfyllir eiginleika víðskiptabréfa
        - 3.1.1.3 Samkvæmt samningi
        - 3.1.1.4 Samningur um að skjal sé ekki framseljanlegt („rektaklásúla“) *H 1995:1887*
        - 3.1.1.5 Peningaseðlar eru ekki víðskiptabréf
    - 3.2 Skuldabréf
      - 3.2.1 Einkenni skuldabréfa
        - 3.2.1.1 Skrifleg yfirlýsing
        - 3.2.1.2 Loforð um greiðslu
        - 3.2.1.3 Tekur ávallt til ákveðinnar peningafjárhæðar
        - 3.2.1.4 Kveður á um skilyrðislausu skyldu *H 1994:1371*
        - 3.2.1.5 Verður að vera einhliða
        - 3.2.1.6 Útgefið af skuldara eða staðgöngumanni hans
        - 3.2.1.7 Verður að vera framseljanleg
      - 3.2.2. Settar lagareglur um skuldabréf
      - 3.2.3. Nokkrar óskráðar reglur er snerta skuldabréf
  - 3.3 Víxlar, sbr. víxillög nr. 93/1933
  - 3.4 Tékka, sbr. lög nr. 94/1933 um tékka
  - 3.5 Hlutabréf, sbr. 29. gr. laga nr. 2/1995 um hlutafélög
  - 3.6 Hlutdeildarskírteini, sbr. II. og III. kafla laga nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði
  - 3.7 Farmskírteini, sbr. 2. ml. 104. gr. siglingalaga nr. 34/1985
  - 3.8 Hugtakið Fjármálagerningur skv. 2. tl. 2. gr. laga nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti
    - 3.8.1 Verðbréf
    - 3.8.2 Peningamarkaðsskjöl
    - 3.8.3 Hlutdeildarskírteini
    - 3.8.4 Valréttarsamningar, framtíðarsamningar, skiptasamningar, framvirkir vaxtarsamningar og aðrar afleiður sem byggjast á verðbréfum, gjaldmiðlum, vöxtum, ávöxtunarkröfu, öðrum afleiðum, fjárhagslegum vísitölum eða fjárhagslegum viðmiðum sem gera má upp efnislega eða með reiðufé.
    - 3.8.5 Hrávöruafleiður.
    - 3.8.6 Afleiður til yfirfærslu lánaáhættu.
    - 3.8.7 Samningar um fjárhagslegan mismun.
    - 3.8.8 Aðrar afleiður
  - 3.9 Hugtakið rafbréf skv. lögum nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa
  - 3.10 Handhafabréf og nafnbref
  - 4.0 Reglur um mótbárutap skuldara
    - 4.1 Almenn
    - 4.2 Mótbárur sem glatast
      - 4.2.1 Mótbárur sem lúta að því að víðskiptabréfskrafa sé fallin niður, að hluta eða öllu leyti
        - 4.2.1.1 Greiðsla höfuðstóls og afborgana, sbr. 2. gr. tilskipunar frá 9. febrúar 1798, um áritun afborgana á skuldabréf
        - 4.2.1.2 Skuldajöfnuður

-
- 4.2.1.3 Eftirgjöf kröfu
  - 4.2.1.4 Samruni réttinda og skyldu *H 1981:1338*
  - 4.2.1.5 Krafa felld úr gildi með dómi
  - 4.2.1.6 Uppsögn kröfu
  - 4.2.2 Mótbárur er varða stofnun viðskiptabréfskrafna
    - 4.2.2.1 Málamyndagerningur
    - 4.2.2.2 Minni háttar nauðung
    - 4.2.2.3 Misneyting
    - 4.2.2.4 Misritun eða mistök
    - 4.2.2.5 Ógildingarástæður skv. 36. gr. samningalaga
    - 4.2.2.6 Ósannjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera viðskiptaheiðarlegt að bera fyrir sig löggerning *H :1999:3582*
    - 4.2.2.7 Samrit en ekki frumrit viðskiptabréfs *H 1996:1753*
    - 4.2.2.8 Svik
    - 4.2.2.9 Tilurð viðskiptabréfs andstætt lögum eða velsæmi
    - 4.2.2.10 Umboðsmaður fer út fyrir heimild sína *H 1959:230*
    - 4.2.2.11 Viðskiptabréf í umferð án vilja skuldara *H 1932:565, 1968:45*
  - 4.2.3 Mótbárur er varða efni viðskiptabréfskröfu
    - 4.2.3.1 Forsendur og skilyrði *H 1933:64, H 1995:2630*
    - 4.2.3.2 Framsalsbann
    - 4.2.3.3 Skilmálabreyting
  - 4.3 Mótbárur sem glatast ekki
    - 4.3.1 Mótbárur sem lúta að því að viðskiptabréfskrafa sé fallin niður, að hluta eða öllu leyti
      - 4.3.1.1 Greiðsla vaxta, sbr. 3. gr. tilskipunar frá 9. febrúar 1798, um áritun afborgana á skuldabréf
      - 4.3.1.2 Fyrning
      - 4.3.1.3 Geymslugreiðsla, 1. gr. laga 9/1978
      - 4.3.1.4 Nauðasamningur. 1. mgr. 60. gr. l. 21/1991 um gjaldþrotaskipti
      - 4.3.1.5 Ógilding með dómi *H 1967:1009*
      - 4.3.1.6 Vanlýsing
    - 4.3.2 Mótbárur er varða stofnun viðskiptabréfskrafna
      - 4.3.2.1 Andleg vanheilindi á háu stigi
      - 4.3.2.2 Fjárræðisskortur
        - 4.3.2.2.1 Tilteknar eignir
        - 4.3.2.2.2 Ekki tilteknar eignir 4. mgr. 14. gr. lögræðisлага
      - 4.3.2.3 Fölsun *H 1974:973*
        - 4.3.2.3.1 69. gr. víxillaga 93/1933 *H 1978:1280*
      - 4.3.2.4 Meiri háttar nauðung
      - 4.3.2.5 Alger umboðsskortur *H: 2001:21 í máli 81/2001*
        - 4.3.2.5.1 Sérregla 8. gr. víxillaga nr. 93/1933
    - 4.3.3 Mótbárur er varða efni viðskiptabréfskröfu
      - 4.3.3.1 Neytendalán, sbr. 17. gr. laga nr. 121/1994 um neytendalán
      - 4.3.3.2 Efni viðskiptabréfs andstætt lögum
  - 4.4 Almennur ómöguleiki við að afhenda tegundarákveðnar greiðslur
    - 4.4.1 Erlend mynt *H 1940:287, H 1948:115*
    - 4.4.2 Tegundarákveðin greiðsla
  - 4.5 Sérreglur um víxla og tékka
    - 4.5.1 Sérstaða víxla
    - 4.5.2 Víxilskyldur eru lögákveðnar – lög 93/1933
    - 4.5.3 Formskilyrði víxla, 1. gr. vxl.
    - 4.5.4 Sérregla 17. gr. vxl. *U 1937:548*
    - 4.5.5 Sérregla 22. gr. tékkalaga.
    - 4.5.6 Eyðuútfylling víxils, 10. gr. víxillaga, *H 1950:172, H:1995:1706, H1997:3426.*
    - 4.5.7 Eyðuvíxill-sýningarvíxill, 69. gr. víxillaga *H: 1993:1390, H 1994:2317*
    - 4.5.8 Sérregla 13. gr. tékkalaga.
    - 4.5.9 Hver víxilskuldbinding er sjálfstæð, 7. gr. víxillaga, *H 453/2002*

-
- 4.5.10 Vangeymsla, 1. mgr. 53. gr. víxillaga, H:1994:1392, H:1997:1223
  - 4.5.11 Sýningartími tékka, 1. og 3. mgr. 29. gr. tékkalaga.
  - 4.6 Sérreglur um hlutabréf
    - 4.6.1 Að baki hlutabréfi eru margbrotin lögskipti
    - 4.6.2 Hlutabréf geymir ekki fullar upplýsingar um efni þess
      - 4.6.2.1 Rannsóknarskylda tekur til efnis samþykktá
  - 4.7 Sérreglur um farmskírteini, 111.-112. gr. sigl.laga.
  - 4.8 Mótbára skuldara sem einu sinni hefur fallið niður raknar almennt ekki við á ný við síðari framsöl
  - 5.0 Réttindamissir þriðja manns
    - 5.1 Meginregla eignar- og kröfuréttar: „Sá gengur fyrir er fékk rétt sinn fyrir”
    - 5.2 Brigðaréttur
    - 5.3 Traustnámsreglur viðskiptabréfaréttar: „Réttindi sem ekki eru árituð á viðskiptabréf glatast við framsal til grandlauss framsalhafa”
    - 5.4 Réttindi sem glatast geta varðað bein og óbein eignarréttindi yfir viðskiptabréfum
    - 5.5 Lagaákvæði sem byggja á meginreglu um réttindamissi þriðja manns
      - 5.5.1 43. gr. laga nr. 75/1997 um samningsveð
      - 5.5.2 5. mgr. 48. gr. þinglýsingalaga nr. 39/1978
      - 5.5.3 Ýmis lagaákvæði er varða viðskiptabréf
        - 5.5.3.1 2. mgr. 16. gr. víxillaga nr. 93/1933
        - 5.5.3.2 21. gr. tékkalaga nr. 94/1933
        - 5.5.3.3 115. gr. siglingalaga nr. 34/1985
        - 5.5.3.4 29. gr. laga nr. 2/1995 um hlutafélög
        - 5.5.3.5 1. mgr. 16. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa
        - 5.5.3.6 Ákvæði b- liðar 4. mgr. 14. gr. lögræðislaða nr. 71/1997
      - 5.5.4 Ýmis ákvæði réttarfarslaða
        - 5.5.4.1 3. mgr. 57. gr. laga nr. 90/1989 um aðför
        - 5.5.4.2 2. mgr. 20. gr. og 23. gr. laga nr. 31/1990 um kyrrsetningu, lögbann o.fl.
        - 5.5.4.3 74. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl.
    - 5.6 Réttindamissir þriðja manns yfir nafnbreði
      - 5.6.1 Þriðji maður glatar því að bera fyrir sig veikar mótbáru. (byggt á lögjöfnun frá 2. mgr. tilskipunar frá 9. febrúar 1798)
        - 5.6.1.1 Málamyndagerningur
        - 5.6.1.2 Minniháttar nauðung
        - 5.6.1.3 Misneyting
        - 5.6.1.4 Misritun eða mistök
        - 5.6.1.5 Ógildingarástæður 36. gr. samningalaga
        - 5.6.1.6 Óheiðarlegt að bera fyrir sig framsal
        - 5.6.1.7 Svik
        - 5.6.1.8 Tilurð framsals andstæði lögum eða velsæmi
        - 5.6.1.9 Umboðsmaður fer út fyrir heimild sína
        - 5.6.1.10 Viðskiptabréf kemst í umferð án vilja eiganda þess
      - 5.6.2 Þriðji maður glatar ekki að bera fyrir sig sterkar mótbáru
        - 5.6.2.1 Andleg vanheilindi á háu stigi
        - 5.6.2.2 Fjarræðisskortur
        - 5.6.2.3 Fölsun *H 1999:3742*
        - 5.6.2.4 Meiriháttar nauðung
        - 5.6.2.5 Umboðsskortur *H 1936:133*
      - 5.6.3 Ef framsalsgerningur á nafnbreði er ógildur eru öll síðari framsöl einnig ógild.
    - 5.7 Handhafabréf, víxlar, tékkar og farmskírteini
      - 5.7.1 Handhafabréf: Þriðji maður glatar öllum mótbárum um tilurð framsals gagnvart grandlausum framsalhafa handhafabréfs, H 1981:594
      - 5.7.2 Víxlar, tékkar og farmskírteini: Þriðji maður glatar öllum mótbárum um tilurð framsals gagnvart grandlausum framsalhafa, þó þessi viðskiptabréf

- séu að formi til nafnbref, 115. gr. sigl.laga, 2. mgr. 16. gr. vxl. og 21. gr. tékkalaga.
- 5.8 Réttindamissir yfir víðskiptabréfi sem breyst hefur úr nafnbrefi yfir í handhafabréf eða öfugt
- 5.9 Framsal fjármálafyrirtækis á víðskiptabréfi samkvæmt varðveittu umboði, sbr. 12. gr. laga nr. 33/2003 um verðbréfavíðskipti *H 1999:3742*
- 5.10 Sérreglur um hlutabréf
- 5.10.1 Réttindi þriðja manns sem byggja á samþykktum *H 1996:1926*
- 5.11 Sérreglur um farmskírteini, 114. gr. sbr. 105 gr. sigll.
- 5.12 Réttindi þriðja manns sem einu sinni hafa fallið niður rakna almennt ekki við á ný við síðari framsöl
- 6.0 Skilyrði mótbárutaps og réttindamissis
- 6.1 Víðskiptabréf framselt með samningi í lifanda lífi (*inter vivos*) *H 1981:1338*
- 6.1.1 *Inter vivos* gildir ekki um aðilaskipti vegna aðfarar, erfðar, dánargjafar, hefð, útlagningu við skipti, innlausn sjálfskuldarábyrgðarmanns á skuldabréfi og framsal til umboðs
- 6.2 Framsalsgerningur verður að vera gildur
- 6.2.1 Mótbáurur sem komast að gagnvart gildi framsalsgernings
- 6.2.1.1 Nafnbref,
- 6.2.1.2 Handhafabréf, víxlar, tékkar og farmskírteini.
- 6.2.1.3 Víðskiptabréf breytist úr handhafabrefi í nafnbref eða öfugt
- 6.2.1.4 Framseljandi verður að hafa formlega löglega heimild til víðskiptabréfsins
- 6.2.1.4.1 Nafnbref
- 6.2.1.4.2 Handhafabref
- 6.2.1.4.3 Víðskiptabref breytist úr handhafabrefi í nafnbref eða öfugt
- 6.2.1.4.4 Framsal fjármálafyrirtækis á víðskiptabrefi samkvæmt varðveittu umboði, sbr. 12. gr. laga nr. 33/2003 um verðbréfavíðskipti
- 6.3 Tryggingaráðstafanir
- 6.3.1 Framsalshafi tekur víðskiptabref sjálfur í sínar vörslur
- 6.3.2 Vörslur þriðja manns fyrir hönd framsalshafa
- 6.3.3 Áritun á víðskiptabrefið sjálft
- 6.4 Huglæg afstaða framsalshafa
- 6.4.1 Mælikvarði við mat á grandleysi framsalshafa *H 1997:656*
- 6.4.1.1 Sérreglur víxillaga
- 6.4.1.1.1 10. gr. víxillaga *H 1968:45*
- 6.4.1.1.2 17. gr. víxillaga *H 1981:543*
- 6.4.1.1.3 2. mgr. 16. gr. víxillaga
- 6.4.1.2 Sérreglur 13. 21. og 22. gr. tékkalaga
- 6.4.2 Tímamark grandleysis
- 6.4.3 Rannsóknarskylda framsalshafa *H 1936:58, H 1939:520 H 1996:1926*
- 7.0 Skilríkisreglan
- 7.1 Samanburður á skilríkisreglunni og almennum reglum kröfuréttar
- 7.1.1 Skuldari losnar undan skuldbindingu sinni greiði hann þeim sem hefur víðskiptabref í hendi með lögformlegri heimild
- 7.2 Tilgangur með skilríkisreglunni
- 7.2.1 Í þágu framsalshafa sem skilríki gegn skuldara
- 7.2.2 Víðskiptabref sem skilríki í þágu skuldara
- 7.3 Skilyrði þess að skuldari losni undan skuldbindingu með greiðslu
- 7.3.1 Lögformleg heimild framsalshafa til víðskiptabréfs
- 7.3.1.1 Handhafabref
- 7.3.1.2 Nafnbref
- 7.3.1.2.1 Nægir að framsalsröð líti formlega út fyrir að vera órofin

-
- 7.3.1.3 Skilríkisregla víxilréttarins
    - 7.3.1.3.1 3. mgr. 40. gr. vxl. "þegar komin er gjalddagi".
  - 7.3.2 Handhöfn framsalshafa að frumriti viðskiptabréfs
  - 7.3.3 Huglæg afstaða greiðanda
    - 7.3.3.1 Mælikvarði við mat á grandleysi skuldara
      - 7.3.3.1.1 Sérregla 3. mgr. 40. gr. vxl.
      - 7.3.3.1.2 Umboðsmaður
      - 7.3.3.1.3 Aukin aðgæsla ef greitt er fyrir gjalddaga
    - 7.3.3.2 Tímamark grandleysis
    - 7.3.3.3 Rannsóknarskylda greiðanda
  - 7.4 Vaxtagreiðslur
  - 7.5 Réttarstaða eiganda viðskiptabréfs sem hefur ekki formlega löglega heimild til bréfsins.
  - 7.6 Skuldari heldur því fram að formlega löglegur handhafi viðskiptabréfs sé ekki eigandi H 1933:64, H 1975:528
  - 7.7 Greiðsla skuldara til eiganda viðskiptabréfs sem ekki hefur formlega löglega heimild til viðskiptabréfsins
  - 7.8 Sérreglur um hlutabréf, 31. gr. 1 2/1995 um hlutafélög
  - 7.9 Sérreglur um farmskírteini, 105. gr. sigll.
  - 7.10 Ákvæði sérlaga sem veita öðrum en formlega löglegum handhafa heimild til að taka við greiðslu skv. viðskiptabréfi
    - 7.10.1 Lögbókandi, 92. gr. víxillaga
    - 7.10.2 Veðhafi, skv. 2. mgr. 6. gr. veðlaga 75/1997
    - 7.10.3 Fjárnám, 2. og 3. mgr. gr. 57. gr. laga 90/1989 um aðför.
    - 7.10.4 Nauðungarsala, 2 mgr. 71. gr. laga 90/1991 um nauðungarsölu.
- 8.0 Innlausnarréttur skuldara
- 8.1 1. gr. tilskipunar frá 9. febrúar 1798 um áritun afborgana á skuldabréf *H 1998:1481*
  - 8.2 Nauðsynlegt andsvar við reglunni um mótbárutap skuldara *H 1959:772 H 1995:1489*
  - 8.3 Rangar kvittanir, H 1998:1653
  - 8.4 Vaxtagreiðslur
  - 8.5 Sérreglur um hlutabréf, 31. gr. laga 2/1995 um hlutafélög
- 9.0 Ógilding viðskiptabréfa
- 9.1 Rök fyrir reglum um ógildingu viðskiptabréfa
  - 9.2 Réttarfar í ógildingarmálum, sbr. XVIII. kafli laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála H 1993:1469
  - 9.3 Réttaráhrif ógildingardóms *H 1967:1009, H 1969:385, H 1995:1489*
  - 9.4 Sérstakar ógildingarheimildir
- 10.0 Rafbréf samkvæmt lögum nr. 131/1997 um eignarskráningu verðbréfa
- 10.1 Almenn um rafbréf
    - 10.1.1 Rafbréf er framseljanlegt rafrænt eignarskráð verðbréf, sbr. 2. gr. 1. 131/1997
    - 10.1.2 Hvers konar verðbréf er unnt að eignarskrá í verðbréfaskráningu með rafrænum hætti
    - 10.1.3 Hverjir koma að eignarskráðum verðbréfum
      - 10.1.3.1 Verðbréfamiðstöð
        - 10.1.3.1.1 Verðbréfaskráning Íslands hf.
      - 10.1.3.2 Reikningsstofnun, sbr. 10. gr. 1. 131/1997
      - 10.1.3.3 Reikningsseigendur
      - 10.1.3.4 Útgefendur rafbréfa
  - 10.2 Staða áþreifanlegra verðbréfa sem eignarskráð eru í verðbréfamiðstöð
    - 10.2.1 Áþreifanleg verðbréf skulu ógilt þegar eignarréttindi yfir verðbréfi eru eignarskráð í verðbréfamiðstöð
      - 10.2.1.1 Fer eftir reglum VII. kafla reglugerðar nr. 397/2000 um rafræna eignarskráningu verðbréfa í verðbréfamiðstöð

-
- 10.2.2 Óheimilt er að gefa út viðskiptabréf fyrir skráðum réttindum samkvæmt rafbréfi eða framselja þau og er slík viðskipti ógild, 2. málsl. 1. mgr. 16. gr. l. 131/1997
  - 10.3 Samanburður á rafbréfum og viðskiptabréfum
    - 10.3.1 Almenn
      - 10.3.1.1 Viðskiptabréfaréttur; framsalshafi nýtur þess réttar sem viðskiptabréf ber með sér og rétthöfn viðskiptabréfs er bundin við handhöfn bréfsins eða áritun á bréfið sjálft
      - 10.3.1.2 Meginreglu laga nr. 131/1997; framsalshafi nýtur þess réttar sem skráður hefur verið í verðbréfamiðstöð og rétthöfn rafbréfs er bundin við skráningu í verðbréfamiðstöð
      - 10.3.1.3 Um stofnun og réttindi yfir rafbréfum fer að öðru leyti en greinir í lögum um rafræna eignarskráningu verðbréfa eftir almennum reglum laga, sbr. 21. gr. l. 131/1997
      - 10.3.1.4 Sé rafbréf gefið út og skráð samkvæmt lögum um rafræna eignarskráningu verðbréfa sem víxill skal fylgja þeim lagareglum sem um víxla gilda eftir því sem við getur átt, sbr. 35. gr. l. 131/1997
    - 10.3.2 Mótbárutap skuldara
      - 10.3.2.1 Mótbára vegna greiðslu, 3. mgr. 20. gr. l. 131/1997
      - 10.3.2.2 Mótbára vegna stofnunar kröfu samkvæmt rafbréfi
    - 10.3.3 Réttindamissir þriðja manns, 16. gr. l. 131/1997
      - 10.3.3.1 Forgangsröð ósamrýmanlegra réttinda ræðst af því hvenær beiðni reikningsstofnunar um skráningu þeirra berst verðbréfamiðstöð
      - 10.3.3.2 Við eignarskráningu í verðbréfamiðstöð glatast þó ekki mótbárur er lúta að meiri háttar nauðung eða fölsun, sbr. 19. gr. l. 131/1997
    - 10.3.4 Skilyrði mótbárutaps og réttindamissis vegna rafbréfa
      - 10.3.4.1 Það er ekki skilyrði að löggerningur sé inter vivos
      - 10.3.4.2 Allar mótbárur gegn tilurð framsalsgernings aðrar en þær sem lúta að fölsun eða meiri háttar nauðung glatast, sbr. 19. gr. l. 131/1997
      - 10.3.4.3 Tryggingarráðstöfun framsalshafa er skráning í verðbréfamiðstöð, sbr. 16. gr. l. 131/1997
      - 10.3.4.4 Almennar reglur um huglæga afstöðu framsalshafa gilda um rafbréf
    - 10.3.5 Skilríkisreglan
      - 10.3.5.1 Skuldari samkvæmt rafbréfi losnar undan skyldum sínum með greiðslu til skráðs réttihafa nema krafa skráðs réttihafa sé ógilt þar sem hún er reist á meiri háttar nauðung eða fölsun, sbr. 3. málsl. 2. mgr. 20. gr. l. 131/1997

VEÐRÉTTINDI

MARKMIÐ

Markmið þessa kafla er að nemandi kunni skil á réttarreglum um veðréttindi.

LESEFNI

Porgeir Örlygsson: Samningsveð – Meginefni laga nr. 75/1997 um samningsveð (útg. í Reykjavík 1999).

Lög nr. 75/1997 um samningsveð, ásamt greinargerð.

Halldór Jónsson: Nokkur almenn atriði varðandi veðrétt (*aðgengilegt á vefsíðu prófnefndar, nánar tiltekið á slóðinni <http://www.efnahagsraduneyti.is/media/profnefndir/DOC071019.pdf>* -

ÍTAREFNI

Porgeir Örlygsson: Veðréttur, Bókaútgáfa Orators 2002

Vagn Carstensen og Thomas Rördam: Pant 7. udg. 2002, ISBN 87-574-0757-6. DJÖF

EFNISÞÆTTIR

- 1.0 Um hugtakið veðréttindi
  - 1.1 Bein og óbein eignarréttindi
  - 1.2 Hugtakið veðréttindi og megineinkenni þeirra.
  - 1.3 Nokkur hugtök- Flokkun veðréttinda
  - 1.4 Reglur um gildi loforða
  - 1.5 Um heimild til veðsetningar.
- 2.0 Þróun íslensks samningsveðréttar frá 1887
  - 2.1 Lög nr. 18/1887, um veð.
  - 2.2 Lög nr. 75/1997, um samningsveð.
  - 2.3 Helstu breytingar, sem ný veðlög hafa í för með sér.
    - 2.3.1 Rýmkaðar heimildir atvinnuveganna til veðsetninga.
    - 2.3.2 Skráðar reglur um samningsveð í kröfuréttindum.
    - 2.3.3 Söluveð (eignarréttarfyrrvari).
- 3.0 Afmörkun samningsveðs - helstu atriði.
  - 3.1 Verðmæti, sem hafa fjárhagslegt gildi.
  - 3.2 Greiðslur þær, sem verðtryggðar eru:
    - 3.2.1 Arðgreiðslan.
    - 3.2.2 Aukagreiðslur
  - 3.3 Verðmæti þau, sem veðrétturinn nær til:
    - 3.3.1 Afmörkun samningsveðs í fasteign.
    - 3.3.2 Almennt fylgífé fasteigna
    - 3.3.3 Sérstakt fylgífé fasteigna.
    - 3.3.4 Veð í heildarsöfnum muna.
  - 3.4 Skipting veðsettrar eignar og veðsettrar kröfu- Endurbætur.
  - 3.5 Bætur fyrir tjón á veðsettri eign.

-
- 3.6 Um töku arðs af veði.
  - 4.0 Nokkrar meginreglur nýju laganna um samningsveð.
    - 4.1 Gildissvið laganna.
    - 4.2 Bann við allsherjarveðsetningu.
    - 4.3 Veðsetning réttinda, sem ekki eru framseljanleg.
    - 4.4 Tilgreining veðkröfunnar.
    - 4.5 Afnotaréttur, viðhalds- og váttryggingaskylda.
    - 4.6 Áhætta og ábyrgð vegna tjóns á hinu veðsetta.
    - 4.7 Eindögun veðkröfu.
    - 4.8 Framsal og veðsetning á veðrétti og veðandlagi.
    - 4.9 Sameiginlegt veð.
    - 4.10 Útlausn.
    - 4.11 Forgangsréttur.
    - 4.12 Uppfærsluréttur.
    - 4.13 Skuldskeyting í fasteignakaupum.
  - 5.0 Um handveð
  - 6.0 Veðandlög, sem veðlögin fjalla sérstaklega um.
    - 6.1 Fasteignir
    - 6.2 Lausafé
    - 6.3 Veð í rekstrartækjum, rekstrarveð.
    - 6.4 Rekstrarvörur og vörubirgðir
    - 6.5 Kröfuréttindi.
  - 7.0 Veð í rekstrartækjum
    - 7.1 Almenn rekstrarveð
    - 7.2 Verktakastarfsemi
    - 7.3 Rekstrartæki landbúnaðar
    - 7.4 Rekstrartæki sjávarútvegs (búnaður skipa)
  - 8.0 Veð í rekstrarvörum
    - 8.1 Almenn vörubirgðarveð.
    - 8.2 Rekstrarvörur landbúnaðar, bústofn, afurðir og uppskera.
    - 8.3 Rekstrarvörur sjávarútvegs, afli og afurðir.
  - 9.0 Veð í kröfuréttindum
    - 9.1 Veð í almennum fjárkröfum.
    - 9.2 Veð í viðskiptabréfum.
    - 9.3 Veð í innlausnarbréfum.
    - 9.4 Vörureikningsveð.
  - 10. Söluveð
    - 10.1 Hverjar kröfur er hægt að tryggja með söluveði.
    - 10.2 Verðmæti, sem ekki verða sett að söluveði. Bann við framsali og veðsetningu.
    - 10.3 Réttarvernd og fullnusta.
    - 10.4 Viðskeyting, umbætur, fyrning og um rétt, sem jafna má til söluveðs.

ÞINGLÝSINGAR

MARKMIÐ

Markmið þessa kafla er að nemandi kunni skil á réttarreglum um þinglýsingar

LESEFNI

Halldór Jónsson: Minnispunktar um þinglýsingar (*aðgengilegt á vefsíðu prófnefndar, nánar tiltekið á slóðinni*<http://www.efnahagsraduneyti.is/media/ Acrobat/minnispunktar.pdf>)

Eyvindur G. Gunnarsson og Þorgeir Örlygsson: Þinglýsingar – Meginefni þinglýsingalaga, fjölrit 2002.

Lög um stimpilgjald nr. 36/1978 auk greinargerðar

Þinglýsingarlög nr. 39/1978 auk greinargerðar

Hæstaréttardómar er varða þinglýsingar

ÍTAREFNI

Þorgeir Örlygsson: Þinglýsingar, Bókaútgáfa Orators 1993

Hans Willumsen: Lærebog i tinglysning, 3. udg. 2004 ISBN 87-574-0192-6, DJÖF

EFNISÞÆTTIR

- 1.0 Inngangur
- 2.0 Almenn um þinglýsingar
- 3.0 Hugtakið þinglýsing og réttaráhrif þinglýsingar
- 4.0 Þinglýsingarstjórar
- 5.0 Málskot til dómstóla
- 6.0 Þinglýsingabækur
- 7.0 Dagbók
- 8.0 Ferli þinglýsingar
- 9.0 Nánar um þinglýsingu með athugasemd
- 10.0 Aflýsing
- 11.0 Forgangsáhrif þinglýsingar
- 12.0 Grandleysi

- 13.0 Bótaskylda ríkissjóðs vegna tjóns af völdum þinglýsingar.
- 14.0 Hver hefur þinglýsta eignarheimild?
- 15.0 Samþykki annarra.
- 16.0 Þinglýsingalög nr. 39/1978
- 17.0 Þinglýsingareglugerð
- 18.0 Lög um stimpilgjald nr. 36/1978

II. HLUTI

30%

Markmið með II. hluta er að próftaki tileinki sér grundvallarþætti fjármálafræðinnar, hafi vald á útreikningum s.s. vaxtaútreikningi, tímavirði fjármagns, fjármagnskostnaði fyrirtækja og aðferðum við mat á fjárfestingum, grundvallaratriði þjóðhagfræðinnar og lestur og greiningu á ársreikningum.

II- hluti skiptist í 3 námsgreinar:

- 1) Grunnatriði í fjármálafræðum (100%)
- 2) Þjóðhagfræði (100%)
- 3) Greining ársreikninga (100%)

GRUNNATRIÐI Í FJÁRMÁLAFRÆÐUM

MARKMIÐ

Próftakar skulu geta útskýrt eftirfarandi efnisatriði og beitt þeim eða fléttað inn í útreikninga eftir því sem við á: Grundvallarþættir fjármála, yfirlit yfir viðfangsefni fjármálastjórnunar og efni fjármálafræða. Vaxtaútreikningur og tímavirði fjármagns. Samval verðbréfa og verðmyndun hlutabréfa og skuldabréfa. Aðferðir við mat fjárfestinga. Útreikningar á fjármagnskostnaði fyrirtækja.

LESEFNI

Mælt er með kennslubókum um fjármálastjórn á borð við "Fundamentals of Financial Management" (FFM) eftir Eugene F Brigham og Joel F. Houston. Getið er sérstaklega um viðeigandi lesefni í tíundu útgáfu þeirrar bókar frá 2004 (Sett er inn kaflanúmer hjá viðeigandi efnisþætti). Einnig er próftökum bent á geisladisk, sem fylgir „Fundamentals of Financial Management“ og heimasíðu kennslubókarinnar, <http://www.swlearning.com/finance/brigham> en þar er m.a. sýndur útreikningur á viðeigandi dæmum, ásamt spurningum og svörum, sem henta sjálfsnámi á þessu sviði.

ÍTAREFNI

Hlutabréf og eignastýring, Íslandsbanki 2003

EFNISÞÆTTIR

1. Viðfangsefni fjármálafræða (FFM kafli 1 og 4)
  - 1.1 Viðfangsefni fjármálafræða.
  - 1.2 Markmið fyrirtækja.
  - 1.3 Umboðsvandi.
  - 1.4 Skilvirkur markaður
2. Vaxtareikningur (FFM kafli 6)
  - 2.1 Ávöxtun
  - 2.2 Afvöxtun
  - 2.3 Jafngreiðslur
  - 2.4 Núvirði
  - 2.5 Innrivextir
  - 2.6 Virkir vextir.
3. Skuldabréf. (FFM kafli 7)
  - 3.1 Útreikningur á virði skuldabréfs
  - 3.2 Fastir vextir
  - 3.3 Ávöxtunarkrafa
  - 3.4 Afföll / yfirverð
  - 3.5 Nafnvextir, verðbólga og raunvextir.
4. Hlutabréf. (FFM kafli 8)
  - 4.1 Útreikningur á virði hlutabréfa
  - 4.2 Arðgreiðslur.
  - 4.3 Vöxtur í arðgreiðslum.

-
5. Mat á fjárfestingum (FFM kafli 10, 11 og 12)
    - 5.1 Eðli fjárfestinga.
    - 5.2 Vinnuferli við mat á fjárfestingum
    - 5.3 Aðferðir við arðsemismat.
      - 5.3.1 Endurgreiðslutími (Pay - back)
      - 5.3.2 Innri vextir (IRR)
      - 5.3.3 Núvirðisaðferðin
      - 5.3.4 Aðlagðir innri vextir. (MIRR).
      - 5.3.5 Samanburður á aðferðum.
    - 5.4 Sjónarmið varðandi greiðsluröð
    - 5.5 Tekjuskattur og fjárfestingaákvarðanir
    - 5.6 Næmnisathuganir.

  6. Ávöxtunarkrafa (FFM kafli 5 og 9)
    - 6.1 Arðsemi og áhætta
    - 6.2 Hvaða sjónarmið ráða skynsamlegu vali fjárfesta á safni verðbréfa
    - 6.3 Fyrirtækisáhætta og markaðsáhætta
    - 6.4 Beta
    - 6.5 CAPM - líkanið
    - 6.6 Aðferðir við mat á kostnaði einstakra tegunda fjármagns.
    - 6.7 Meðaltalskostnaður fjármagns (WACC eða MCC)

ÞJÓÐHAGFRÆÐI

MARKMIÐ

Í þessum hluta er leitast við að veita nemendum innsýn í viðfangsefni nútímahagfræði og í þau lögmál efnahagslífsins sem fjallað er um í þjóðhagfræði. Þannig er gerð tilraun til að gera nemendur virkari í umræðu um efnahagsmál og þeim auðveldað að skilja grundvöll efnahagslífsins. Megináhersla er lögð á að lýsa jafnvægi á markaði, ákvörðun og samspili helstu þjóðhagsstærða í bráð og lengd og skilyrðum ríkisvaldsins til að hafa áhrif á gang efnahagsmála. Sérstök áhersla er lögð á tengsl hagfræði og starfsemi á fjármagnsmarkaði. Við efnisval hefur verið leitast við að hafa að leiðarljósi hagnýtt gildi námsefnisins og að námið nýtist þannig aðilum sem starfa á fjármagnsmarkaði.

Próftakar skulu geta: Gert grein fyrir grunnhugtökum þjóðhagfræðinnar. Skilja hagrænan ávinning víðskipta og grundvöll fjármagnsmarkaða. Verið virkir þátttakendur í efnahagsumræðu. Gert grein fyrir samspili helstu þjóðhagsstærða og áhrifum þeirra á fjármagnsmarkað. Nýtt sér þekkingu á hagfræði í starfi.

LESEFNI

Aðalkennslubók: *Economics* 1ed. 2006 eftir N. Gregory Mankiw og Mark P Taylor eða sambærileg kennslubók. Viðbótarlesefni er tiltekið sérstaklega undir viðeigandi efnisþáttum.

ÍTAREFNI

Sérstök ástæða er til að benda á að á slóðinni http://www.thomsonlearning.co.uk/mankiw_taylor er að finna afar fjölbreytt efni tengt kennslubókinni. Nemendur eru og hvattir til að fylgjast með umfjöllun um efnahagsmál heima og erlendis í dagblöðum og tímaritum.

EFNISÞÆTTIR

1. Kynning á hagfræði (*Economics* kaflar 1-4)
  - 1.1 Efnahagsshringrásin
  - 1.2 Samhengi markaða og grundvöllur ávinnings víðskipta.
  - 1.3 Framboð og eftirspurn.
2. Gögn þjóðhagfræðinnar og undirstöður þjóðhagsreikninga (*Economics* kafli 23)

Viðbótarlesefni: Þjóðhagsreikningar 1945-1992, Þjóðhagsstofnun.

Undirstöður íslenskrar aðferðarfræði og hugtaka. Textinn í heild sinni:

Vefslóð: <http://www.ths.is/sky/reikn/thjodh.htm>

3. Verðlag og vísitölur (*Economics* kafli 24)
  - 3.1 Mæling framfærslukostnaðar
  - 3.2 Áhersla á verðlagsleiðréttingar.

Viðbótarlesefni: Grunnur og gerð vísitölu neysluvéruverðs. Hagstofa Íslands, vísitöludeild.

Vefslóð: www.hagstofa.is

4. Framleiðsla og hagvöxtur (*Economics* kafli 25, lauslega).

5. Undirstöðuatriði fjármagnsmarkaðar (*Economics* kafli 26 og 27).

- 5.1 Sparnaður
- 5.2 Fjárfesting
- 5.3 Fjármálakerfið
- 5.4 Fjármagnsmarkaðir.

Viðbótarlesefni: Axel Hall (2000). “*Nokkur undirstöðuatriði fjármagns-markaðarins*”, Úlfjótur, 3. TBL. 53. árg. Reykjavík.

6. Peningakerfið (*Economics* kafli 29).

- 6.1 Samhengi peninga
- 6.2 Verðlag til langs tíma Sparnaður

Viðbótarlesefni: Yngvi Örn Kristinsson (2000), “Framkvæmd peningastefnunnar og stjórnþæki Seðlabanka Íslands”, 5. rit. nív., Peningamál, Ársfjórðungsrit Seðlabanka Íslands, Reykjavík

Vefslóð: <http://www.sedlabanki.is>

7. Vöxtur peningamagns og verðbólga (*Economics* kafli 30).8. Opið hagkerfi (*Economics* kafli 31).

- 8.1 Þjóðhagsstærðir í opnu hagkerfi.
- 8.2 Viðskiptajöfnuður
- 8.3 Fjármagnsjöfnuður
- 8.4 Nafngengi
- 8.5 Raungengi og kenningin um kaupmáttarjafnvægi

Viðbótarlesefni: Arnór Sighvatsson (2001), “*Viðskiptahallinn í alþjóðlegum og sögulegum samanburði*”, 6. rit. feb., Peningamál, Ársfjórðungsrit Seðlabanka Íslands, Reykjavík.

Vefslóð: <http://www.sedlabanki.is>

9. Hagfræði opinna hagkerfa (*Economics* kafli 32).

- 9.1 Samspil vaxta, fjárfestingar, viðskiptajafnaðar og fjármagnsjafnaðar til langs tíma

10. Heildarframboð og heildareftirspurn (*Economics* kafli 33).11. Áhrif fjármála- og peningamálafestnu á heildareftirspurn, hagsveiflur og hagstjórn (*Economics* kafli 34).

GREINING ÁRSREIKNINGA

MARKMIÐ

Tilgangurinn er að veita almenna innsýn í gerð reikningsskila og uppbyggingu ársreikninga. Ársreikningar geta verið mjög mismunandi og fer aðallega eftir rekstri viðkomandi hlutafélags. Ársreikningar gegna mikilvægu hlutverki í því samskiptaferli á milli útgefanda og fjárfesta á skipulögðum tilboðsmarkaði, t.d. Kauphöll Íslands. Starfssvið verðbréfamiðlarans er að miðla þessum fjárfestingarmöguleikum á milli fjárfesta og einnig sparnaðarmöguleikum fyrir almenning.

Markmið þessa hluta eru eftirfarandi:

- að próftaki kunni skil á grundvallarumhverfi reikningsskila,
- að próftaki kunni skil á grundvallaratriðum reikningsskila
- að próftaki þekki helstu lög og reglur sem fjalla um ársreikningagerð
- að próftaki þekki meginatriði skattalaga sem varða hlutafélög
- að próftaki geti lesið ársreikninga bæði í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum
- að próftaki geti greint og túlkað ársreikninga, bæði í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum
- að próftaki þekki og hafi skilning á helstu kennitölum vegna ársreikninga
- að próftaki þekki og hafi skilning á helstu kennitölum á hlutabréfamarkaði
- að próftaki þekki forsendur, eðli og hlutverk hlutabréfamarkaða
- að próftaki þekki helstu heimasíður stofnana er tengjast reikningsskilum

LESEFNI

Financial Statement Analysis, eftir Wild ofl. 9. útg.

- Kafla 8 Return on Invested Capital
- Kafla 9 Profitability Analysis
- Kafla 10 Prospective Analysis
- Kafla 11 Credit Analysis
- Kafla 12 Equity Analysis and Valuation

Lög vegna hlutafélaga á verðbréfamarkaði:

- Lög nr. 3/2006 um ársreikninga
- Lög nr. 90/2003 um tekju- og eignarskatt

Ýmsar reglugerðir um framsetningu og birtingu ársreikninga:

- Reglugerð nr. 696/1996 um framsetningu og innihald ársreikninga og samstæðureikninga, með síðari breytingum.
- Reglugerð nr. 694/1996, um framsetningu ársreikninga í samandregnu formi, með síðari breytingum.
- Reglugerð nr. 523/2001 um ársreikningaskrá, skil og birtingu ársreikninga, með síðari breytingum.
- Reglugerð nr. 825/2008 um innihald árschlutareikninga.

Endurskoðun:

- Lög nr. 18/1997 79/2008 um endurskoðendur, með síðari breytingum
- Lög nr. 86/1997 um Ríkisendurskoðun, með síðari breytingum

Efni um reikningsskil

- Reglur Reikningsskilaráðs, Grundvöllur reikningsskila, heimasíða FLE
- Leiðbeinandi reglur um áritanir endurskoðenda
- Sérprentanir ríkisskattstjóra og Félags löggiltra endurskoðenda.
- Alþjóðlegir reikningsskilastaðlar og tengt efni sem gefið hefur verið út á íslensku, meðal annars
- Alþjóðlegir reikningsskilastaðlar IAS/IFRS 1-41, túlkunar nr. 1-33, reglugerðir 180 og 181 frá 2006 o.fl.

Heimasíður:

IASB Alþjóða reikningsskilaráðið
 FASB Bandaríska reikningsskilaráðið
 RR Reikningsskilaráð
 Félag löggildra endurskoðenda
 EES Evrópubandalagið
 SEC Bandaríska verðbréfaeftirlitið
 Fjármálaeftirlitið
 Kauphöll Íslands
 Nordex samstarfið
 Kauphöll New York – Dow Jones
 Kauphöll Nasdaq
 Kauphöll Stokkhólmur

ÍTAREFNI**Financial Statement Analysis, eftir Wild ofl. 9. útg.**

- Kafl 2 Financial Reporting and Analysis
- Kafl 3 Analyzing Financing Activities
- Kafl 4 Analyzing Investing Activities
- Kafl 5 Analyzing Investing Activities: Special Topics
- Kafl 6 Analyzing Operating Activities
- Kafl 7 Cash Flow Analysis

Lög og reglur um gerð ársreiknings verðbréfafyrirtækja, lánastofnana ofl.

Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði með síðari breytingum.
 Lög nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti með síðari breytingum.
 Lög nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki með síðari breytingum.
 Lög nr. 110/2007 um kauphallir með síðari breytingum.

Reglugerð nr. 92/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði.
 Reglugerð nr. 34/2002 um hámark lána og ábyrgða lánastofnana og fyrirtækja í verðbréfabjónustu.
 Reglugerð nr. 371/2002 um fjárfestingar rafeyrisfyrirtækja.
 Reglugerð nr. 613/1996 um ársreikninga og samstæðureikninga váttryggingafélaga annarra en líftryggingafélaga.
 Reglugerð nr. 612/1996 um ársreikninga og samstæðureikninga líftryggingafélaga.
 Reglugerð nr. 825/2008 um innihald árshlutareikninga.

Eftirtaldar reglur Fjármálaeftirlitsins:

Reglur nr. 693/2001 um eiginfjárhlutfall lánastofnana og fyrirtækja í verðbréfabjónustu (FME)
 Reglur nr. 684/2001 um ársreikninga fyrirtækja í verðbréfabjónustu (FME)
 Reglur nr. 58/2002 um breytingu á reglum nr. 693/2001, um eiginfjárhlutfall lánastofnana og fyrirtækja í verðbréfabjónustu (FME)

Lög og reglugerðir um skattamál:

Lög nr. 50/1988, um virðisaukaskatt, með síðari breytingum.
 Lög nr. 113/1990 um tryggingagjald, með síðari breytingum.
 Lög nr. 94/1996 um staðgreiðslu skatts á fjármagnstekjur, með síðari breytingum.
 Lög nr. 45/1987 um staðgreiðslu opinberra gjalda, með síðari breytingum.
 Lög nr. 75/1981 um tekjur og eignarskatt, með síðari breytingum.

Lög vegna hlutafélaga á verðbréfamarkaði:

Lög nr. 145/1994 um bókhald, með síðari breytingum.
 Lög nr. 2/1995 um hlutafélög, með síðari breytingum
 Lög nr. 22/1991 um samvinnufélög, með síðari breytingum.

EFNISÞÆTTIR

- 1.0 Umhverfi reikningsskila hlutafélaga
  - 1.1 Umhverfi reikningsskila
    - 1.1.1 IASB – Alþjóða reikningsskilaráðið
    - 1.1.2 Íslenska Reikningsskilaráðið
    - 1.1.3 Evrópubandalagið
    - 1.1.4 FASB – Bandaríska reikningsskilaráðið
  - 1.2 Reikningsskilaráð
    - 1.2.1 Staðlar frá Reikningsskilaráði
    - 1.2.2 Hvað er Reikningsskilaráð?
    - 1.2.3 Reglur Reikningsskilaráðs
    - 1.2.4 Leiðbeinandi reglur um reikningsskil
    - 1.2.5 Lög nr 95/1991 um Reikningsskilaráð
  - 1.3 Notkun á IASB stöðlum
    - 1.3.1 Hvað er IASB? (Alþjóða reikningsskilaráðið)
    - 1.3.2 Hvaða staðlar eru til?
    - 1.3.3 Að velja staðla, sjá IFRS 1
    - 1.3.4 Hvernig á að nota IASB staðla
    - 1.3.5 Innleiðing Alþjóðlegu reikningsskilastaðlana 1. jan. 2005
    - 1.3.6 IAS/IFRS í íslenskri þýðingu
      - 1.3.6.1 IFRS nr 1-41, með síðari breytingum
      - 1.3.6.2 Túlkanir 1-33, með síðari breytingum
      - 1.3.6.3 Reglugerðir tengdar IAS/IFRS, með síðari breytingum
  - 1.4 Góð reikningsskilavenja
    - 1.4.1 Grundvöllur reikningsskila
    - 1.4.2 Góð reikningsskilavenja
    - 1.4.3 Reikningsskilabjögun
    - 1.4.4 Reikningsskilaregla

Ítarefni með Umhverfi reikningsskila hlutafélaga

Lög og reglur á hlutabréfamarkaði

Kauphöll Íslands

Reglugerð nr. 505/1993 um almennt útboð verðbréfa

Reglugerð nr. 707/2008 um upplýsingagjöf og tilkynningarskyldu skv. lögum nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti.

Reglugerð nr. 245/2006 um opinbera skráningu verðbréfa í kauphöll

Reglugerð nr. 244/2006 um almenn útboð verðbréfa að verðmæti 8,4 til 210 millj. kr.

Reglugerð nr. 242/2006 um almenn útboð verðbréfa að verðmæti 210 millj. kr. eða meira og skráningu verðbréfa á skipulegan verðbréfamarkað.

Reglugerð nr. 630/2005 um innherjaupplýsingar og markaðssvik

Reglugerð nr. 477/2001 um útboð verðbréfa

Reglugerð nr. 397/2000 um rafræna eignarskráningu verðbréfa

Viðauki I - Skráningarlýsingar hlutabréfa

Viðauki II - Skráningarlýsingar skuldabréfa

Viðauki III - Skráningarlýsing heimildarskírteina fyrir hlut

Viðauki IV um undanþágur frá birtingu skráningarlýsinga

Financial Statement Analysis, eftir Wild ofl. 9. útg.

Kafli 2 Financial Reporting and Analysis

2.0 Ársreikningur

2.1 Hvað er ársreikningur?

- 2.1.1 Lög nr. 3/2006 um ársreikninga með síðari breytingum.

-
- 2.1.2 Reglugerð nr. 696/1996 um framsetningu og innihald ársreikninga og samstæðureikninga
  - 2.1.3 Reglugerð nr. 694/1996 um framsetningu ársreikninga í samandregnu formi.
  - 2.2 Einstakir hlutar ársreiknings
    - 2.2.1 Efnahagsreikningur
    - 2.2.2 Rekstrarreikningur
    - 2.2.3 Sjóðstreymi
    - 2.2.4 Skýringar
    - 2.2.5 Skýrsla stjórnar
    - 2.2.6 Áritun endurskoðenda
  - 2.3 Innihald ársreiknings
    - 2.3.1 Efnahagsreikningur
      - 2.3.1.1 Eignir,
      - 2.3.1.2 Skuldir
      - 2.3.1.3 Skuldbindingar
      - 2.3.1.4 Skuldir og/eða skuldbindingar utan efnahagsreiknings
      - 2.3.1.5 Eigið fé
    - 2.3.2 Rekstrarreikningur
      - 2.3.2.1 Rekstrartekjur
      - 2.3.2.2 Rekstrarkostnaður
      - 2.3.2.3 Fjármunatekjur og fjármagnsgjöld
      - 2.3.2.4 Skattar
      - 2.3.2.5 Hlutdeild minnihluta eða dótturfélaga
      - 2.3.2.6 Hagnaður
    - 2.3.3 Sjóðstreymi
      - 2.3.3.1 Óbein aðferð
      - 2.3.3.2 Bein aðferð
      - 2.3.3.3 Blönduð aðferð
    - 2.3.4 Skýringar
      - 2.3.4.1 Skýringar vegna reikningsskila
      - 2.3.4.2 Skýringar vegna matsaðferða
      - 2.3.4.3 Skýringar vegna eigin fjár reikninga
      - 2.3.4.4 Skýringar vegna afskrifta
      - 2.3.4.5 Aðrar skýringar
    - 2.3.5 Skýrsla stjórnar
      - 2.3.5.1 Innihald skýrslu stjórnar
    - 2.3.6 Áritun endurskoðenda
      - 2.3.6.1 Til hluthafa
      - 2.3.6.2 Mismunandi form áritana

Hvað varðar lið 2.1 og 2.2 skal m.a. styðjast við Reglugerðir Reikningsskilaráðs, Lög um ársreikning nr. 3 frá 2006, með síðari breytingum og Reglugerð nr. 696/1996 um framsetningu og innihald ársreikninga og samstæðureikninga, með síðari breytingum.

- 2.4 Gjaldmiðill ársreiknings
  - 2.4.1 Íslenskar krónur
  - 2.4.2 Erlendur gjaldmiðill
  - 2.4.3 Íslensk hlutafélög skráð á erlenda hlutabréfamarkaði
- 2.5 Mismunandi notendur og þarfir

-
- 2.5.1 Fjárfestar
    - 2.5.1.1 Hluthafar
    - 2.5.1.2 Fagfjárfestar
    - 2.5.1.3 Aðrir fjárfestar
  - 2.5.2 Lánastofnanir
    - 2.5.2.1 Bankar
    - 2.5.2.2 Aðrar fjármálastofnanir
  - 2.5.3 Opinberir aðilar
    - 2.5.3.1 Skattyfirvöld
    - 2.5.3.2 Kauphöll Íslands
    - 2.5.3.3 Aðrir opinberir aðilar
  - 2.5.4 Hlutabréfamarkaður
  - 2.5.5 Eignarhald og umboðsvandinn
  - 2.5.6 Reikningsskil og tímasetning
  - 2.5.7 Virkni hlutabréfamarkaðar
  - 2.5.8 Þjóðfélagið
    - 2.5.8.1 Almanna hagsmunir
    - 2.5.8.2 Hagkerfið
- 3.0 Greining ársreikninga
- 3.1 Fyrirtæki eða fyrirtækjasamstæða og ársreikningar
    - 3.1.1 Móðurfélag
    - 3.1.2 Dótturfélag
    - 3.1.3 Samstæða
    - 3.1.4 Reikningsskil samstæðu
    - 3.1.5 Eignarhaldsfélag
    - 3.1.6 Viðskiptavild
  - 3.2 Áritanir á reikningsskil
    - 3.2.1 Áritun endurskoðenda
    - 3.2.2 Undirritun stjórnar
    - 3.2.3 Lög um endurskoðendur
    - 3.2.4 Lög um Ríkisendurskoðun
  - 3.3 Samspil efnahagsreiknings og rekstrarreiknings
    - 3.3.1 Greining eigin fjár reikninga
    - 3.3.2 Samsetning eigin fjár reikninga
    - 3.3.3 Endurmatsreikningur (sjá lög nr. 3/2006)
  - 3.4 Verðbólgu-reikningsskil og fleiri breytingar
    - 3.4.1 Lög nr. 3/2006 um afnám verðleiðréttra reikningsskila og fleiri atriða
  - 3.5 Almenn um greiningu
    - 3.5.1 Takmarkanir ársreikninga
    - 3.5.2 Samanburður milli ára
    - 3.5.3 Samanburður á milli fyrirtækja
    - 3.5.4 Samanburður við atvinnugrein
  - 3.6 Fyrirboðar rekstrarstöðvunar
    - 3.6.1 Rekstrarhæfi
    - 3.6.2 Áhrif þess á ársreikning ef rekstrarhæfi er ekki fyrir hendi
    - 3.6.3 Fyrirboðar gjaldþrota til skamms tíma
    - 3.6.4 Fyrirboðar gjaldþrota til lengri tíma litið
    - 3.6.5 Fyrirboðar ófjárhagslegts gjaldþrots.
  - 3.7 Fjárstreymisfirlit
    - 3.7.1 Sjóðstreymi og fjármagnsstreymi
    - 3.7.2 Gerð og framsetning fjárstreymisfirlita
    - 3.7.3 Kostir og gallar fjárstreymisfirlita
  - 3.8 Almenn um útreikning kennitalna
    - 3.8.1 Hvað ber helst að varast, almenn viðmið
    - 3.8.2 Hvað gagnast best við túlkun, útreikninga, almenn viðmið.
    - 3.8.3 Hvernig má nýta fjárstreymisfirlit við greiningu ársreikninga
  - 3.9 Kennitölur úr ársreikningi

-
- 3.9.1 Kennitölur um nýtingu fjármagns
  - 3.9.2 Kennitölur um arðsemi
  - 3.9.3 Kennitölur um fjármagsuppbyggingu
  - 3.9.4 Kennitölur tengdar sjóðsstreymi
  - 3.9.5 Kennitölur á verðbréfamarkaði
  - 3.9.6 Álagning
  - 3.9.7 Framlegð
  - 3.10 Kennitölur lánastofnana og verðbréfafyrirtækja
    - 3.10.1 Eiginfjárlutfall
    - 3.10.2 Eiginfjárlutfall í öðrum atvinnugreinum
  - 3.11 Áhætta
    - 3.11.1 Fyrirtækjaáhætta
    - 3.11.2 Markaðsáhætta
  - 3.12 Skattamál
    - 3.12.1 Tekjuskattur- og eignarskattur, lög nr. 175/1985
    - 3.12.2 Fjármagnstekjuskattur
    - 3.12.3 Önnur skattamál; virðisaukaskattur, aðrir skattar og gjöld

Ítarefni með Greiningu ársreikninga

Lög vegna hlutafélaga á verðbréfamarkaði;

Lög nr. 145/1994 um bókhald

Lög nr. 75/1981 um tekju- og eignarskatt

Lög nr. 2/1995 um hlutafélög, með síðari breytingum

Lög nr. 22/1991 um samvinnufélög

Lög og reglur um gerð ársreiknings verðbréfafyrirtækja, lánastofnana ofl.

Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði

Lög nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti

Lög nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki

Reglugerð nr. 613/1996 um ársreikninga og samstæðureikninga váttryggingafélaga annarra en líftryggingafélaga.

Reglugerð nr. 612/1996 um ársreikninga og samstæðureikninga líftryggingafélaga.

Reglugerð nr. 825/2008 um innihald árshlutareikninga.

Lög og reglugerðir um skattamál með síðari breytingum.

Lög nr. 113/1990 um tryggingagjald með síðari breytingum.

Lög nr. 94/1996 um staðgreiðslu skatts á fjármagnstekjur með síðari breytingum.

Lög nr. 45/1987 um staðgreiðslu opinberra gjalda með síðari breytingum.

Lög nr. 75/1981 um tekjur og eignarskatt með síðari breytingum.

Financial Statement Analysis, eftir Wild ofl. 9. útg.

Kaflí 3 Analyzing Financing Activities

Kaflí 4 Analyzing Investing Activities

Kaflí 5 Analyzing Investing Activities: Special Topics

Kaflí 6 Analyzing Operating Activities

Kaflí 7 Cash Flow Analysis

III. HLUTI

40%

Markmið með III. hluta er að próftaki tileinki sér m.a. lög og reglur á fjármagnsmarkaði, markaðsviðskipti og viðskiptahætti, helstu gerðir verðbréfa, gjaldeyrisviðskipti, samval verðbréfa, sjóðastýringu, ráðgjöf og skattamál tengd verðbréfiðskiptum.

III- hluti skiptist í 4 námsgreinar:

- 1) **Lög og reglur á fjármagnsmarkaði (100%)**
- 2) **Markaðsviðskipti og viðskiptahættir (100%)**
- 3) **Helstu gerðir verðbréfa og gjaldeyris (100%)**
- 4) **Fjárfestingarferli (samval verðbréfa, sjóðastýring, ráðgjöf, skattamál tengd verðbréfiðskiptum) (100%)**

LÖG OG REGLUR UM FJÁRMAGNSMARKAÐINN

MARKMIÐ

Að próftaki kunni skil á meginatriðum laga og reglna um fjármagnsmarkaðinn á Íslandi og samhengi við hagsmuni markaðarins. Að próftaki geti flett upp í íslenskum réttarheimildum um fjármagnsmarkaðinn og túlkað og heimfært upp á raunhæf tilvik.

LESEFNI:

Ekki liggur ein tiltekin kennslubók fyrir til grundvallar kennslu í lagareglum um fjármagnsmarkaðinn, heldur er lesefnið af margvíslegu tagi. Um ræðir kafla úr bókum og tímaritsgreinar, auk þess sem að greinargerðir er fylgdu viðkomandi frumvörpum til laga eru afar mikilvægt lesefni. Samþykkt lög, reglur og reglugerðir, með áorðnum breytingum, eru jafnframt grundvallar lesefni.

BÆKUR

Viðskipti með fjármálagerninga. Aðalsteinn E. Jónasson. Codex 2010.

Samstæður hlutafélaga. Stefán Már Stefánsson, Reykjavík 2008. Bls.193-222 (yfirtökureglur)

Hlutafélög, einkahlutafélög og fjármálamarkaðir. Stefán Már Stefánsson, Reykjavík 2006. Bls. 17-30 (um fjármálafyrirtæki). Þarf að lesa samhliða lögum nr. 111/2007, til breytingu á lögum nr. 161/2002 þar sem fjárfestingarráðgjöf var gerð starfsleyfisskyld.

TÍMARITSGREINAR

Tryggingavernd innstæðueigenda og fjárfesta. Hallgrímur Ásgeirsson. Skýrsla Seðlabanka Íslands um fjármálastöðugleika árið 2005, bls. 59-70. Greinin er aðgengileg á vef Tryggingasjóðs innstæðueigenda og fjárfesta á eftirfarandi vefslóð: www.tryggingarsjodur.is

Skyldur fjármálafyrirtækja í aðgerðum gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka. Lilja Björg Arngrímsdóttir. Tímarit Lögréttu, 2. hefti 2008, bls. 171-201.

Lög nr. 131/1997 um rafræna skráningu verðbréfa. Tryggvi Axelsson. Úlfjótur, 3. hefti 2000, bls. 400-414.

LÖG

Lög nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki með síðari breytingum.

Lög nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti með síðari breytingum.

Lög nr. 110/2007 um kauphallir með síðari breytingum.

Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði með síðari breytingum.

Lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa með síðari breytingum.

Lög nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi með síðari breytingum.

Lög nr. 98/1999 um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta með síðari breytingum.

Lög nr. 125/2008 um heimild til fjárveitingar úr ríkissjóði vegna sérstakra aðgerða á fjármálamarkaði („neyðarlögin“)

Lög nr. 64/2006 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka.

[Lög nr. 3/2006 um ársreikninga](#)

Lagabreytingar sem kunna að verða gerðar frá birtingu prófsefnislýsingar á hausti fram að prófdegi á framangreindum lögum. **Eftirtalin lög hafa tekið breytingum frá útgáfu prófsefnislýsingarinnar (feb. 2009):**

- A. *Lög nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki*, breytt með:
 lögum nr. 44/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.044.html>
 lögum nr. 61/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.061.html>
 lögum nr. 74/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.074.html>
 lögum nr. 76/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.076.html>
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
 lögum nr. 125/2009 <http://www.althingi.is/altext/138/s/0537.html>
 lögum nr. 65/2010 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2010.065.html>
 lögum nr. 75/2010 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2010.075.html>
- B. *Lög nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti*, breytt með:
 lögum nr. 20/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.020.html>
 lögum nr. 22/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.022.html>
 lögum nr. 65/2010 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2010.065.html>
- C. *Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði*, breytt með
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
- D. *Lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa*, breytt með
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
- E. *Lög nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi*, breytt með:
 lögum nr. 5/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.005.html>
 lögum nr. 20/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.020.html>
 lögum nr. 87/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.087.html>
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
- F. *Lög nr. 98/1999 um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta*, breytt með:
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
- G. *Lög nr. 64/2006 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka*, breytt með:
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
 lögum nr. 116/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.116.html>
- H. *Lög nr. 3/2006 um ársreikninga*, breytt með;
 lögum nr. 98/2009 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2009.098.html>
 lögum nr. 68/2010 <http://www.althingi.is/altext/stjt/2010.068.html>

GREINARGERÐIR FRUMVARPA TIL LAGA

Vakin er athygli á að drög að lagatexta, sem er að finna fremst í frumvörpunum, er sjaldnast samhljóða endanlegum lagatexta sem samþykktur er, þar sem textanum er gjarnan breytt í meðförum Alþingis og nefnda. Greinargerðir frumvarpa sem liggja til grundvallar eru eftirfarandi:

Frumvarp er varð að lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki
 Frumvörp til laga um breytingar á lögum nr. 161/2002

Frumvarp er varð að lögum nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti
 Frumvörp til laga um breytingar á lögum nr. 108/2007
 Frumvarp er varð að lögum nr. 110/2007 um kauphallir
 Frumvörp til laga um breytingar á lögum nr. 110/2007

Frumvarp er varð að lögum nr. 131/2007 um rafræna eignarskráningu verðbréfa
 Frumvarp er varð að lögum nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði
 Frumvörp til laga um breytingar á lögum nr. 30/2003

Frumvarp er varð að lögum nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi Frumvörp til laga um breytingar á lögum nr. 87/1998

ATHUGA áður en lesefni er prentað út (www.althingi.is):
Ofangreind frumvörp eru mjög efnismikil.

REGLUGERÐIR OG REGLUR FME

Reglugerð nr. 508/2000 um ábyrgðartryggingu verðbréfamiðlana.

Reglugerð nr. 630/2005 um innherjaupplýsingar og markaðssvik, sbr. og reglugerð nr. 887/2008 um breytingu á þeirri reglugerð.

Reglur FME nr. 987/2006 um meðferð innherjaupplýsinga og víðskipti innherja.

Reglugerð nr. 242/2006 um almenn útbod verðbréfa að verðmæti 210 millj. kr. eða meira og skráningu verðbréfa á skipulegan verðbréfamarkað.

Ítarefni: Fylgiskjal I við reglugerð nr. 243/2006 - Reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (EB) nr. 809/2004 frá 29. apríl 2004 um framkvæmd tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 2003/71/EB að því er varðar upplýsingar í lýsingum, svo og framsetningu þeirra, upplýsingar felldar inn með tilvísun, og birtingu lýsinganna, svo og dreifingu auglýsinga

Reglugerð nr. 244/2006 um almennt útbod verðbréfa að verðmæti 8,4 til 210 milljónir kr.

Reglugerð nr. 245/2006 um opinbera skráningu verðbréfa í kauphöll.

Reglugerð nr. 994/2007 um innleiðingu reglugerðar framkvæmdastjórnarinnar (EB) nr. 1287/2006 frá 10. ágúst 2006 um framkvæmd tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 2004/39/EB að því er varðar skyldur fjármálafyrirtækja varðandi skýrsluhald, tilkynningar um víðskipti, gagnsæi á markaði, töku fjármálagerna til víðskipta og hugtök sem eru skilgreind að því er varðar þá tilskipun.

Reglugerð nr. 995/2007 um fjárfestavernd og víðskiptahætti fjármálafyrirtækja.

Reglugerð nr. 191/2008 um tilkynningar um víðskipti skv. 30. gr. laga nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti.

Reglugerð nr. 706/2008 um safnskráningu og varðveislu fjármálagerna á safnreikningi.

Reglugerð nr. 707/2008 um upplýsingagjöf og tillkynningarskyldu samkvæmt lögum nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti.

Reglur FME nr. 1013/2007 um opinbera fjárfestingarráðgjöf.

Ákvörðun FME dags. 7. október 2008 um takmörkun á heimild til skortsölu (sjá <http://www.fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=5659>).

Reglugerð nr. 792/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði

Reglugerð um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta nr. 120/2000.

Reglugerð nr. 550/2006 um tilkynningarskyldu og könnun á áreiðanleika víðskiptamanns

Reglugerð nr. 626/2006 um meðhöndlun tilkynninga um ætlað peningabætti

Aðrar reglugerðir og reglur Fjármálaeftirlits sem kunna að verða settar frá birtingu prófsefnislýsingar á hausti fram að prófdegi

REGLUR NASDAQ OMX ICELAND HF.

(KAUPHALLARINNAR, KAUPHALLAR ÍSLANDS HF.)

Reglur fyrir útgefendur fjármálagerna 1. desember 2009

NASDAQ OMX NORDIC MEMBER RULES, VERSION 1.2 (NOVEMBER 2010) (Aðeins á ensku) Síðareglur fyrir aðila að Kauphöll Íslands hf.

First North Nordic – Rulebook (October 2008) ([Aðeins til á ensku](#))

Aðrar reglur Kauphallarinnar sem kunna að verða settar frá birtingu prófsefnislýsingar á hausti fram að prófdegi.

ÍTAREFNI:

Bókin Viðskipti með fjármálagerninga eftir Aðalstein E. Jónasson, Reykjavík útgáfa Codex

Bókin *Verðbréfamarkaðsréttur* eftir Jóhannes Sigurðsson og Þórólf Jónsson. Reykjavík 2004. Þótt bókin sé að stórum hluta úrelt vegna breytinga á löggjöf er þar að finna ýmsan fróðleik sem hefur enn gildi. Sjá einkum kafla 3. um réttarheimildir, kafla 4 um stofnanir og aðila á verðbréfamarkaði, kafla 5.1.-5.2. (um réttindi og skyldur fjármálafyrirtækja), kafla 8.1.til og með 8.4 (um forsendur opinberrar skráningar), kafla 8.14 (um ábyrgð á gerð og efni skráningarlýsinga), kafla 9.1-9.2. (um grunnsjónarmið að baki reglum um viðvarandi upplýsingaskyldu) og kafla 11 (um markaðsmisnotkun – hefur breyst að hluta til).

EFNISÞÆTTIR**1.0 Inngangur**

- 1.1 Afmörkun efnisins
- 1.2 Bakgrunnur lagaumhverfis
- 1.3 Þýðing „neyðarlaganna“ nr. 125/2008 fyrir lagaumhverfið
  - 1.3.1 Breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki
  - 1.3.2 Breytingar á lögum um opinbert eftirlit með fjármálafyrirtækjum
  - 1.3.3 Breytingar á lögum um innstæðutryggingar o.fl.
  - 1.3.4 Aðrar breytingar

2.0 Lög 161/2002 um fjármálafyrirtæki

- 2.1 Gildissvið
- 2.2 Tegundir starfsleyfa
- 2.3 Starfsleyfi
  - 2.3.1 Leyfisskyld starfsemi
  - 2.3.2 Veiting, synjun og afturköllun starfsleyfis
  - 2.3.3 Umsókn um starfsleyfi
- 2.4 Stofnun og starfsemi
- 2.5 Starfsheimildir til verðbréfavíðskipta o.fl.
  - 2.5.1 Viðskiptabankar, sparisjóðir og lánaþyrirtæki
  - 2.5.2 Verðbréfafyrirtæki
  - 2.5.3 Verðbréfamíðlanir
  - 2.5.4 Rekstrarfélög
- 2.6 Eignarhlutir í fyrirtækjum og stórar áhættur
- 2.7 Starfsemi fjármálafyrirtækja milli landa
- 2.8 Eignarhlutir og meðferð þeirra
  - 2.8.1 Samþykki FME
  - 2.8.2 Umsókn fyrirfram
  - 2.8.3 Mat á hæfi umsækjanda
  - 2.8.4 Afgreiðsla umsóknar
  - 2.8.5 Nýting heimildar
  - 2.8.6 Úrræði ef ekki er sótt um leyfi eða leyfi er hafnað
  - 2.8.7 Tilkynningaskylda um sölu eignarhlutar/aðilaskipti
  - 2.8.8 Hæfi skortir til meðferðar eignarhlutar
- 2.9 Stjórn og starfsmenn fjármálafyrirtækja
  - 2.9.1 Almenn
  - 2.9.2 Hæfisskilyrði stjórnar og framkvæmdastjóra
  - 2.9.3 Hæfisskilyrði starfsmanna í verðbréfavíðskiptum

-
- 2.9.4 Starfsreglur
    - 2.9.4.1 Verkaskipting
    - 2.9.4.2 Þátttaka stjórnarmanna í einstökum málum
    - 2.9.4.3 Þátttaka starfsmanna í atvinnurekstri
    - 2.9.4.4 Víðskipti starfsmanna við FFT
  - 2.9.5 Þagnarskylda
  - 2.10 Laust fé og eigið fé
  - 2.11 Ársreikningur, endurskoðun og samstæðureikningsskil
  - 2.12 Slit og samruni
  - 2.13 Eftirlit
  - 2.14 Viðurlög
- 3.0 Skipulegir verðbréfamarkaðir skv. lögum 110/2007 um kauphallir**
- 3.1 Orðskýringar
  - 3.2 Starfsleyfi kauphalla
    - 3.2.1 Leyfisskyld starfsemi
    - 3.2.2 Fjármálaeftirlitið veitir starfsleyfi
    - 3.2.3 Umsókn um starfsleyfi
    - 3.2.4 Afturköllun starfsleyfis
    - 3.2.5 Nafntilgreining
  - 3.3 Stofnun og starfsemi kauphalla
    - 3.3.1 Hlutafé og starfsábyrgð kauphallar
    - 3.3.2 Skyldur kauphallar
    - 3.3.3 Stjórn og framkvæmdastjóri kauphallar
    - 3.3.4 Hlutafjáreign og víðskipti starfsmanna
    - 3.3.5 Þagnarskylda
  - 3.4 Aðild að skipulegum verðbréfamarkaði
    - 3.4.1 Reglur kauphallar um aðild að markaðnum
    - 3.4.2 Skilyrði fyrir markaðsaðild
    - 3.4.3 Niðurfelling aðildarsamnings
    - 3.4.4 Eftirlit kauphallar með víðskiptum
  - 3.5 Taka fjármálagerninga til víðskipta á skipulegum verðbréfamarkaði
    - 3.5.1 Reglur kauphallar (útgefendareglur)
    - 3.5.2 Samþykki kauphallar fyrir því að fjármálagerningar séu teknir til víðskipta
    - 3.5.3 Taka verðbréfa til víðskipta án samþykkis útgefanda
    - 3.5.4 Taka fjármálagerninga úr víðskiptum og tímabundin stöðvun víðskipta
    - 3.5.5 Opinber skráning verðbréfa (Official listing)
  - 3.6 Gagnsæi á skipulegum verðbréfamarkaði
  - 3.7 Uppgjör verðbréfavíðskipta
  - 3.8 Víðskipti utan skipulegra verðbréfamarkaða
  - 3.9 Eftirlit og viðurlög
- 4.0 Lög 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
- 4.1 Gildissvið og hugtakið „verðbréfavíðskipti“
  - 4.2 Orðskýringar
    - 4.2.1 Fjármálagerningur
      - 4.2.1.1 Verðbréf
      - 4.2.1.2 Peningamarkaðsskjöl
      - 4.2.1.3 Hlutdeildarskrteini
      - 4.2.1.4 Afleiður
    - 4.2.2 Eignastýring
    - 4.2.3 Fjárfestingarráðgjöf og opinber fjárfestingarráðgjöf
    - 4.2.4 Viðurkenndi gagnaðilar, fagfjárfestar og almennir fjárfestar
    - 4.2.5 Skipulegur verðbréfamarkaður, markaðstorg fjármálagerninga og innmiðlari
    - 4.2.6 Taka fjármálagerninga til víðskipta og opinber skráning verðbréfa
    - 4.2.7 Viðurkennd markaðsframkvæmd
  - 4.3 Fjárfestavernd og víðskiptahættir fjármálafyrirtækja
    - 4.3.1 Góð víðskiptavenja

-
- 4.3.2 Skipulag fjármálafyrirtækja
  - 4.3.3 Útvistun verkefna
  - 4.3.4 Hagsmunaárekstrar
  - 4.3.5 Skriflegur samningur, skráning og yfirlit
  - 4.3.6 Skráning þjónustu og varðveisla gagna
  - 4.3.7 Sérgreining fjármálagerninga og annarra fjármuna
  - 4.3.8 Safnskráning
  - 4.3.9 Framsalsáritun
  - 4.3.10 Skyldur vegna eignastýringar og fjárfestingarráðgjafar (suitability)
  - 4.3.11 Skyldur vegna annarra verðbréfavíðskipta (appropriateness)
  - 4.3.12 Besta framkvæmd
  - 4.3.13 Framkvæmd víðskiptafyrirmæla
  - 4.3.14 Einkaumboðsmenn
  - 4.3.15 Flokkun víðskiptavina í viðurkennda gagnaðila, fagfjárfesta og almenna fjárfesta og afleiðingar þess.
  - 4.3.16 Opinber fjárfestingarráðgjöf og birting tölfraeðiupplýsinga
  - 4.4 Gagnsæi víðskipta
    - 4.4.1 Upplýsingagjöf innmiðlara (pre-trade)
    - 4.4.2 Upplýsingagjöf fjármálafyrirtækja um víðskipti (post-trade)
    - 4.4.3 Tilkynningaskylda um víðskipti til FME (transaction reporting)
  - 4.5 Markaðstorg fjármálagerninga (MTF)
    - 4.5.1 Munurinn á markaðstorgi og skipulegum verðbréfamarkaði
    - 4.5.2 Skipulag markaðstorgs
    - 4.5.3 Aðild að markaðstorgi
    - 4.5.4 Víðskiptaefirlit
    - 4.5.5 Gagnsæi á markaðstorgi
  - 4.6 Samningsbundið uppgjör afleiðna
  - 4.7 Eftirlit Fjármálaeftirlitsins
  - 4.8 Viðurlög
    - 4.8.1 Stjórnvaldssektir
    - 4.8.2 Sektor eða fangelsi
- 5.0 Útboð og taka verðbréfa til víðskipta skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti og reglugerð 242/2006 um almenn útboð verðbréfa að verðmæti 210 millj. kr. eða meira og skráningu verðbréfa á skipulegan verðbréfamarkað**
- 5.1 Gildissvið
  - 5.2 Orðskýringar
    - 5.2.1 Almenn útboð
    - 5.2.2 Hæfir fjárfestar
    - 5.2.3 Heimaríki – gistiríki
    - 5.2.4 Söluþrygging
  - 5.3 Skilyrði almenns útboðs og töku verðbréfa til víðskipta
    - 5.3.1 Undanþága frá gerð lýsinga
      - 5.3.1.1 Tegund útboða
      - 5.3.1.2 Tegund verðbréfa - útboð
      - 5.3.1.3 Tegund verðbréfa - skráning
  - 5.4 Lýsing
    - 5.4.1 Tilgangur
    - 5.4.2 Upplýsingar í lýsingu
      - 5.4.2.1 Lýsing, eitt skjal – þrjú skjöl
      - 5.4.2.2 Utgefandalýsing
      - 5.4.2.3 Verðbréfalýsing
      - 5.4.2.4 Samantekt
      - 5.4.2.5 Grunnlýsing
      - 5.4.2.6 Viðauki við lýsingu
    - 5.4.3 Ábyrgð á lýsingu
    - 5.4.4 Staðfesting lýsingar
    - 5.4.5 Birting lýsingar

-
- 5.4.6 Gildistími lýsingar, grunnlýsingar og útgefandalýsingar
  - 5.4.7 Árleg upplýsingagjöf
  - 5.4.8 Umsjón með almennu útboði og staðfestingu á lýsingum
  - 5.4.9 Lýsingar staðfestar af lögbærum yfirvöldum á EES-svæðinu
    - 5.4.9.1 Tilkynning lögbærra yfirvalda
  - 5.4.10 Viðurlög – skaðabótaskylda
  - 5.5 Reglugerð 244/2006 um almenn útboð verðbréfa að verðmæti 8,4 til 210 millj. kr.
- 6.0 Taka fjármálagerninga til víðskipta og opinber skráning skv. lögum nr. 110/2007 um kauphallir og reglugerð 245/2006 um opinbera skráningu verðbréfa í kauphöll**
- 6.1 Munurinn á töku fjármálagerninga til víðskipta og opinberri skráningu verðbréfa
  - 6.2 Skilyrði kauphallar fyrir töku fjármálagerninga til víðskipta
  - 6.3 Skilyrði fyrir opinberri skráningu
    - 6.3.1 Hlutabréf
      - 6.3.1.1 Hlutlæg skilyrði skráningar
      - 6.3.1.2 Huglæg skilyrði skráningar
      - 6.3.1.3 Skráning á nýju hlutafé
      - 6.3.1.4 Breytingar á rekstrarformi eða starfsemi
    - 6.3.2 Skuldabréf
    - 6.3.3 Hlutdeildarskírteini
    - 6.3.4 Önnur verðbréf
  - 6.4 Skráningarferli
  - 6.5 Ábyrgð og skyldur
    - 6.5.1 Stjórn útgefanda
    - 6.5.2 Umsjónaraðili skráningar
      - 6.5.2.1 Áreiðanleikakönnun
    - 6.5.3 Endurskoðendur
    - 6.5.4 Aðrir
    - 6.5.5 Kauphöll
  - 6.6 Athugunarlisti
  - 6.7 Afskráning
  - 6.8 Viðurlög
- 7.0 Reglulegar upplýsingar útgefanda skv. lögum nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
- 7.1 Gildissvið og undanþágur
  - 7.2 Skylda til að birta ársreikning
  - 7.3 Skylda til að birta árshlutareikning vegna fyrstu sex mánaða reikningsárs
  - 7.4 Greinargerð frá stjórn
  - 7.5 Efni ársreiknings og árshlutareiknings
  - 7.6 Útgefandi utan EES
  - 7.7 Opinber birting og ábyrgð
  - 7.8 Miðlæg varðveisla
  - 7.9 Lög nr. 3/2006 um ársreikninga með síðari breytingum
  - 7.10 Viðbótarskyldur í reglum kauphallar fyrir útgefendur
- 8.0 Aðrar skyldur útgefanda um veitingu upplýsinga skv. lögum nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti, s.s. reglugerð nr. 707/2008 um upplýsingagjöf og tillkynningarskyldu.**
- 9.0 Breyting á verulegum hlut atkvæðisréttar skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
- 9.1 Gildissvið og undanþágur
  - 9.2 Flöggunarskylda
  - 9.3 Afmörkun verulegs hlutar
  - 9.4 Tilkynning flöggunarskylds aðila til útgefanda og FME
  - 9.5 Frestur til að tilkynna
  - 9.6 Birting útgefanda á upplýsingar í tilkynningu
  - 9.7 Miðlæg varðveisla

-
- 9.8 Viðurlög
  - 10.0 Yfirtökutilboð og tilboðsyfirlit skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
    - 10.1 Gildissvið
    - 10.2 Tilboðsskylda
      - 10.2.1 Bein eða óbein yferráð
      - 10.2.2 Hluthafi og samstarfsaðilar
      - 10.2.3 Samstarf aðila
    - 10.3 Valfrjáls tilboð
    - 10.4 Tilkynning um tilboð
    - 10.5 Skilmálar tilboðs
      - 10.5.1 Verð
      - 10.5.2 Form endurgjalds
      - 10.5.3 Sömu skilmálar boðnir öllum hluthöfum
      - 10.5.4 Gildistími yfirtökutilboðs
      - 10.5.5 Uppgjör víðskipta
      - 10.5.6 Undanþágur FME frá skilmálum
    - 10.6 Hömlur á heimildum stjórnar
    - 10.7 Skyldur stjórnar
    - 10.8 Afturköllun tilboðs
    - 10.9 Ógilding tilboðs
    - 10.10 Breytingar á tilboði
    - 10.11 Samkeppnistilboð
    - 10.12 Upplýsingar um niðurstöður tilboðs
    - 10.13 Innlausnarréttur tilboðsgjafa og hluthafa
    - 10.14 Úrræði ef ekki er gert tilboð
    - 10.15 Tilboðsyfirlit
      - 10.15.1 Gildissvið
        - 10.15.1.1 Yfirtökutilboð
        - 10.15.1.2 Valfrjáls tilboð
      - 10.15.2 Efni tilboðsyfirlits
      - 10.15.3 Staðfesting tilboðsyfirlits
      - 10.15.4 Opinber birting tilboðsyfirlits
      - 10.15.5 Ákvæði til bráðabirgða
  - 10.16 Viðurlög
  - 10.17 Yfirtökunefnd – starfsemi hennar 1.7.2005 til 1.7.2008
    - 10.17.1 Hlutverk
    - 10.17.2 Starfshættir
    - 10.17.3 Starfsemi
    - 10.17.4 Álit
- 11.0 Verðmyndun á skipulegum verðbréfamarkaði skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
  - 11.1 Gildissvið
  - 11.2 Víðskiptavaki
    - 11.2.1 Almennt
    - 11.2.2 Víðskiptavakasamningar
    - 11.2.3 Tilkynning um víðskiptavakt
    - 11.2.4 Víðskiptavakt fyrir eigin reikning eða reikning útgefanda
  - 11.3 Markaðsmisnotkun og milliganga fjármálafyrirtækis
    - 11.3.1 Skilgreining
    - 11.3.2 Tilvik markaðsmisnotkunar
      - 11.3.2.1 Framboð, eftirspurn, verð gefið ranglega til kynna
      - 11.3.2.2 Rangar/misvísandi upplýsingar eða verð tryggt
      - 11.3.2.3 Tilbúningur víðskipta, blekking eða sýndarmennska
      - 11.3.2.4 Upplýsingum, fréttum eða orðrómi dreift
    - 11.3.3 Viðurkennd markaðsframkvæmd
      - 11.3.3.1 Mat á viðurkenndri markaðsframkvæmd

-
- 11.3.3.2 Samráð og birting
  - 11.3.4 Skyldur fjármálafyrirtækja
    - 11.3.4.1 Starfsmenn
    - 11.3.4.2 Fjármálafyrirtæki
    - 11.3.4.3 Ekki brot á þagnarskyldu
    - 11.3.4.4 Ekki refsí- eða skaðabótaábyrgð
  - 11.4 Viðurlög
- 12.0 Meðferð innherjaupplýsinga og víðskipti innherja skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti**
- 12.1 Meginreglan um jafnan aðgang fjárfesta
  - 12.2 Staða innherja
  - 12.3 Rök fyrir víðskiptum innherja
  - 12.4 Gildissvið
  - 12.5 Innherjaviðskipti
    - 12.5.1 Lögleg víðskipti innherja
    - 12.5.2 Innherjasvik
  - 12.6 Innherjaupplýsingar
    - 12.6.1 Skilgreining
      - 12.6.1.1 Eðli
      - 12.6.1.2 Efni
      - 12.6.1.3 Áhrif
      - 12.6.1.4 Birting
  - 12.7 Innherjar
    - 12.7.1 Fruminnherjar
    - 12.7.2 Tímabundnir innherjar
    - 12.7.3 Aðrir innherjar
    - 12.7.4 Lögaðilar
  - 12.8 Ólögmati
    - 12.8.1 Afla eða ráðstafa með beinum eða óbeinum hætti
    - 12.8.2 Miðlun upplýsinga til 3ja aðila
    - 12.8.3 Ráðgjöf til 3ja aðila
  - 12.9 Lögaðilar og ólögmat atferli
  - 12.10 Undanþágur
    - 12.10.1 Gjaldfallin samningsskylda
    - 12.10.2 Framkvæmd víðskiptafyrirmæla
    - 12.10.3 Framkvæmd víðskiptavaktar
  - 12.11 Skyldur fjármálafyrirtækja
    - 12.11.1 Starfsmenn
    - 12.11.2 Fjármálafyrirtæki
    - 12.11.3 Ekki brot á þagnarskyldu
    - 12.11.4 Ekki refsí- eða skaðabótaábyrgð
  - 12.12 Víðskipti fruminnherja
    - 12.12.1 Rannsóknarskylda fruminnherja og tengdra aðila
    - 12.12.2 Tilkynningarskylda fruminnherja og tengdra aðila
    - 12.12.3 Tilkynning til FME um víðskipti fruminnherja og tengdra aðila
    - 12.12.4 Birting upplýsinga um tiltekin víðskipti stjórnenda
  - 12.13 Innherjaskrá
  - 12.14 Upplýsingaskylda útgefanda
  - 12.15 Reglur um meðferð innherjaupplýsinga og víðskipti innherja
  - 12.16 Regluvörður
  - 12.17 Eftirlit
  - 12.18 Viðurlög
- 13.0 Birting innherjaupplýsinga skv. lögum 108/2007 um verðbréfavíðskipti, reglugerð 630/2005 um innherjaupplýsingar og markaðssvik og reglur nr. 987/2006 um meðferð innherjaupplýsinga og víðskipti innherja**
- 13.1 Tilgangur upplýsingaskyldu

-
- 13.2 Innherjaupplýsingar
  - 13.3 Birting innherjaupplýsinga – upplýsingaskylda
  - 13.4 Hlutverk kauphalla
  - 13.5 Markmið og meginreglur
  - 13.6 Innri reglur útgefenda og reglur FME
  - 13.7 Ábyrgð á upplýsingagjöf
  - 13.8 Framkvæmd upplýsingagjafar
    - 13.8.1 Meginreglan um jafnan aðgang fjárfesta
    - 13.8.2 Tímasetning
    - 13.8.3 Sendingarmáti, form og efni
  - 13.9 Frestun upplýsingagjafar
    - 13.9.1 Lögmæt frestun
    - 13.9.2 Trúnaður tryggður
  - 13.10 Dreifing innherjaupplýsinga
  - 13.11 Viðurlög
- 14.0 Lög 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði**
- 14.1 Þróun löggjafar um verðbréfasjóði
  - 14.2 Orðskýringar
    - 14.2.1 Rekstrarfélög
    - 14.2.2 Verðbréfasjóðir
    - 14.2.3 Fjárfestingarsjóðir
    - 14.2.4 Hlutabréfasjóðir
    - 14.2.5 Fagfjárfestingsjóðir
    - 14.2.6 Vörslufyrirtæki
  - 14.3 Staðfesting á verðbréfasjóði/deild
  - 14.4 Stofnun og starfsemi
  - 14.5 Aðskilnaður rekstrar og vörslu
  - 14.6 Um rekstrarfélög
  - 14.7 Útvistun verkefna
  - 14.8 Vörslufyrirtæki
  - 14.9 Innlausnarskylda
  - 14.10 Fjárfestingarheimildir
  - 14.11 Markaðssetning utan heimalands
  - 14.12 Upplýsingagjöf
  - 14.13 Fjárfestingarsjóðir - hlutdeildarskírteinasjóðir
    - 14.13.1 Rekstrarfélag
    - 14.13.2 Innlausn
    - 14.13.3 Fjárfestingarheimildir
  - 14.14 Fjárfestingarsjóðir - hlutabréfasjóðir
    - 14.14.1 Starfsleyfi
    - 14.14.2 Starfsemi
  - 14.15 Eftirlit
  - 14.16 Viðurlög
- 15.0 Verðbréfamiðstöð skv. lögum 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa**
- 15.1 Gildissvið
  - 15.2 Orðskýringar
    - 15.2.1 Rafbréf
    - 15.2.2 Eignarskráning
    - 15.2.3 Verðbréfamiðstöð
    - 15.2.4 Reikningsstofnun
    - 15.2.5 Lokafærsla
    - 15.2.6 Efndalok
  - 15.3 Leyfisskyld starfsemi
  - 15.4 Stofnun og starfsemi
  - 15.5 Aðild
  - 15.6 Eignaskráning í verðbréfamiðstöð

-
- 15.6.1 Eignarskráning
  - 15.6.2 Tilkynningarstaður
  - 15.6.3 Tilkynningartími
  - 15.6.4 Bráðabirgðaeignarskráning
  - 15.7 Lokafærsla og efndalok
  - 15.8 Réttaráhrif eignarskráningar
  - 15.9 Reikningsyfirlit
  - 15.10 Úrskurðarnefnd og kærumeðferð
    - 15.10.1 Úrskurðir úrskurðarnefndar verðbréfamiðstöðva, aðgengilegir á <http://www.efnahagsraduneyti.is/verkefni/nefndir/Logbundnar//nr/2901>
  - 15.11 Skaðabótaábyrgð
  - 15.12 Eftirlit og viðurlög
- 16.0 Eftirlitsaðilar á verðbréfamarkaði**
- 16.1 Viðskiptaráðherra
  - 16.2 Fjármálaeftirlitið
    - 16.2.1 Hlutverk
    - 16.2.2 Úrræði - valdheimildir
  - 16.3 Skipulegir verðbréfamarkaðir
  - 16.4 Seðlabanki Íslands
  - 16.5 Hlutfélaga- og ársreikningaskrá
  - 16.6 Fjármálafyrirtæki og útgefendur skráðra fjármálagerninga
    - 16.6.1 Stjórnir fjármálafyrirtækja
    - 16.6.2 Stjórnir útgefenda fjármálagerninga
    - 16.6.3 Tilkynningarskylda starfsmanna fjármálafyrirtækja
    - 16.6.4 Innri og ytri endurskoðendur
  - 16.7 Fjárfestar
  - 16.8 Fjölmíðlar
  - 16.9 Viðurlög og málsmeðferð
- 17.0 Reglur um peningþvætti**
- 17.1. Til starfsemi hvaða aðila lögin ná
  - 17.2. Hugtakið peningþvætti og fjármögnun hryðjuverka
  - 17.3. Tilkynningarskyldir aðilar
  - 17.4. Reglur um það hvenær kanna þarf áreiðanleika viðskiptavina og hverjir þurfa að framkvæma slíka könnun
  - 17.5. Hvaða upplýsinga þarf að afla við könnun áreiðanleika
  - 17.6. Eftirlit með framkvæmd laganna
  - 17.7. Viðurlög við brot gegn lögnum
  - 17.8. Alþjóðasamstarf
- 18.0 Innstæðutryggingar og tryggingar fyrir fjárfesta**
- 18.1. Markmið laganna
  - 18.2. Aðilar að Tryggingasjóði innstæðueigenda
  - 18.3. Hvernig Tryggingasjóður innstæðueigenda er fjármagnaður
  - 18.4. Hverjir eiga rétt á greiðslum úr sjóðnum og við hvaða kringumstæður
  - 18.5. Greiðslur úr innstæðudeild
  - 18.6. Greiðslur úr verðbréfadeild
  - 18.7. Staða útibúa og dótturfélaga aðila sjóðsins

Markaðsviðskipti og viðskiptahættir

MARKMIÐ

Próftakar skulu geta útskýrt eftirfarandi atriði og beitt þeim eða fléttað þau inn í greiningu og útreikninga eftir því sem við á og fjallað um kosti og galla þar sem það á við. Þeir skulu geta lýst stöðu og skipulagi stofnana íslenska markaðarins, svo og umfangi þeirrar starfsemi sem þar fer fram.

LESEFNI

Bækur:

Investments, eftir Bodie, Kane og Marcus, útgefandi Irwin.

-Valdir kaflar, 1,2,3.

Financial Markets and Institutions, eftir Mishkin og Eakins, útgefandi Addison-Wesley.

-Valdir kaflar 1,2, 9, 10, 11, 12

Eignastýring, eftir Gylfa Magnússon, útgefandi Viðskipta- og hagfræðideild HÍ

-Bls. 150 - 176

Hlutabréf og eignastýring, ritstjóri Sigurður B. Stefánsson, útgefandi Íslandsbanki, 2003

Verðmætasta eignin, eftir Gunnar Baldvinsson, útgefandi Íslandsbanki, 2004 (Verðbréf og áhætta, útgefandi VÍB (fáanleg á netinu: www.islandsbanki.is/fjarfestingar/radgjof-og-verdbref/baekur-um-verdbref).

EFNISPÆTTIR

1. Grunnskipting verðbréfavíðskipta
  - 1.1. Skilgreining frummarkaðar (primary market)
  - 1.2. Skilgreining eftirmarkaðar (secondary market)
2. Frummarkaður
  - 2.1. Grunnskipting frummarkaðar
    - 2.1.1. Ópið útboð (public offering)
    - 2.1.2. Lokað útboð (private placements)
    - 2.1.3. Íslenskar reglur um framkvæmd útboða
  - 2.2. Hlutverkaskipting á frummarkaði
    - 2.2.1. Umsjón með útboði (origination, lead manager)
    - 2.2.2. Söluþrygging (underwriting, syndicate)
    - 2.2.3. Sala (distribution)
    - 2.2.4. Sveiflujöfnun á upphafskeið á eftirmarkaði (stabilisation)
  - 2.3. Framkvæmd markaðsútgáfu verðbréfa
    - 2.3.1. Gerð lýsinga (prospectus)
      - 2.3.1.1. Áreiðanleikakönnun (due diligence)
      - 2.3.1.2. Yfirferð eftirlitsaðila, kauphallar
    - 2.3.2. Söluaðferðir
      - 2.3.2.1. Forgangsréttur
      - 2.3.2.2. Almenn sala
        - 2.3.2.2.1. Fyrstur kemur, fyrstur fær
        - 2.3.2.2.2. Skráning kaupenda og síðan úthlutun
        - 2.3.2.2.3. Tilboð
        - 2.3.2.2.4. Aðrar aðferðir, blönduð sala
      - 2.3.2.3. Verðlagning
        - 2.3.2.3.1. Hæsta verð
        - 2.3.2.3.2. Önnur sjónarmið
    - 2.3.3. Skráning í kauphöll
      - 2.3.3.1. Tilhögun
3. Eftirmarkaður
  - 3.1. Grunnskipan eftirmarkaðar

-
- 3.1.1. Miðlægir markaðir með víðskiptakerfi eða víðskiptagólf
    - 3.1.1.1. Uppboðsmarkaðir (Order driven markets, dæmi: NYSE)
    - 3.1.1.2. Samningsmarkaðir (Quote driven markets, dæmi: NASDAQ)
  - 3.1.2. Dreifð víðskipti án miðlægrar verðmyndunar (Over the counter)
  - 3.1.3. Pörunarkerfi á grundvelli aðfengings verðs (electronic crossing networks)
  - 3.2. Hlutverkaskipting á eftirmarkaði
    - 3.2.1. Rekstur markaðar (exchange, regulated market, trading systems)
    - 3.2.2. Miðlun (broker)
    - 3.2.3. Stöðutaka (dealer, specialist/market maker, odd-lot dealer)
    - 3.2.4. Uppgjör (clearing and settlement)
    - 3.2.5. Eignarskráning (registration)
    - 3.2.6. Varsla (depository, custodian)
  - 4. Eftirmarkaður á Íslandi
    - 4.1. Skipulegir eftirmarkaðir
      - 4.1.1. Kauphöll Íslands
      - 4.1.2. Gjaldeyrismarkaður
      - 4.1.3. Millibankamarkaður (lán)
    - 4.2. Óskipulegir eftirmarkaðir
    - 4.3. Dreifð víðskipti
      - 4.3.1. Óstöðluð verðbréf
      - 4.3.2. Óskráð verðbréf
      - 4.3.3. Afleiður
    - 4.4. Miðlæg kerfi á íslenskum markaði
      - 4.4.1. Víðskiptakerfi og eiginleikar þeirra
        - 4.4.1.1. Kauphöll Íslands (Saxess)
          - 4.4.1.1.1. Miðlæg verðmyndun
            - 4.4.1.1.1.1. Uppboð (call auction)
            - 4.4.1.1.1.2. Tilboðastreymi (continous trading)
            - 4.4.1.1.1.3. Víðskiptavakt (market making)
        - 4.4.1.2. Reuters (gjaldeyrir, millibankalán)
      - 4.4.2. Uppgjörskerfi
        - 4.4.2.1. Verðbréfaskráning Íslands
  - 5. Verklag
    - 5.1. Framkvæmd víðskipta
      - 5.1.1. Verðbréf
        - 5.1.1.1. Kauphallarvíðskipti
        - 5.1.1.2. Utankauphallarvíðskipti
        - 5.1.1.3. Netvíðskipti
        - 5.1.1.4. Bein víðskipti án milligöngu miðlara
      - 5.1.2. Afleiður
      - 5.1.3. Gjaldeyrir
      - 5.1.4. Millibankalán
    - 5.2. Uppgjör víðskipta
      - 5.2.1. Verðbréfaskráning Íslands
      - 5.2.2. Greiðslumiðlunarkerfi Seðlabankans
      - 5.2.3. Tvíhliða uppgjör milli fjármálafyrirtækja
      - 5.2.4. Uppgjör í beinum víðskiptum
      - 5.2.5. Uppgjör víðskipta milli landa (NOREX; aðrir markaðir)
  - 6. Siðareglur/verklagsreglur (skyldur miðlarans í samskiptum og þjónustu fyrir víðskiptavini)
    - 6.1. Sérstök lagaákvæði
    - 6.2. Kröfur Fjármálaeftirlitsins um reglur verðbréfafyrirtækja
    - 6.3. Siðareglur Kauphallar Íslands
  - 7. Verðmyndun og virkni markaðar
    - 7.1. Tegundir fjárfesta
      - 7.1.1. Langtímafjárfestar
      - 7.1.2. Skammtímafjárfestar
      - 7.1.3. Ávöxtunarfjárfestar
      - 7.1.4. Áhrifafjárfestar

-
- 7.1.5. Ástríðufjárfestar
  - 7.2. Áhrifaþættir á seljanleika og verðmyndun
    - 7.2.1. Framboð og eftirspurn
    - 7.2.2. Dreifing verðbréfaflokks
    - 7.2.3. Stærð verðbréfaflokks
    - 7.2.4. Tekjustreymi (vextir, arður o.fl.)
    - 7.2.5. Fréttir, væntingar
    - 7.2.6. Valda/yfirráðasókn
  - 7.3. Viðskiptahættir (trading strategies)
    - 7.3.1. Smáviðskipti
    - 7.3.2. Stórvíðskipti
    - 7.3.3. Fréttadrifin viðskipti
    - 7.3.4. Afgjafadrifin viðskipti
    - 7.3.5. Ójafnvægi framboðs og eftirspurnar
    - 7.3.6. Misgengishögnun (arbitrage)
    - 7.3.7. Tæknigreining
    - 7.3.8. Lykiltalnagreining
  - 7.4. Mælikvarðar á virkni markaðar
    - 7.4.1. Seljanleiki (liquidity)
    - 7.4.2. Dýpt (depth)
    - 7.4.3. Veltuhraði (turnover ratio)
    - 7.4.4. Verðbil (spread/touch)
    - 7.4.5. Kostnaður, þ.m.t. áhrif viðskiptanna á verð
  - 8. Verðbréfavísitölur
    - 8.1. Skilgreining vísitölu
    - 8.2. Tilgangur og nytsemi vísitalna
    - 8.3. Tegundir vísitalna
      - 8.3.1. Heildarvísitölur
      - 8.3.2. Úrvalsvísitölur
      - 8.3.3. Undirmarkaðavísitölur
      - 8.3.4. Atvinnugreina vísitölur
    - 8.4. Útreikningsaðferðir vísitalna
      - 8.4.1. Vegin eða óvegin vísitala
      - 8.4.2. Einfalt eða geómetrískt meðaltal
      - 8.4.3. Síðasta markaðsverð eða miðgildi tilboða
    - 8.5. Helstu innlendar vísitölur
    - 8.6. Helstu erlendar vísitölur
  - 9. Upplýsingaveitur
    - 9.1. Fréttaveitur
    - 9.2. Greiningarveitur
    - 9.3. Eignarréttur á upplýsingum og gjaldtaka
      - 9.3.1. Rauntímaupplýsingar, seinkaðar upplýsingar
  - 10. Rannsóknir og greining
    - 10.1. Uppsprettur upplýsinga:
      - 10.1.1. Ytra umhverfi: Seðlabankinn, Hagstofan, lánshæfismatsfyrirtæki, Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn o.fl.
      - 10.1.2. Atvinnugrein: hagsmunasamtök o.fl.
      - 10.1.3. Fyrirtæki: Ársskýrslur, efni til hluthafa, lýsingar, greiningar banka/verðbréfafyrirtækja, o.fl.
      - 10.1.4. Verð og tilboð: Kauphöll Íslands – yfirlit, heimasíða, kauphallaraðilar
    - 10.2. Rannsóknir: Hagkerfi, atvinnugreinar
    - 10.3. Greining: Einstök verðbréf
      - 10.3.1. Einkunnagjöf
    - 10.4. Birting: Skýrslur fjármálafyrirtækja

Helstu tegundir verðbréfa

MARKMIÐ

Próftakar skulu geta útskýrt eftirfarandi atriði og beitt þeim eða fléttað þau inn í greiningu og útreikninga eftir því sem við á og fjallað um kosti og galla þar sem það á við.

LESEFNI

Bækur:

Investments, eftir Bodie, Kane og Marcus, útgefandi Irwin.

Financial Markets and Institutions, eftir Mishkin og Eakins, útgefandi Addison-Wesley.

Analysis of Equity Investments: Valuation, höf J.D. Stowe, T.R. Robinson, J.E. Pinto, D.W. McLeavey, útgefandi AIMR

Valuation – measuring and managing the value of companies, útgefandi McKinsey

Hlutabréf og eignastýring, ritstjóri Sigurður B. Stefánsson, útgefandi Íslandsbanki, 2003

Verðmætasta eignin, eftir Gunnar Baldvinsson, útgefandi Íslandsbanki, 2004

(Verðbréf og áhætta, útgefandi VÍB (einnig fánleg á netinu:

www.islandsbanki.is/fjarfestingar/radgjof-og-verdbref/baekur-um-verdbref)

Options, futures and other derivatives, eftir John C. Hull.

Efni á vefnum:

Lög nr. 2/1995 um hlutafélög, með síðari breytingum

Lög nr. 22/1991 um samvinnufélög, með síðari breytingum

Lög nr. 138/1994 um einkahlutafélög, með síðari breytingum

Lög nr. 11/2008 um sértryggð skuldabréf, með síðari breytingum

Könnun BIS á umfangi gjaldeyris- og afleiðumarkaða heimsins

<http://www.bis.org/publ/rpfx07t.htm>

ÍTAREFNI

Erlendar kennslubækur um fjármál t.d.:

Brealey (ofl.): Principles of Corporate Finance og/eða Fundamentals of Corporate Finance;

Brigham (ofl.): Fundamentals of Financial Management og/eða Intermediate Financial Management.

Martellini, L., Priaulet, P. og Priaulet S.: Fixed-income securities – Valuation, Risk Management and Portfolio Strategies. Wiley-Finance.

HLUTABRÉF

Efnispættir

1. Inngangur

1.1. Skilgreining á hlutabréfi og hlutafélagi, markmið félaganna og kostir við félagsformið

1.2. Flokkun hlutabréfa

1.2.1. Flokkun hlutabréfa, almennt, forgangshlutabréf o.fl.

1.2.2. Vörslubrэфaréttur, heimildarskírteini fyrir hlut (depository receipts), ADR/CDR (American depository receipts/Global depository receipts).

1.2.3. Breytanleg skuldabréf (convertible bonds), skiptanleg skuldabréf (exchangeable bonds), áskriftarréttindi (warrants).

 1.3. Umfjöllun um greiningarskýrslur og verðmatsniðurstöður

2. Áhættuþættir hlutabréfa

- 2.1. Markaðsáhætta, fyrirtækjaáhætta, seljanleikaáhætta
- 2.2. Gírun (operational & financial leverage) og tengsl við B stuðul
- 2.3. Aðrir áhættuþættir

3. Grunngreining, veginn fjármagnskostnaður og aðrar greiningar

3.1. Grunngreining

- 3.1.1. Hagkerfis- og markaðsgreining
- 3.1.2. Samkeppnisgreining
- 3.1.3. Saga félagsins og stefnumótun
- 3.1.4. Top-down og bottom-up
- 3.1.5. CAGR (Compound Annual Growth Rate)

3.2. WACC (Weighted Average Cost of Capital) og áhættuálag við WACC

- 3.2.1. Kostnaður skulda, raunverulegur eða metinn
- 3.2.2. Kostnaður eiginfjár, SML formúlan
- 3.2.3. Helstu vandkvæði við val á lykilstærðum í útreikningum WACC
  - 3.2.3.1. Val á vaxtaferlum: tímalengd, verðtryggðir/óverðtryggðir
  - 3.2.3.2. Mat á beta stuðlinum
  - 3.2.3.3. Mat á eiginfjárlutfalli
  - 3.2.3.4. Mat á lykilstærðum út frá fjárfestingartíma

3.3. Aðrar greiningar

- 3.3.1. Verðmatsferillinn og samspil ólíkra aðferða
- 3.3.2. PRAT ⁽²⁾ og Du-Point formúlurnar

4. Verðmat hlutabréfa

4.1. Sjóðstreymisverðmat

- 4.1.1. Aðferð frjáls sjóðstreymis, kostir, gallar (FCFF og FCFE)
  - 4.1.1.1. Umfjöllun um helstu stýribreytur verðmatslíkans og gerð rekstraráætlunar
  - 4.1.1.2. Eilífðarvirði (Gordon formúla eða V/H aðferð)
  - 4.1.1.3. Forsendan um “going concern” í FCF líkönum
  - 4.1.1.4. Sviðsmyndir, næmnigreiningar og Monte Carlo
- 4.1.2. Núvirtar arðgreiðslur (DDM)
  - 4.1.2.1. Enginn vöxtur, fastur vöxtur, tvö vaxtartímabil, þrjú vaxtartímabil
- 4.1.3. Residual Income (RI)
  - 4.1.3.1. Kynning á ýmsum útgáfum RI s.s. CFROI og EVA
  - 4.1.3.2. Helstu kostir og gallar RI í samanburði við FCF og kennitölur

4.2. Kennitöluverðmat

- 4.2.1. Almenn um notkun verðmatskennitalna
  - 4.2.1.1. Réttur samanburður m.t.t. vaxtarhraða, áhættu, ávöxtunar, stærðar, atvinnugreinar
  - 4.2.1.2. Notkun verðmatskennitalna í alþjóðlegum samanburði
- 4.2.2. P/E
  - 4.2.2.1. Trailing & leading P/E
  - 4.2.2.2. Normalised P/E ⁽³⁾
  - 4.2.2.3. Relative P/E
  - 4.2.2.4. PEG hlutfall
- 4.2.3. P/B
- 4.2.4. P/S
- 4.2.5. P/CFL
  - 4.2.5.1. Þrjár gerðir sjóðstreymis (EBITDA, FCF og Veltufé frá rekstri)
- 4.2.6. EV/EBITDA

4.3. Aðrar aðferðir og verðmatshugtök

- 4.3.1. Tæknigreining
- 4.3.2. Upplausnarvirði (e. breakup value)
- 4.3.3. Sum-of-the-parts (t.d. conglomerate)

- 4.3.4. Yfirtökuvirði (e. Takeover value)
- 4.3.5. Endurmetinn efnahagur (endurmetið eigið fé)
- 4.3.6. Kynning á því hvernig verðmat fjármála- og tryggingarfyrirtækja er frábrugðið verðmati annarra fyrirtækja
- 4.3.7. Verðmat óskráðra fyrirtækja
  - 4.3.7.1. Helstu aðferðir – kostir þeirra og gallar
  - 4.3.7.2. Sérstök vandkvæði við verðmatið
  - 4.3.7.3. Sérstakir áhættuþættir óskráðra fyrirtækja
  - 4.3.7.4. Mat á WACC hjá óskráðum félögum og aðrar aðferðir s.s. build-up
  - 4.3.7.5. Leiðrétting rekstrarreikna vegna áhrifa eigenda

(1) Seljanleikaáætla, minnihlutaálag, lokað félag og hömlur á viðskiptum, smæðaráætla osfrv.

(2) ROE = Profit margin x Asset Turnover x Financial leverage

(3) Notað þegar taprekstur er á árinu => hagnaður fundinn út frá langtíma ROE og P/E reiknað frá þeirri tölu

5. Samantekt - helstu áhrifaþættir á verðmæti hlutabréfa

5.1. Fyrirtækið sjálft

- 5.1.1. Afkoma / sjóðstreymi / EBITDA
- 5.1.2. Atburðir s.s. málaferli, orðstýr, áhættustig
- 5.1.3. Eiginleikar bréfanna (s.s. samþykktir, almenn eða forgangsbréf)
- 5.1.4. Atkvæðisréttur (meirihlutaálag eða minnihlutaafsláttur)
- 5.1.5. Útreikningur á áhrifum arðs og jöfnunar á verð bréfa

5.2. Ráðast á markaði

- 5.2.1. Væntingar fjárfesta
- 5.2.2. Aðrir fjárfestingarkostir
- 5.2.3. Aðgengi að fjármagni, vaxtaþróun
- 5.2.4. Seljanleiki (Liquidity)
- 5.2.5. Spákaupmennska

5.3. Ytra umhverfi

- 5.3.1. Efnahagsumhverfi
- 5.3.2. Laga- og skattaumhverfi

SKULDABRÉF

Efnisþættir

1. Bréfin og eiginleikar þeirra

- 1.0.1. Skilgreining á skuldabréfi
- 1.0.2. Skilgreining á víxli
- 1.0.3. Lýsing á helstu ákvæðum markaðsskuldabréfa (staðlaðra)

1.1. Helstu hugtök:

- 1.1.1. Höfuðstóll
- 1.1.2. Gjalddagi
- 1.1.3. Vaxtagjalddagi
- 1.1.4. Lánstími
- 1.1.5. Endurgreiðsluákvæði
  - 1.1.5.1. Eingreiðsla (bullet)
  - 1.1.5.2. Afborganir (serial redemption – scheduled instalments)
  - 1.1.5.3. Útdráttur, uppkaup (sinking fund)
  - 1.1.5.4. Uppgreiðsluákvæði (call, put - deferred)
- 1.1.6. Forgangur til endurgreiðslu
  - 1.1.6.1. Veð (secured)
  - 1.1.6.2. Venjulegur (senior)
  - 1.1.6.3. Víkjandi (junior - subordinated)
- 1.1.7. Nafnverð
- 1.1.8. Markaðsverð

-
- 1.1.9. Kaupverð
  - 1.1.10. Eftirstöðvar nafnverðs
  - 1.1.11. Uppreiknaðar eftirstöðvar
  - 1.1.12. Áfallnir vextir
  - 1.1.13. Verð (gengi)
  - 1.1.14. Afföll, yfirverð
  - 1.1.15. Meðaltími (Macaulay duration)
  - 1.1.16. Íhvolfunaráhrif (convexity)
  - 1.1.17. Staðalfrávik meðalávöxtunar
  - 1.1.18. Áætluð verðbreyting (modified duration)
  - 1.1.19. Vextir:
    - 1.1.19.1. Tíðni vaxtareiknings (compounding frequency)
    - 1.1.19.2. Grunnur vaxtareiknings (time basis)
    - 1.1.19.3. Flatir vextir
    - 1.1.19.4. Vaxtavextir
    - 1.1.19.5. Samfelldir vextir
    - 1.1.19.6. Fastir vextir vs. breytilegir vextir
    - 1.1.19.7. Nafnvextir vs. raunvextir
    - 1.1.19.8. Forvextir
  - 1.1.20. Ávöxtunarkrafa (yield og yield to maturity)
  - 1.1.21. Markaðsvextir
  - 1.1.22. Nafnávöxtun
  - 1.1.23. Raunávöxtun
  - 1.1.24. Dagareglur
    - 1.1.24.1. 30/360
    - 1.1.24.2. Raun/360
    - 1.1.24.3. Raun/365
    - 1.1.24.4. Raun/Raun
2. Tegundir skuldabréfa og peningamarkaðsgerninga:
    - 2.1. Eingreiðslubréf (kúlubréf) án vaxta, með vaxtagreiðslum
    - 2.2. Skuldabréf með jöfnum afborgunum
    - 2.3. Skuldabréf með jöfnum greiðslum
    - 2.4. Skuldabréf með óreglulegum gjalddögum
    - 2.5. Breytanlegt skuldabréf
    - 2.6. Skuldabréf með valrétti
    - 2.7. Innkallanlegt skuldabréf
    - 2.8. Skuldabréf með breytilegum vöxtum
    - 2.9. Víkjandi skuldabréf
    - 2.10. Veðskuldabréf
    - 2.11. Verðtryggð, gengistryggð skuldabréf
    - 2.12. Víxlar (Bills og Commercial Paper)
    - 2.13. Innstæðubréf (Certificate of deposit)
    - 2.14. Millibankamarkaður (Interbank deposits)
    - 2.15. Endurhverfir verðbréfasamningar (Repo og reverse Repo)
  3. Helstu flokkar íslenskra markaðsskuldabréfa og einkenni þeirra
    - 3.1. Spariskírteini (kúlubréf, árgreiðslubréf)
    - 3.2. Ríkisbréf, ríkisvíxlar,
    - 3.3. Húsbréf, húsnæðisbréf, íbúðabréf
    - 3.4. Bankabréf, bankavíxlar
    - 3.5. Fyrirtækjabréf
    - 3.6. Sveitarfélagabréf
    - 3.7. Sértryggð skuldbréf
  4. Útboð ríkisverðbréfa
  5. Helstu flokkar skuldabréfa eftir uppruna
    - 5.1. Innlend (innlend mynt, innlendur útgefandi)
    - 5.2. Erlend (innlend mynt, erlendur útgefandi, t.d. krónubréf)
    - 5.3. Eurobonds (erlend mynt, innlendur eða erlendur útgefandi)
  6. Helstu útgáfurammar (MTN, 144A, CP)

-
7. Áhætta tengd skuldabréfum:
    - 7.1. Gengisáhætta
    - 7.2. Vaxtaáhætta
    - 7.3. Tapsáhætta
    - 7.4. Vanskilaáhætta
    - 7.5. Endursöluáhætta
    - 7.6. Endurfjárfestingaráhætta
    - 7.7. Uppgreiðsluáhætta
    - 7.8. Verðbólguáhætta
  8. Verðútreikningar og ávöxtunarkrafa
    - 8.1. Núvirðisútreikningur
    - 8.2. Verðmat skuldabréfa út frá markaðsvöxtum eða upphaflegri kaupkröfu
    - 8.3. Samspil ávöxtunarkröfu, nafnvaxta og verðs
    - 8.4. Grunnvextir (áhættulausir) og vaxtaálag eftir skuldurum, eðli bréfa, lengd bréfa, verðtryggingu o.s.frv.
    - 8.5. Lánshæfiseinkunn (bond rating)
      - 8.5.1.1. Erlend einkunnagjöf: high-grade, medium, speculative (junk)
    - 8.6. Verðútreikningar algengra gerða skuldabréfa (kúlubréf, jafngreiðslubréf, afborganabréf, vaxtagreiðslubréf)
    - 8.7. Mismunandi uppgjörsvæði:
      - 8.7.1. Nafnverðsviðmiðun (clean price)
      - 8.7.2. Framreiknaðir áfallnir vextir innifaldir (dirty price)
  9. Greining og víðskiptafæri
    - 9.1. Vaxtaferill (yield curve) og orsakir hans
      - 9.1.1. Væntingartilgátan (expectations hypothesis)
      - 9.1.2. Seljanleikaleitnikenningin (liquidity preference theory)
      - 9.1.3. Markaðsgeirakenningin (segmented market theory)
    - 9.2. Fólgnir framvirkir vextir (term structure of interest rates)
    - 9.3. Áhrif peningasmálastefnu Seðlabankans á vaxtavæntingar
    - 9.4. Samspil markaðsvaxta og meðallíftíma
    - 9.5. Samspil vaxta, verðs og áhættu
    - 9.6. Verðbólga, verðhjöðnun og áhrif á verðtryggð og óverðtryggð bréf
    - 9.7. Hagnaðarfæri við vaxtasveiflur

AFLEIÐUR

Efnispættir

1. Afleiður og eiginleikar þeirra
  - 1.1.1. Skilgreining á afleiðum
  - 1.1.2. Ýmiss konar tilgangur afleiðuvíðskipta
  - 1.1.3. Helstu tegundir afleiða
  - 1.1.4. Helstu grunnstærðir sem afleiður eru byggðar á
  - 1.1.5. Ýmis hugtök sameiginleg :
    - 1.1.5.1. Stundargengi (spot rate)
    - 1.1.5.2. Gnóttstaða, skortstaða (long/short positions)
  - 1.1.6. Áhætta tengd afleiðum:
    - 1.1.6.1. Gírun (leverage/gearing)
  - 1.1.7. ISDA-samningar
2. Framvirkir samningar (forwards, futures):
  - 2.1. Skilgreining
  - 2.2. Helstu tegundir
  - 2.3. Staðlaðir framvirkir samningar (futures), munur á þeim og óstöðluðum samningum (forwards)
  - 2.4. Verðlagning og útreikningar:
    - 2.4.1. Verðgildi sammings frá upphafi til loka

-
- 2.4.2. Framvirkir vextir
  - 2.4.3. Framvirkt verð
    - 2.4.3.1. Útreikningar á framvirku verði eftir því hvort verðbréf er með engar greiðslur á samningstímanum, þekkt greiðsluflæði eða samfelldan arð
  - 2.5. Framvirkur vaxtasamningur (FRA)
  - 3. Skiptasamningar (swaps)
    - 3.1. Skilgreining
    - 3.2. Helstu tegundir
      - 3.2.1. Vaxtaskiptasamningur (interest rate swap)
      - 3.2.2. Gjaldmiðlaskiptasamningur (cross-currency swap)
      - 3.2.3. Heildarávöxtunarsamningur (total return swap)
      - 3.2.4. Skuldatryggingarsamningur (credit default swap)
      - 3.2.5. Aðrar tegundir
    - 3.3. Tilgangur skiptasamninga
    - 3.4. Verðlagning og útreikningar
  - 4. Vilnanir (options, warrants)
    - 4.1. Skilgreining
    - 4.2. Helstu tegundir
    - 4.3. Tilgangur vilnana
    - 4.4. Ýmis hugtök:
      - 4.4.1. Kaup/söluvilnanir (calls/puts)
      - 4.4.2. Amerískar/evrópskar vilnanir
      - 4.4.3. Kaupverð vilnunar (option premium)
      - 4.4.4. Kaupverð undirliggjandi bréfs (exercise price, strike price)
      - 4.4.5. Ávinningur af vilnuninni (in-the-money, out-of-the-money, at-the-money)
      - 4.4.6. Viðskiptaútfærslur: Bull spread, butterfly, strangle, protective put
      - 4.4.7. Jafnvirði kaup- og söluréttar (Put-call parity)
      - 4.4.8. Ýmis sérhæfð afbrigði vilnana: Knock in, knock out, threshold, best of, chooser, contingent-premium, lookback, Asian, quanto
      - 4.4.9. Kaupréttur á eigin bréf (covered call)
    - 4.5. Verðlagning og útreikningar vilnana
      - 4.5.1. Black & Scholes-jafnan (venjulegar vilnanir, gjaldeyrisvilnanir)
    - 4.6. Mælitæki á áhættu vilnana (grískir bókstafir)
  - 5. Skipulegir eftirmarkaðir með afleiður
    - 5.1. Innágreiðslur (margins)
    - 5.2. Miðlægur mótaðili (central counterparty)
    - 5.3. Stöðluð verðþrep og gildistímar
    - 5.4. Dreifing rauntímaupplýsinga

GJALDEYRIR

Efnispættir

- 1. Orsakir gjaldeyrisviðskipta
  - 1.1. Greiðslur fyrir vörur og þjónustu
  - 1.2. Fjárfestingarhreyfingar
  - 1.3. Áhættuvarnir
  - 1.4. Hagnaðarfæri – spákaupmennska
- 2. Umfang gjaldeyrisviðskipta
  - 2.1. Í heiminum
  - 2.2. Á Íslandi
- 3. Helstu gjaldmiðlar
  - 3.1. Hlutdeild í viðskiptum erlendis og á Íslandi
  - 3.2. Gjaldmiðlar með sérstöðu/sérstakt hlutverk
- 4. Hugtök í gjaldeyrisviðskiptum
  - 4.1. Stundarverð (spot price)
  - 4.2. Framvirkt verð (forward price)

-
- 4.3. Krossgengi (cross rates)
  - 4.4. Skiptasamningar (swaps)
  5. Vaxtamunur milli landa
    - 5.1. Áhrif á gengi gjaldmiðla
  6. Raungengi
  7. Hlutverk seðlabanka
    - 7.1. Gengisstefna
    - 7.2. Vikmörk
    - 7.3. Inngrip í gjaldeyrismarkaðinn
    - 7.4. Gjaldreyrishöft
  8. Gengisvísitölur íslensku krónunnar
    - 8.1. Vinnulag Seðlabankans
  9. Orsakir gjaldmiðilskrísu
    - 9.1. Ytri aðstæður sem snerta inn- og útflutning, flæði fjármagns
    - 9.2. Veikleikar efnahagslífs
    - 9.3. Spákaupmennska
    - 9.4. Verðbólga
    - 9.5. Vaxtamunur
    - 9.6. Stjórn málaóvissa
    - 9.7. Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn
  10. Áhætta í gjaldeyrisviðskiptum
  11. Spár um þróun gjaldmiðla
  12. Tengsl milli gjaldeyris- og peningamarkaða
  13. Útreikningsaðferðir á gjaldeyrismarkaði
  14. Greiningaraðferðir
    - 14.1. Undirstöðugreining (fundamental analysis)
    - 14.2. Tæknigreining (technical analysis)
    - 14.3. Hagvísagreining (econometric analysis)

Fjárfestingarferli

MARKMIÐ

Próftakar skulu geta útskýrt eftirfarandi atriði og beitt þeim eða fléttað þau inn í greiningu og útreikninga eftir því sem við á og fjallað um kosti og galla þar sem það á við.

LESEFNI

Bækur:

Investments, eftir Bodie, Kane og Marcus, útgefandi Irwin.

Financial Markets and Institutions, eftir Mishkin og Eakins, útgefandi Addison-Wesley.

Hlutabréf og eignastýring, ritstjóri Sigurður B. Stefánsson, útgefandi Íslandsbanki, 2003

Verðmætasta eignin, eftir Gunnar Baldvinsson, útgefandi Íslandsbanki, 2004

(Verðbréf og áhætta, útgefandi VÍB (einnig fánleg á netinu: www.islandsbanki.is/fjarfestingar/radgjof-og-verdbref/baekur-um-verdbref.)

Eignastýring, eftir Gylfa Magnússon, útgefandi Viðskipta- og hagfræðideild Háskóla Íslands

Efni á vefnum:

Lög nr. 90/2003 um tekjuskatt og eignarskatt, með síðari breytingum.

Lög nr. 14/2004 um erfðafjárskatt, með síðari breytingum.

Lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum.

Lög nr. 108/2007 um verðbréfavíðskipti, með síðari breytingum.

Lög nr. 30/2003 um verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði, með síðari breytingum.

ÍTAREFNI

Heimasíða ríkisskattstjóra

<http://www.rsk.is>

Heimasíða Kauphallar Íslands

<http://www.icex.is>

SAMVAL VERÐBRÉFA

Efnispættir

1. Fræði:
  - 1.1. Fræðileg skýring á ávinningi af samvali verðbréfa
  - 1.2. Framlag Markowitz
  - 1.3. Framlag Sharpe
2. Hugtök:
  - 2.1. Áhætta verðbréfs í verðbréfasafni (skilgreining)
  - 2.2. Markaðsáhætta (market risk, systematic risk)
  - 2.3. Fyrirtækjaáhætta (Firm risk)
  - 2.4. Framlína (framlnufallið) (efficient frontier)
  - 2.5. Skilvirkt verðbréfasafn (efficient portfolio)

-
- 2.6. Verðbréfalínan (security line)
  - 2.7. Verðbréfamarkaðslínan (capital market line)
  - 2.8. Skilvirkni markaðar (market efficiency)
    - 2.8.1. Engin/veik/
    - 2.8.2. Hálfsterk
    - 2.8.3. Sterk
  - 2.9. CAPM (Capital Asset Pricing Model)
  - 2.10. Beta-gildi
  - 2.11. Alfa-gildi
  - 2.12. Samvik (covariance)
  - 2.13. Eignadreifing (asset allocation)
  - 2.14. Alþjóðleg fjárfesting (global investing)
  - 2.15. Samspil áhættu og ávöxtunar (risk-return trade-off)
  - 2.16. Greining verðbréfasafns (portfolio analysis)
  - 2.17. Frammistöðugreining (performance analysis)
  - 2.18. Núvirðing arðgreiðslna (dividend discount model)
  - 2.19. Markaðslínan (market line)
  - 2.20. Virk/óvirk stýring verðbréfasafns (active/passive)
  - 2.21. Fjölpætt verðmat (multiple valuation model)
3. Beiting:
- 3.1. Notkun afleiðna til að verja safn sveiflum (protective put/portfolio insurance/index futures)
  - 3.2. Fjárfestingarmarkmið, stefna, stíll
  - 3.3. Tilbrigði við stefnu: Breyta innbyrðis hlutföllum milli flokka, velja áhugaverð bréf innan flokka
  - 3.4. Tímabundin frávik frá meginstefnu (timing); strategic allocation; tactical allocation
  - 3.5. Stílar: Óvirk stýring, agað val, virk stýring
  - 3.6. Fléttur í virkri stjórnun: kaupa og halda; stöðug hlutföll; trygging safnsins
  - 3.7. Stílar í hlutabréfaverði: growth vs. value, large cap vs. small cap, sector jumping, cycle investing (growth, cyclical, defensive)

SJÓDASTÝRING

Efnispættir

- 1. Skilgreining á verðbréfasjóði og fjárfestingarsjóði
  - 1.1. Einingasjóður (UCITS – open-end)
  - 1.2. Hlutafélagssjóður (closed-end)
- 2. Helstu gerðir verðbréfa- og fjárfestingarsjóða
  - 2.1. Peningamarkaðssjóður (skammtímasjóður)
  - 2.2. Skuldabréfasjóður
    - 2.2.1. Helstu tegundir skuldabréfasjóða (fyrirtækjaskuldabréf, ríkisskuldabréf o.s.frv.)
  - 2.3. Hlutabréfasjóður
    - 2.3.1. Helstu tegundir hlutabréfasjóða
      - 2.3.1.1. Vísitölusjóðir
      - 2.3.1.2. Virðissjóðir (Value Fund)
      - 2.3.1.3. Vaxtarsjóðir (Growth Fund)
  - 2.4. Vogunarsjóður (hedge fund)
  - 2.5. Sjóðasjóður (fund of funds, umbrella fund)
  - 2.6. Nýsköpunarsjóður (venture capital fund)
  - 2.7. Framtakssjóðir (private equity fund)
  - 2.8. Kauphallarsjóðir (ETF's)
  - 2.9. Sjóðir um aðrar eignir en verðbréf
    - 2.9.1. Gjaldeyrir

-
- 2.9.2. Hrávörur (málmur)
  - 2.9.3. Fasteignir
3. Verðbréfun
    - 3.1. Greiðslukortaseðlar, samningar
    - 3.2. Fasteigna- og bílalán
    - 3.3. Leigusamningar
  4. Umsýsla
    - 4.1. Verðútreikningar
      - 4.1.1. Lausafjárstýring
        - 4.1.1.1. Innstreymi
        - 4.1.1.2. Innlausn
      - 4.1.2. Útreikningur ávöxtunar
        - 4.1.2.1. Framreikningur til ársgrundvallar
        - 4.1.2.2. Ávöxtun sjóðsins
        - 4.1.2.3. Ávöxtun til viðskiptavinar
          - 4.1.2.3.1. Verðbil kaupa og sölu
            - 4.1.2.3.1.1. Upphafsgjald (front-end load)
            - 4.1.2.3.1.2. Innlausnargjald (back-end load)
      - 4.1.3. Önnur gjöld
        - 4.1.3.1. Afgreiðslugjald
        - 4.1.3.2. Stimpilgjald
        - 4.1.3.3. Umsjónargjald
    - 4.2. Stýring fjárfestinga
      - 4.2.1. Fjárfestingastefna
      - 4.2.2. Viðbrögð við niðursveiflu
    - 4.3. Markaðssetning
      - 4.3.1. Reglur um kynningu
  5. Frammistöðumat
    - 5.1. Vísitöluviðmiðanir (benchmark)

RÁÐGJÖF

Efnisþættir

1. Mismunandi eignaflokkar og eignasöfn
  - 1.1. Kjarnaefnaflokkar (core asset classes)
  - 1.2. Viðbótareignaflokkar (non-core asset classes)
  - 1.3. Markmið og samspil einstakra eignaflokka í eignasafni
  - 1.4. Mikilvægar stöðir eignasafna; jafnvægi og áhættudreifing
2. Uppspretta ávöxtunar
  - 2.1 Eignasamsetning (asset allocation)
  - 2.2 Tímasetning markaðar (market timing)
  - 2.3 Val verðbréfa (security selection)
3. Áhrifaþættir á uppbyggingu eignasafna
  - 3.1 Tilgangur með fjárfestingu
  - 3.2 Fjárfestingartími
  - 3.3 Áhætta og áhættuþol
  - 3.4 Fjárhagsleg staða
  - 3.5 Markmið um árangur /uppbyggingu höfuðstóls

-
4. Kenningar um mismunandi eignasamsetningu eftir aldurs skeiði fjárfestis, áhættuvitund og fjárfestingarmarkmiðum
    - 4.1 Áhættuþrámiðinn
    - 4.2 Mismunandi eignahlutföll í söfnum
    - 4.3 Eignasamsetningar eftir aldri
  5. Stýring verðbréfaeignar
    - 5.1 Mikilvægi fjárfestingarstefnu
    - 5.2 Helstu aðferðir við stýringu verðbréfa
    - 5.3 Endurstilling verðbréfasafna
    - 5.4 Eignastýring safna einstaklinga
    - 5.5 Einkabankaþjónusta
    - 5.6 Mat á árangri fjárfestingar og viðmið um ávöxtun
    - 5.7 Áhrif skattlagningar á ávöxtun og tengd gjöld/bætur
    - 5.8 Kostnaður og áhrif hans á ávöxtun
  6. Reglubundinn sparnaður
    - 6.1 Aðferð fastrar fjárhæðar og ávinningur hennar í hlutabréfakaupum
    - 6.2 Mikilvægi tíma og vaxtavaxta við uppbyggingu eigna
  7. Ávöxtun viðbótarlífeyrissparnaðar
    - 7.1 Mismunandi leiðir til ávöxtunar
  8. Samspil einstaklinga í fjárfestingum, tryggingum og framlögum í lífeyrissjóði
    - 8.1 Tengja saman eignir í lífeyrissparnaði og almennum fjárfestingum
    - 8.2 Þekkja hvernig tryggingar tengjast uppbyggingu á lífeyrisréttindum og eignum
  9. Hegðun og atferli fjárfesta (behavioural finance)
    - 9.1 Mikilvægir þættir varðandi hegðun einstaklinga
    - 9.2 Áhrif á hegðun í fjárfestingum
  10. Skyldur ráðgjafans (sbr. lög um verðbréfavíðskipti, siðareglur Kauphallar Íslands)
    - 10.1 Afla upplýsinga um þekkingu, reynslu, fjárhagsstöðu, markmiðs með fjárfestingu
    - 10.2 Skýrar, sanngjarnar og ekki villandi upplýsingar
    - 10.3 Veita ráðleggingar um verðbréfavíðskipti sem hæfa viðskiptavini
    - 10.4 Gæta upplýsingaskyldu t.d. um þóknunir í viðskiptum
    - 10.5 Upplýsingaöflun/skortur á upplýsingum og ráðgjöf

SKATTAMÁL TENGD VERÐBRÉFAVIÐSKIPTUM (*einkum einstaklinga*)

Efnisþættir

1. Skattlagning fjármagnstekna
  - 1.1. Eignaflokkar sem mynda skattstofn
  - 1.2. Vaxtatekjur
  - 1.3. Arður
  - 1.4. Söluhagnaður
  - 1.5. Skattprósenta, tímamörk
  - 1.6. Eignaskattur
  - 1.7. Hátekjuskattur

2. Óbein áhrif fjármagnstekna á:
  - 2.1. Barnabætur
  - 2.2. Vaxtabætur
  - 2.3. Afborganir námslána
3. Skattaleg áhrif lífeyrissparnaðar
  - 3.1. Frádráttur frá tekjuskattstofni vegna lífeyrissparnaðar
4. Kaup á hlutabréfum skv. kauprétti
  - 4.1. Stofn skattskyldra tekna og almenn skattþrep
  - 4.2. Skilyrði fyrir skattlagningu sem fjármagnstekjur
5. Erfðafjárskattur
  - 5.1. Markaðsverðmæti eigna
  - 5.2. Lífeyrissparnaður til erfingja